

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA KONSEYİ FELSEFESİNDE SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ

Semra AKTÜRK

Danışman
Prof. Dr. Zerrin TOPRAK KARAMAN

2007

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA KONSEYİ FELSEFESİNDE SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ

Semra AKTÜRK

Danışman
Prof. Dr. Zerrin TOPRAK KARAMAN

2007

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Avrupa Konseyi Felsefesinde Sınırötesi İşbirliği**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../.....

Semra AKTÜRK

İmza

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : SEMRA AKTÜRK
Anabilim Dalı : KAMU YÖNETİMİ
Programı : KAMU YÖNETİMİ
Tez Konusu : AVRUPA KONSEYİ FELSEFESİNDE
SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA	☐	OY BİRLİĞİ	☐
DÜZELTİLMESİNE	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
REDDİNE	☐		

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. ☐***
Öğrenci sınava gelmemiştir. ☐**

- * Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir.	Evet
Tez mevcut hali ile basılabilir.	☐
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	☐

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red	
.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red	
.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red	

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Avrupa Konseyi Felsefesinde Sınır Ötesi İşbirliği
Semra AKTÜRK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Kamu Yönetimi Bölümü

Avrupa Konseyi demokrasilerin temelini oluşturan ve tüm Avrupalıların yaşamlarını türlü şekillerde etkileyen prensipler olarak bireysel özgürlüklerin, siyasal serbestliğin ve hukuk düzeninin korunmasında daha büyük birlik sağlayan bir kurumdur. Bu kurumun temel organlarından biri olan yerel ve bölgesel yönetimlerin temsil edildiği kuruluş olan Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi yerel ve bölgesel idareleri Avrupa Birliği sürecine ve Avrupa Konseyi çalışmalarına katmak, yerel ve bölgesel demokrasiyi oluşturup, işlerliğini artırmak ve özellikle Avrupa'daki bölgeler arası ve sınır bölgeleri arasındaki işbirliğini güçlendirmek amacına yönelik çalışmaktadır.

İşte bu süreçte işbirliği öne çıkan bir konu olmakta ve buna istinaden de bu çalışmada sınırötesi işbirliği anlatılmak istenmektedir. Sınır ötesi işbirliği konusundaki Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, sınır bölgelerindeki yerleşik toplumlar veya yönetimler arasında işbirliğini kolaylaştırmak üzere hazırlanmıştır. Bu sözleşmenin temelinde yer alan ilkeler, Avrupa Konseyi'nin üyeleri arasındaki işbirliğini geliştirmek ve üyeleri yakınlaştırmak hareket noktasına dayandırılmaktadır.

Belirtilen hedefe ulaşmak için, sınırlarda yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyel önemi, öne çıkan konulardır. Bu çalışmada tüm bu noktalar ışığında, sınırötesi işbirliği çalışmaları hem ülkemiz hem uluslar arası bakımdan analiz edilecektir. Bu çalışmanın esas noktasını sınırötesi işbirliğinin yapılabirliğinin sorgulanması oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 1) Sınırötesi işbirliği, 2) Avrupa Konseyi, 3) Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 4) Sürdürülebilir Gelişme, 5) Yerindenlik.

ABSTRACT

Master Thesis

The Cross-Border Cooperation on the Philosophy of the Council of Europe

Semra AKTÜRK

**Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department of Public Administration**

The Council of Europe which serves as the basis for the democracy and affects Europeans' lives in different ways is an international organization. The aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members for the purpose of protection of the principle of the rule of law, personal independence, and political freedom. Congress of Local and Regional Authorities of Europe, one of the organs of The Council of Europe, for which regional and local managements are representative wants these managements to insert in working at the process of European Union, to improve performance of the managements, especially, to be forced cooperation between boundary zone in Europe.

In this process, cooperation becomes a vital issue. Therefore, The Council of Europe wants to tell transfrontier cooperation. Europe Skeleton agreement which is about transfrontier cooperation is prepared to make easy cooperation for people living in boundary zone or for the managements in these places. The base of this agreement is to develop cooperation between members of The Council of Europe and to make close these members to each others.

To reach the target, regional, urban and rural development, protection of environment, improvement public facilities and services and mutual assistance at the urgent events and the importance of cooperation are vital themes. At this working, all that points transfrontier cooperation are analyzed both national and international area. Researching ability of transfrontier cooperation is the fundamental point of this working.

Key Words: 1) Cross-border cooperation, 2) Council of Europe, 3) Congress of Local and Regional Authorities of Europe, 4) Sustainable development, 5) Subsidiarity

AVRUPA KONSEYİ FELSEFESİNDE SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	x
ŞEKİL VE TABLO LİSTESİ	xi
GİRİŞ YERİNE-Avrupa Konseyi Varoluş Yapılanması	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ'NİN ÖRGÜTSEL YAPISI VE FELSEFESİ

1.1.	AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ GİRİŞ	1
1.2.	AVRUPA YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ	2
1.3.	AVRUPA BİRLİĞİ BÖLGELER KOMİTESİ	7
1.4.	AVRUPA KONSEYİ FELSEFESİNDE YEREL YÖNETİMLER	10
1.5.	AVRUPA BİRLİĞİ VE YEREL YÖNETİMLER	12
1.6.	AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ FELSEFESİNDE YEREL YÖNETİMLER	14
	1.6.1. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi ve Hizmette Halka Yakınlık Yaklaşımı	16
	1.6.2. Avrupa Konseyi Ve Yerel Özerklik	19
1.7.	YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI VE TÜRKİYE	24
1.8.	AYBYK ANTLAŞMALARININ TEMEL NİTELİKLERİ	30
	1.8.1. Avrupa Konseyi Ve İnsan Hakları	34
	1.8.1.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	36
	1.8.2. İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi	37
1.9.	AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ'NİN ÜLKEMİZ HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ	37
	1.9.1. AYBYK ve Türkiye'nin Temsili	37
	1.9.2. Avrupa Konseyi ve AYBYK'nın Türkiye'ye Yönelik Kararlarından Örnekler	39
	1.9.2.1. 1997 Tarihli "Türkiye'de Yerel Ve	39

Bölgesel Demokrasinin Durumu” Hakkında 29 Sayılı Tavsiye Kararı	
1.9.2.2.-2000 Tarihli Avrupa Konseyi 12. Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansı Kararları	40
1.9.2.3.-2001 Tarihli; “ Türkiye’de Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumu” İnceleme Raporu	43
1.9.2.4.Türkiye’deki Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumuna İlişkin 176 (2005) Sayılı Tavsiye Kararı	44

İKİNCİ BÖLÜM

SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ FELSEFESİ VE YAPILABİLİR KILMANIN NORMATİF TEMELLERİ

2.1. AVRUPA YEREL TOPLULUKLAR VEYA YÖNETİMLER ARASINDA SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ FELSEFESİ	46
2.2. SINIR ÖTESİ SÜRECİ VE YASAL DAYANAKLAR	51
2.3. SÖZLEŞMENİN BOYUTU	55
2.3.1.Yerel Demokrasi ve Sınır Ötesi İşbirliği	56
2.4. ÇERÇEVE SÖZLEŞMEYİ İMZALAYAN DEVLETLERİN SÖZLEŞMENİN UYGULAMA ALANINA İLİŞKİN BEYANLARI	59
2.5. AVRUPA YEREL TOPLULUKLAR VEYA YÖNETİMLER ARASINDA SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ EK PROTOKOLÜ (159 SAYILI EK PROTOKOL)	61
2.6. AVRUPA YEREL TOPLULUKLAR VEYA YÖNETİMLER ARASINDA SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ (EK2 NOLU 169 PROTOKOL)	64
2.7. TÜRKİYE NORMATİF GELİŞİMİ	65
2.7.1.Kardeş Şehir İlişkileri	65
2.7.2.Trakyakent	68
2.7.3.Meriç Belediyeler Birliği	70

2.7.4.Sınır Valilikleri Ağı ve Çalışmaları	74
2.8. ULUSLAR ARASI NORMATİF GELİŞİM	77
2.8.1.Avrupa Konseyinden	78
Avrupa Birliğine Sınır Ötesi İşbirliği	
2.8.2.Avrupa Birliği Komşuluk Politikası	82
2.9. AVRUPA'DA SINIR ÖTESİ ÖRNEKLERİ	85
2.9.1.Arnautluk	85
2.9.2.İspanya-Fransa	86
2.9.3.İnterreg IIIA- Hareketleri	87
2.9.3.1.İtalya-İsviçre	87
2.9.3.2.Pamina	88
2.9.3.3.Avusturya-Çek Cumhuriyeti	88
2.9.3.4.İrlanda-Galler	89
2.9.4. Doğunun Batıyla Tanışması:	89
Öresund' da Sınır Ötesi İşbirliği-	
Başarılı Bir Uluslar Arası İşbirliği Durumu Mu?	
2.9.5. Sınır Ötesi İşbirliği Ve Önemli Doğa Alanı Koruma	91
Eğitim Programı Oluşturulmasıyla Batı Aşağı	
Kafkaslar Bölgesi'nde Doğa Korumanın Güçlendirilmesi Projesi	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ UYGULAMALARI

3.1. SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ ÇALIŞMALARIYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	93
3.2. TÜRKİYE-YUNANİSTAN SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ (İNTERREG III-A)	98
3.2.1. İnterreg	98
3.2.1.1.İnterreg III/ A	101
3.2.2. Program Uygulama Birimlerinin Yapısı Ve Görevleri	103
3.2.2.1.Ortak İzleme Ve Yönlendirme Komitesi	104
3.2.2.1.1.Yapısı	104
3.2.2.1.2. Programla İlgili Görevler ve Sorumluluklar	104
3.2.2.1.3.Yönetim Organı	105
3.2.2.1.4.Uygulamaya İlişkin Görev Ve Sorumluluklar	106

3.2.2.1.5.Ortak Teknik Sekreterya	107
3.2.3. İnterreg Mevcut Kurumsal Yapılanma	108
3.2.3.1.Yerel Teknik Sekreteryanın Görevleri	109
3.2.3.2.Yerel Teknik Sekreterya	110
Elemanlarında Aranılan Nitelikler	
3.2.4.Değerlendirme	118
3.2.5.Proje Seçim Kriterleri	119
3.3. TÜRKİYE-BULGARİSTAN SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ PROGRAMI	123
3.3.1. Programın Genel Amacı	126
3.3.2. Programın Öncelikleri	126
3.3.3. Program Dahilinde Geline Aşama	126
3.3.4. Programın Stratejisi	129
3.3.5. Hedefler	129
3.3.5.1 Çevre	130
3.3.5.2.Ekonomik Kalkınma	130
3.3.6. Program Alanı	130
3.3.6.1. İki Ülkenin AT Açısından Farklı Konumu	131
3.3.6.2.Ortak Program Dokümanı	131
3.3.6.3.JPD'nin Hazırlanmasında Sınır Ötesi	131
ve Aşağıdan Yukarıya Doğru Yaklaşımlar	
3.3.6.3.1.Kurumsal Çerçeve	131
3.3.6.3.2.Bölgesel Ve Yerel İdareler	133
3.3.6.3.3.Yerel Paydaşlar	133
3.3.6.4.Sınır Ötesi Organlar	133
3.3.6.4.1.Ortak Çalışma Grubu	133
3.3.6.4.2.Ortak İşbirliği Komisyonu	134
3.3.6.4.3.Sınır Ötesi İşbirliği Programı	134
3.3.7.Türkiye-Bulgaristan Sınırötesi İşbirliği Çalışması Örneği	135
Sınırötesi Korunan Alan Yaklaşımı Çerçevesinde	
Çilingöz Koyu Ve Çevresinin İrdelenmesi	
3.3.8. Değerlendirme	143
SONUÇ	145
KAYNAKLAR	151

KISALTMALAR

ABEM	: Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezi
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
AKPM	: Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi
AYBYK	: Avrupa Konseyi Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
AK	: Avrupa Konseyi
AB	: Avrupa Birliği
Bkz	: Bakınız
CBC	: Küçük Ölçekli Sınır Ötesi İşbirliği
CFCU	: Merkezi Finansman ve İhale Birimi
CLRAE	: Avrupa Konseyi Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
CIP	: Topluluk Girişim Programı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EC	: Komisyon Tüzüğü
EGEV	: Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı
ENPI	: Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı
ERDF	: Avrupa Bölgesel Gelişim Fonu
IULA	: Yerel Yönetimler Derneği
IPA	: Katılım Öncesi Destek Aracı
İÖK	:İşkenceyi Önleme Komitesi
JCC	: Ortak İşbirliği Komisyonu
JPD	: Ortak Program Dokümanı
MFİB	: Merkezi Finansman İhale Birimi
MRDPW	: Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
NAC	: Ulusal Mali Yardım Koordinatörü
NAO	: Ulusal Yetkilendirme Görevlisi'nin
NF	: Ulusal Fon
NPAA	: Katılım Ortaklığında ve Müktesebatın Kabulüne İlişkin Ulusal Plan
OKPF	: Ortak Küçük Projeler Fonu
PAO	: Program Yetkilendirme Görevlisi
s	: Sayfa No
SÖİ	: Sınır Ötesi İşbirliği

ŞEKİL VE TABLO LİSTESİ

Şekil 1 : Avrupa Yerel Bölgesel Yönetimler Kongresi Örgütsel Yapısı	s.9
Tablo 1 : Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi	s.57
Tablo 2 : Kurumsal Yapılanma	s.109
Tablo 3 : İnterreg Güçlü-Zayıf yönleri	s.111
Tablo 4 : Fırsatlar-Engeller	s.114
Tablo 5 : Hedef-Çıktı	s.115
Tablo 6 : Hibe Programı Kazananlar Listesi	s.127
Tablo 7 : CBC Bulgaristan-Türkiye Güçlü Ve Zayıf Yönlerin Analizi-I	s.137
Tablo 8 : Bulgaristan-Türkiye Güçlü Ve Zayıf Yönlerin Analizi-II	s.138
Tablo 9 : CBC Bulgaristan-Türkiye Fırsat Ve Tehditlerin Analizi-I	s.141
Tablo 10 : CBC Bulgaristan-Türkiye Fırsat Ve Tehditlerin Analizi-II	s.142

GİRİŞ YERİNE

AVRUPA KONSEYİ VAROLUŞ YAPILANMASI

Devletlerin uluslar arası alanda ortak sorunlarını çözmek için örgütlenme yoluna gitmeleri, uluslararası kuruluşların doğması için bir vesile olmuştur. Bugün uluslar arası kuruluşlar kendilerine sağlanan olanaklar ve tanınan yetkilerle karşılaştırıldığında, önemli işler başarmakta ve varlıklarını haklı çıkaracak çalışmalar yapmaktadır.¹

Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ortaya çıkan kuruluşlardan biri olan Avrupa Konseyi, Avrupa devletleri arasında ekonomik, siyasi ve askeri alanlarda "işbirliği" yapılmasından, ortak bir coğrafya ve tarihe sahip olan bu ülkelerin "birleştirilmesine" kadar geniş bir yelpazeye yayılan fikirler, siyasi alanda farklı biçimlerde ifadesini bulmuştur.²

Avrupa Konseyi Statüsü, on kurucu devlet (Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İtalya, Lüksemburg ve Norveç) tarafından 5 Mayıs 1949 günü imzalanmıştır. Kuruluşunu izleyen yıl Türkiye ve Yunanistan Avrupa Konseyi'ne kurucu üye sıfatıyla katılmışlardır.

Konsey 1949 kurulması itibariyle kıtanın en yaşlı politik organizasyonu olmaktadır.

1999 yılında 50. yıl dönümünü kutlayan Avrupa Konseyi'nin parolası "hudutları olmayan daha büyük bir Avrupa'yı oluşturmak" olarak belirlenmiştir. Bu gelişim, Avrupacılık düşüncesinin mekan ölçeğinin önüne geçtiğinin, bir bakıma da Avrupa Konseyi'nin bir Dünya Konseyi" gibi değerlendirilmeye başlandığının göstergesidir.³

¹ Mehmet GÖNLÜBOL, **Uluslararası Politika**, Siyasal Kitabevi, 5. Baskı, 2000, Ankara, s. 500.

² Yusuf ERBAY& Zerrin YENER, **Avrupa Konseyi Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Kongresi**, Demokrasi Kitaplığı, 1999, s.7.

³ Zerrin TOPRAK, "Giriş Yerine: Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Felsefesinde Yerel Yönetimler", Edit: Zerrin TOPRAK, Hikmet YAVAŞ, Mustafa GÖRÜN, "**Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Antlaşmalarında Avrupa Konseyi**", Birleşik Yayınları, İzmir, 2004, s.1

Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleriyle birlikte 47 üye⁴ ülkeden oluşmaktadır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde şu anda 318 asil, 318 yedek üye⁵ vardır. Ülkelere düşen üye sayısı ülkelerin nüfusu ile orantılı olarak belirlenmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi nezdinde gözlemci statüsü taşıyan ülkeler ABD, Japonya, Kanada, Vatikan ve Meksika'dır. İsrail, Kanada ve Meksika, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) nezdinde gözlemci statüsüne sahiptir.

Avrupa Konseyi'nin başta gelen hedefi 47 üye devlet arasında, tüm gerçek demokrasilerin temelini oluşturan ve tüm Avrupalının yaşamlarını türlü şekillerde etkileyen prensipler olarak bireysel özgürlüklerin, siyasal serbestliğin ve hukuk düzeninin korunmasında daha büyük birlik sağlamaktır. Bütün üye devletler özgürlük, insan onuru ve bireylerin refahının hükümet faaliyetleri için kesin ilkeler olarak benimsemekle yükümlüdürler. Bugün, Avrupa Konseyi, 800 milyon Avrupalının insan haklarına, demokrasi ve kanun düzenine olan ortak yükümlülüklerini yapılaştırmaktadır⁶

Avrupa Konseyi'nin amaçları şöyle sıralanabilir:

- Avrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak,
- İnsan hakları, çoğulcu demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkelerini korumak ve güçlendirmek,
- Irkçılık ve yabancı düşmanlığı, uyuşturucu madde, çevre sorunlarına çözüm aramak,⁷
- Yaşam şartlarını iyiye götürmek, insani değerleri canlı tutmak ve geliştirmek,

Bunların yanısıra Avrupa Konseyi, tüm Avrupa halklarının ortak yönlerinin, başka bir deyişle "Avrupalı" olma özelliklerinin geliştirilmesi için çaba harcamaktadır.

⁴ 11.05.2007 tarihi itibarıyla Sırbistan-Karadağ'ın katılımıyla Avrupa Konseyi üye sayısı 47'e ulaşmıştır. Bakınız: "The Republic Of Montenegro Becomes 47 th Council Of Europe Member State" http://www.coe.int/t/cm/home_en.asp. -Erişim:25.05.2007

⁵ Üye sayısının 47'e ulaşmasıyla beraber Parlementerler meclisindeki sayıda değişmiştir.bkz: "how it works" http://www.coe.int/T/e/Com/about_coe/, Erişim: 22.05.2007

⁶ http://www.coe.int/portal/Informarion_material/TR800million.asp Erişim:12.10.2006.

⁷ http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/akpm/orta/main_genel.htmln Erişim 12.05.2006.

Bu nedenle, çalışmalarının büyük bir bölümünün hükümetlerarası işbirliği sayesinde yürütülmesine karşılık, Konsey'in temel ilgi alanını fertler oluşturmaktadır.⁸

Avrupa Konseyi'nin yapısına baktığımızda, Avrupa Konseyi hükümetlerarası bir organ değildir; hükümetlerin yanısıra milli parlamentolar ile yerel yönetimler ve hükümet dışı kuruluşlar temsilcileri de örgütün çalışmalarına en etkin şekilde katılmaktadır. Çalışma alanını ise savunmaya ilişkin olanlar dışında, Avrupa'yı ilgilendiren konuların tüm yönlerini çalışma alanı içine almıştır.⁹

Kuruluşun temel organları, karar organı olan Bakanlar Komitesi, danışma organı olan Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi ve yerel yönetimlerin geliştirilmesini amaçlayan Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'dir. Bir de ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi'nin işleyişi, 47 üye hükümeti temsil eden Bakanlar Komitesi ile 47 milli parlamentoyu temsil eden Parlamenterler Meclisinin ortak çalışmalarına dayanmaktadır.

Üye hükümetler Konsey çalışmalarını, örgütün karar organı olan Bakanlar Komitesi aracılığıyla doğrudan yönlendirmektedir. Bakanlar Komitesi, sırasıyla ve altışar aylık dönemler için başkanlık görevini üstlenen 47 Dışişleri Bakanından oluşmaktadır. Bakanlar, Avrupa işbirliğini değerlendirmek ve çeşitli siyasi konuları incelemek üzere, yılda iki kez bir araya gelirler.

İlk kez 1949 yılında toplanan Parlamenterler Meclisi, tarihin ilk uluslar arası parlamentosu olup, Parlamenterler Meclisi, 'Avrupa'nın siyasi benliği' rolünü oynamakta ve tartışılmaz bir moral otoriteye sahip bulunmaktadır. Parlamenterler Meclisi yasama yetkisi olmayan bir organ olmakla beraber, Avrupa Konseyi çalışmalarının yönlendirilmesi açısından temel nitelikte bir rol oynamaktadır. Parlamenterler Meclisi yılda üç kez, genellikle Ocak, Nisan ve Eylül aylarında Strazburg'da toplanır, ayrıca, her ay üye ülkelerinden birinde düzenlenen 'mini-sesyonlarda' biraraya gelir. Mecliste beş siyasi grup bulunmaktadır: Sosyalist Grup

⁸ **Avrupa Konseyi**, Avrupa konseyi Basın ve Enformasyon Müdürlüğü, Strazburg, 1986, s.7

⁹ y. a.g.e., s.8

(SG), Avrupa Halkları Partisi (AHP/HD), Avrupa Demokratik Grubu (ADG), Liberaller, Demokratlar ve Reformcular Grubu (LDR) ve Birleşik Avrupa Solu Grubu (BAS). Meclisin bazı üyeleri herhangi bir siyasi gruba katılmamayı tercih etmektedirler.¹⁰

AKPM üyeleri, her üye ülke parlamentosundan, parlamentodaki güç dengesini yansıtacak şekilde seçilmektedir. Her üye devlete ayrılan parlamenter sayısı, o ülkenin nüfusuyla orantılıdır. Türkiye'den de 12 asil, 12 yedek üye Milletvekilimizden oluşan heyetimiz AKPM çalışmalarına katılmaktadır.¹¹

- AKPM Komisyonları

Her Komisyonun seçimle işbaşına gelen bir Başkan ve üç Başkan Yardımcısı vardır:

- Siyasi Komisyon

(Üye Sayısı: 82 Asil- 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

- Ekonomik İşler ve Kalkınma Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 Asil- 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

- Sosyal Sorunlar ve Aile Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 Asil- 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

- Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 Asil- 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

- Kültür, Bilim ve Eğitim Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 Asil - 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

— Çevre ve Tarım Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 Asil - 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

- Göçler, Mülteciler ve Nüfus Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 Asil - 82 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 3 Asil, 3 Yedek)

- Tüzük ve Ayrıcalıklar Komisyonu

(Üye Sayısı: 50 Asil- 50 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 1 Asil, 1 Yedek)

- Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu

(Üye Sayısı: 50 Asil- 50 Yedek Üye (Türkiye'ye düşen üye sayısı: 1 Asil, 1 Yedek)

¹⁰ http://www.coe.int/portal/Informarion_material/TR800million.asp Erişim:12.10.2006.

¹¹ http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/akpm/orta/main_genel.html Erişim:12.05.2006

- Denetim Komisyonu

(Üye Sayısı: 82 - Denetim Komisyonu'nun üyeleri Siyasi Komisyonlarda belirlenmektedir. Yedek Üye yoktur. Türkiye'nin 3 üyesi vardır)¹²

Modern toplum hayatının güncel ve olası problemleri ile uluslar arası politik konuları gündeminde tartışarak ve Bakanlar Komitesi'ne kararlar sunarak Konsey faaliyetlerine yön verir.

Parlamente Meclisi tarafından onaylanan metinler Bakanlar Komitesi, ulusal hükümetler, parlamentolar ve siyasi partiler için yol gösterici niteliktedir. Öte yandan Asamble, Avrupa Konvansiyonları'nın oluşması sürecini başlatır, önemli ve güncel konularda konferanslar ve sempozyumlar düzenler.

Parlamente Asamblesi'nde ayrıca; Orta ve Doğu Avrupa'da çoğulcu demokrasileri özendirmek ve bu ülkeleri tam üyeliğe hazırlamak amacıyla, bu ülke parlamenterlerinin olağan oturumları ve davetli oldukları toplantıları izleyebilecekleri Konsey'e tam üye olmadan önce ülkelerindeki demokratikleşme süreçlerine bir katkı anlamına taşır.

AKPM'de, sahip oldukları üyelerin çokluğuna göre sıraya konduğunda, "Sosyalist Grup", "Avrupa Halk Partileri Grubu", "Avrupa Demokratları Grubu", "Liberal, Demokrat ve Reformcu Grup" ve "Avrupa Birleşik Sol Grubu" olmak üzere beş siyasi grup mevcuttur.

Konseyin bir diğer organı Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresidir. Konunun önemine istinaden çalışmamızın birinci bölümünü Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresine ayırdık.

Avrupa Konseyi'nin kendi kuruluş belgesinde yazılı olan amaçları, insan haklarını korumak, çoğulcu demokrasiyi korumak ve geliştirmek; azınlıklar, yabancı düşmanlığı, Avrupa ölçüsünde hoşgörüsüzlük, çevrenin korunması, bioetik, AIDS

¹² http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/akpm/orta/main_genel.html. Erişim:12.05.2006

gibi akla gelebilecek birtakım sorunlara birlikte çözüm aramak ve özellikle merkezi Avrupa'da yeniden restore edilmesine çalışılan yeni demokrasilere, demokratik gelişmeleri doğrultusunda destek olmak gibi konuları kapsamaktadır.¹³

Yerel yönetimler arasında işbirliği kurulacaksa bu kendi başına bir amaç olamaz, bir takım amaçların yani Avrupa Konseyi'nin amaçlarının gerçekleşmesi için bir araç olarak düşünülmektedir.¹⁴

İş bu açıdan düşünüldüğü takdirde yerel yönetimler arası sınır ötesi işbirliği projesi son dönem Avrupa coğrafyasında öne çıkan konulardan biri olmaktadır. Bu açıdan yaklaştığımızda da Avrupa'da sınır bölgelerde yaşayan bireylerin ve toplulukların gelişmesi ve gelişmesine katkıda bulunulabilmesi Avrupa Konseyi'nin yerelleşme stratejileri açısından ivedilikle ilgilenilmesi gereken konularından biri olarak karşımız çıkmaktadır.

"Yerel idarelerin güçlendirilmesi, özerkliklerinin savunulması, yerinden yönetim ve demokrasi ilkelerine dayanan bir Avrupa'nın kurulmasının temel koşuludur" görüşünü savunan Avrupa Konseyi belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek için yerel, bölgesel ve sınır ötesi işbirliğine doğru rotasını çevirmiştir.

İşte bu süreç gözönünde bulundurulduğu takdirde çalışmamız adından da anlaşıldığı üzere Avrupa Konseyi Felsefesi ışığında yerel ve bölgesel yönetimler arasında sınırötesi işbirliğinin boyutunu irdelemeye yöneliktir. Çalışmamızın birinci bölümünde Avrupa Konseyinin konumuzla ilgilenen en önemli birimi olarak görebileceğimiz Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi örgütsel yapısı, kongre felsefesinde yerel yönetimleri anlamak ve tanımak üzerinedir. Devam eden süreçte Avrupa Konseyi Yerel ve bölgesel Yönetimle kongresinin çalışmalarını resmi temele dayandırması ve tüm üyeleri arasında işlerlik kazandırmak üzere

¹³ bkz: Avrupa Konseyi Statüsü: Avrupa Konseyi Statüsü'ne Dair Sözleşme 5 Mayıs 1949 tarihinde Londra'da imzaya açılmış ve 42. maddeye uygun olarak 3 Ağustos 1949 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşmeye 13 Nisan 1950 tarihinde katılmış ve 12 Aralık 1949 tarihinde onaylamıştır. 5456-Sayılı Onay Kanunu 17 Aralık 1949 gün ve 7382 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

¹⁴ Ruşen KELEŞ, **Uluslar arası Toplantı 'Sınır Ötesi İşbirliği Sözleşmesi Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Türkiye'**, Türk Belediyecilik Derneği&Konrad Adenauer Vakfı, 1999, Ankara, s.20.

yaptığı antlaşmalar ve bu antlaşmaların konsey ülkeleri ve neticede bizim ülkemizde yaptığımız etkileri incelenmektedir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde sınır ötesi işbirliğiyle ilgili en önemli belge olan Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi ışığında konumuzu aydınlatmaya çalışacağız. Sözleşmenin temel felsefesi, maddelerinin irdelenmesi, Türkiye ve Konsey ülkelerindeki durumu, bu durumun uluslar arası ve Türkiye yönüyle normatif gelişimi ve sonuçta gelinen aşamalar açıklanılmaktadır.

Son bölüm olan üçüncü bölümde Türkiye’de mevcut durumun ayrıntılarıyla incelenmektedir. Özellikle Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği ülkelerine komşu olduğumuz Türkiye-Bulgaristan’la olan ilişkilerimiz, kurumsal mekanizma, eşgüdüm süreci, mevzuat hükümleri, merkez-yerel süreci, proje hazırlama yöntemleri, mali durum, halkın bilgilendirmesi sorunlar ve çözüm için alternatif yollar gözönünde tutularak detaylı bir şekilde anlatılmaya çalışılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ'NİN ÖRGÜTSEL YAPISI VE FELSEFESİ

1.1. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Giriş

Değişen ve gelişen dünyada artık ülkeleri sadece merkezden yönetmenin mümkün olmadığı ve yerinden yönetimin vazgeçilmez bir unsur haline geldiği kabul edilmektedir. Modernleşme arzusu içinde olan ve bu yönde gelişimini sürdürme kararlılığındaki tüm ülkeler yerel yönetimlerini güçlendirmek için çabalamakta ve bu yönde hızla reformlar yapmaktadırlar.¹

Gelişen ve güçlenen kurumlar olarak görülen yerel yönetimlerin temsil edildiği en büyük platform olan Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresidir. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (CLRAE), Avrupa Konseyi'nin yerel ve bölgesel yönetimlerini temsil eden danışma organıdır. İlk olarak Ocak 1957'de "istişari" düzeyde biraraya gelen AYBYK Ocak 1960'da yaptığı toplantısında kuruluş esas ve yetkilerini belirleyen Anayasa'yı kabul etmiş, Bakanlar Komitesinin de onayıyla 1961'den bu yana daimi bir statü kazanmıştır. 1974'e kadar 2 yılda bir toplanan Konferans, 1975'den bu yana anayasasında yapılan değişikliklerle her yıl toplanmaya başlamıştır.²

Yakın zamanlara değin, Konferans adını taşıyan bu organ, Bakanlar Komitesi'nin, 14 Ocak 1994'de aldığı bir kararla adını ve yapısını bir ölçüde değiştirmiştir. Eski Sürekli Konferans Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi adını almıştır.³ Kongrenin, yerel ve bölgesel yönetimlerin, Avrupa Birliği idealinin gerçekleşmesine katkıda bulunmalarına ve bu amaçla Avrupa Konseyi'nin çalışmalarına etkin olarak katılmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

¹ Yavuz MİLDON "Yerel- Bölgesel Yönetimler: Avrupa Konseyi ve Yerel Yönetimlerimiz-Sınır Ötesi İşbirliği ve Yerel Yönetimler" 1.Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı, Edit:Hamit PALABIYIK, Esra DEMİRCAN, Biga-Çanakkale, 2003 , s.120.

² Ruşen KELEŞ, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, 4. Basım, İstanbul, 2000, s.75.

³ y,a,g.e., s.76.

1.2. Avrupa Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Bu Kongre, Konsey’de yerel ve bölgesel yönetimleri temsil eden danışma organıdır. AYBYK’nın amacı, yerel ve bölgesel idareleri Avrupa Birliği sürecine ve Avrupa Konseyi çalışmalarına katmak, yerel ve bölgesel demokrasiyi oluşturup, işbirliğini artırmak ve özellikle Avrupa’daki bölgeler arası ve sınır bölgeleri arasındaki işbirliğini güçlendirmektedir.

Yerel birimlerin daha iyi temsil edilmesini gündemine alan Kongre’nin temel hedefleri;

- Etkili yerel ve bölgesel yönetim yapılanmaları,
- Üye ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasi işleyişinin denetime tabi tutulması,
- Demokrasiyi vatandaş ile bütünleştirme inisiyatifleri,
- Avrupa siyaseti içerisinde yerel ve bölgesel konsey temsili,
- Barış, tolerans ve ekonomik büyüme için bölgesel ve sınırötesi işbirliği.⁴

Kongre⁵:

- Avrupa'nın bölgelerinin ve belediyelerinin sesidir;
- Yerel ve bölgesel seçilmiş temsilcilerin, problemlerini tartıştıkları, deneyimlerini paylaştıkları ve görüşlerini hükümetlere ifade edecekleri bir forum sağlamaktadır;
- Yerel ve bölgesel politikanın tüm yönleri ile ilgili olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamenter Meclisi'ne danışmanlık yapar;
- Yerel ve bölgesel hükümeti temsil ederek ulusal ve uluslar arası teşkilatlarla yakın işbirliği yapar;

⁴Elisabeth ROUSSEL, “Avrupa Birliğine Katılım ve Yerel Yönetim”, **Uluslar arası Seminer “Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler”**, Türkiye Belediyeler Birliği, 2003, s.9.

⁵http://www.coe.int/tr/portal/Information_material/TR800million.asp?L=TR#P27_2144

Erişim: 12.10.2006

- İşleyen bir demokrasi için temel teşkil eden halka ulaşabilmek için açık oturumlar ve konferanslar düzenler;

- Bütün Konsey üyesi ülkelerde ve üyelik için başvuruda bulunan ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasinin durumu hakkında ülke raporları hazırlar ve özellikle, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ilkelerinin nasıl uygulandığını izler.

Değişen rolü⁶: Çeşitli ekonomik ve siyasi temellerden yeni devletlerin ortaya çıkması, Kongre'nin hedeflerinin yeniden değerlendirilmesini ve yeniden formüle edilmesini ve şu hususların dahil edilmesini gerektirmiştir:

- Avrupa Konseyi'nin tüm üyelerinde ve özellikle yeni demokrasilerde yerel ve bölgesel etkin yönetim yapılarının kurulmasını teşvik etmek;

- Üyelerde ve başvuruda bulunan ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasinin durumunu incelemek;

- Vatandaşların yerel ve bölgesel demokrasilerde etkin katılımını sağlamak için girişimlerde bulunmak;

- Avrupa politikasının şekillendirilmesinde yerel ve bölgesel yönetimlerin çıkarlarını temsil etmek;

- Barış, hoşgörü ve sürdürülebilir yönetimler için bölgesel ve sınır aşırı işbirliğini teşvik etmek;

- Yerel ve bölgesel seçimleri izlemek.

Kongre işlerini dört resmi komite etrafında düzenler:

⁶ http://www.coe.int/tr/portal/Information_material/TR800million.asp?L=TR#P27_2144
Erişim: 12.10.2006

- Avrupa'da yerel ve bölgesel demokrasinin gelişmesi ile ilgili ilerleme raporları hazırlamakla özel olarak görevli **Kurumsal Komite**;
- Medya, gençlik, spor ve iletişim için **Kültür ve Eğitim Komitesi**;
- Çevre işleri ve alan ve kent planlaması için **Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi**;
- İstihdam, vatandaşlık, toplumlar arası ilişkiler, halk sağlığı ve kadın-erkek eşitliği ile uğraşan **Sosyal Dayanışma Komitesi**.

Büro ise, Kongrenin adeta yürütme organı konumundadır. Kongre Bürosu iki komisyondan gelen temsilcilerden oluşur. Kongre başkanının başkanlığında toplantılarını yürütür. Başlıca görevleri genel kurulları hazırlamak, komisyonların ve Genel komitelerin çalışmalarını koordine etmek, bütçeyi görüşmek, Daimi Komite'nin ve bütün Kongre kuralları arasında devamlılığı sağlamaktır.⁷

Kongre'nin icra başkanı, Konseyin Avrupalı personeli arasından seçilen Sekreterliğin desteği ile Kongre'nin günlük işlerinin yürütülmesinden sorumludur.⁸

Kongrenin iki meclisi vardır: Birincisi, Yerel Yönetimler Meclisi, ikincisi ise Bölge Yönetimleri Meclisi'dir. Kongre bu yönetimlerin temsilcisi olan seçilmiş kişilerden ya da 0 temsilcilere bağlı sorumlu görev yerlerinde bulunan 318 kişiden oluşur.

Genelde yılda bir kez toplanan ve toplantıları üç gün devam eden AYBYK, bu günlerde Bakanlar Komitesi'ne gönderilecek kararları görüşerek kabul eder.⁹ Önce, Parlamenterler Asamblesi'nin görüşüne gönderilen kararlar, daha sonra onay için Bakanlar Komitesine gider.

⁷ www.ibb.gov.tr/.../ABProjelerininYonetimiHususundailgiliMevzuat/abveverellik/CLRAE.doc
Erişim: 10.10.2006

⁸ http://www.coe.int/tr/portal/Information_material/TR800million.asp?L=TR#P27_2144
Erişim: 12.10.2006

⁹ Yusuf ERBAY-Zerrin YENER, **Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi**, Demokrasi Kitaplığı, 1999, s.24.

İlke olarak Parlamenterler Asamblesi ile aynı sayıda sandalyeye sahip olan Kongre, toplam kırk altı ülkeden 318 asil, 318 yedek üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler Avrupa Konseyi üyesi devletlerden 200 000 yerel ve bölgesel yönetimi temsil etmektedirler. Ülkelerin bu Kongre'deki sandalye dağılımı da, Parlamenterler Asamblesi'ndeki ile aynıdır. Yalnızca seçilmişlere karşı sorumlu resmi görevlilerden oluşan delegelerin görev süreleri iki yıllık dönemler halindedir. AYBYK, yılda bir kez olağan olarak toplanır. Aynen Parlamenterler Asamble'deki gibi "özel davetli" statüsü Kongre içinde geçerlidir. Asambleye davetli olan ülkeler, oraya gönderdikleri sayıda izleyiciyi, Kongre'ye gönderebilirler.

AYBYK temsilci heyetlerinde ülke coğrafyalarının, politik yapılarının, yerel ve bölgesel yönetim modelinin ve kadın-erkek oranının dengeli biçimde temsili koşulu aranır.¹⁰

Kongre, Yerel Yönetimler Odası ve Bölgesel Yönetimler Odası olarak adlandırılan iki "Oda"dan oluşmaktadır. Her biri bir başkan ve altı başkan yardımcısından oluşan bürosunu iki yılda bir seçer. Ayrıca, Kongre başkanı da iki yılda bir sırayla her bir odadan olmak üzere seçilir. Her iki odanın bürosu ve Kongre Başkanı ile birlikte, Genel Kurul hazırlıklarını ve her iki odanın çalışmalarını koordine etmekten, bütçenin hazırlanması ve ödeneklerin ayrılmasından sorumlu olan Kongre Bürosu'nu oluştururlar. Bir Büro'da, bir ülkeden birden çok temsilci olamaz. Her ulusal delegasyondan seçilen üyelerin meydana getirdiği bir "yürütme komitesi" de Kongre'nin yıllık toplantıları arasındaki çalışmaların devamlılığını sağlar. Yürütme Komitesi her ülkeden, ayrı odalara mensup en çok iki üyenin katılımıyla oluşur. Büro üyesi olan temsilci, doğrudan bu komitenin üyesi olur. Ülkesel idari yapı farklılıkları nedeniyle herhangi bir odada temsilci bulunmayan ülke, komiteye bir üyeyle katılır.

Bölgesel yönetimler odası üyeleri, yerel ve devlet seviyeleri arasında faaliyet gösteren, kendi kendini yöneten ve özerklikleri olan mercilerden seçilmektedir. Üyeler, yerindenlik ilkesine uygun olarak hizmet ettikleri toplulukların çıkarlarına uygun bir şekilde sorumluluk sahibi olarak yetkilendirilmek zorundadır. Yerel Yönetimler Odası

¹⁰ERBAY-YENER, a.g.e., s.25.

üyeleri ise, doğrudan bulundukları bölgelerdeki insanlara hizmet götürmekle yükümlü olan yerel yönetimlerden gelen temsilcilerden oluşmaktadır.¹¹

Kongre ve iki oda; çalışmaları daha verimli ve esnek kılabilmek için belirli konularda küçük “çalışma grupları” oluşturmuşlardır. Çalışma konularına göre bu gruplar, odalardan birine bağlı olabildiği gibi, iki odanın ortak grubu da olabilirler.

“Oda”ların gerekli gördüğü araştırma konuları kapsamında “büro” minimum iki, maksimum on bir kişiden oluşan çalışma grubu oluşmasına karar verebilir. Bu çalışma gruplarının görevi, belirlenen şartname kapsamında:

- Raporların hazırlanması,
- Konferanslar düzenlenmesi,
- İşbirliği projelerin oluşturulup izlenmesidir.

¹¹ www.ibb.gov.tr/.../ABProjelerininYonetimiHususundailgiliMevzuat/abveyerellik/CLRAE.doc
Erişim: 18.12.2006.

1.3. Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi

Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği kurumları çoğunlukla karıştırılmaktadır. Bu yüzde işleyiş ve yönetim açıları gözünde bulundurularak Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin yanında Avrupa Bölgeler Komitesinin tanıtılması faydalı olacaktır.

Avrupa Birliğinin temelinde bütünleşme kavramı yatmaktadır. şöyle ki ,Avrupa'nın bütünleşmesi doğrultusunda şu yaklaşım benimsenmektedir: *"Birlik ve eşitlilik, Avrupa'nın temel yasasıdır. Avrupa, "kültürel olan gücü"n elde etmiştir; ancak Avrupa'nın, politik ve ekonomik gücünü de kazanabilmesi için, bunun temel yasası olan "birlik ve çeşitlilik" arasındaki heyecanı da kazanması gerekir. Eğer Avrupa, bölümlerin, halklarının, etnik yapılarının, taşra birimlerini, bölgelerinin çok çeşitliliğini, "yaşam ilişkilerinin bütünlüğü" rgsyle saramaz ise, kendi özgün niteliğini kaybeder, Avrupa içinde birlik" anlayışının bilincine varılmalıdır."*¹²

Bölgeler Komitesinin oluşumuna bakacak olursak, Avrupa Topluluğunun bölgesel politikası, Avrupa Parlamentosu tarafından şubat 1984'te onaylanan Avrupa Birliği Antlaşma Taslağında açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Aynı yıl Ocak Ayında Avrupa Parlamentosu, düzenlediği I.Bölgeler Konferansının ardından, "Demokratik bir Avrupa'nın İnşasında Bölgelerin Rolü ve Bölgeler Konferansının Sonucuna İlişkin Karar"ı çıkartmıştır. Bölgesel ve yerel birliklerin alışmaları, Avrupa Bölgeler Konseyi'nin, Yerel ve Bölgesel Erklar Daimi Konferansının baskısı, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi ile Avrupa Parlamentosunun ve ekonomik ve Sosyal Komitenin bu yöndeki görüşü, Avrupa Komisyonunu, Avrupa Topluluğu içinde danışma organı niteliğinde bölgeleri temsil eden bir konsey kurulmasına ikna etmiştir.1988'de komisyondan söz konusu organın kurulmasına ilişkin karar çıkmıştır.¹³

Aralık 1991'de Maastricht'te danışma işlevli bu Bölgeler Komitesinin kurulması, ister devlet biçiminde isterse yerel yönetim biçiminde olsun, bölgelerin gelecekte

¹² Mehmet ÖZEL, " Avrupa Birliği'nde Bölgeselleşme ve Bölge Yönetimleri Sorunu", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, No:59-2, s.102.

¹³ Selin ESEN, "Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi",**Ankara Üniversitesi SBF dergisi**, 59-4 s.92-93.

Brüksel’de Birlik organlarının önemli bir muhatabı olarak yerini alacak olması dev bir adım olarak nitelendirilmiştir. Özerk bir organ olarak Bölgeler Komitesi’nin kurulması ademi merkezi yönetim birimlerinin, Avrupa’nın bütünleşmesi için anlamlı bir unsur olduğunun kabul edildiği önemli bir adım olarak görülür. Şimdiye kadar yerel yönetimler özellikle Avrupa Belediyeler ve Bölgeler kongresince, bölgeler ise çoğunlukla Avrupa Bölgeler Meclisince temsil edilmişlerdi. Mart 1994’te Bölgeler Komitesi’nin örgütlendirilmesiyle, topluluk ve üye devletler düzeyinde ikili düzeyinden oluşan mevcut dikey yapıyı topluluğa, üçüncü düzey eklenmiştir. Bu düzey, her üye devlette devlet düzeyinin altında bir düzey olarak öngörülmekteydi. Bu düzeyi üye devletler, kendi farklı yapıları ve farklı kamu hukuksal düzenleri doğrultusunda kendileri belirleyeceklerdir. Bu düzey, kimi üye ülkelerde eyalet iken, kiminde bölgelerdir.¹⁴

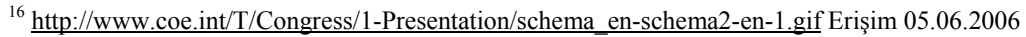
Komite’nin yetki ve görevlerine gelirsek; Komite Avrupa Birliği komisyonunun isteği üzerine toplanır ve toplantıya komisyon başkanı çağrıda bulunur. Bunun dışında Komite kendiliğinden de biraraya gelme hakkına sahiptir. İç tüzükte daha yakın ele alınması gereken bu kural, kuşkusuz topluluğun diğer organ ve kurumları ile ilişkilerde Bölgeler Komitesi’nin bağımsız bir tutum ortaya koyması için bir başlangıç noktası oluşturmaktadır.

Bölgeler Komitesi danışma işleviyle sınırlıdır. Bölgeler Komitesi’nin görüş bildirmesi, Bakanlar Konseyi ve komisyon için bağlayıcı bir karaktere sahip değildir. Bununla birlikte, görüş bildirme hakkının ihlal edilmesinin, ilgili hukuki işlemi ya da aracı, şekil açısından sakatlayacağı ifade edilmektedir.. bakanlar konseyi ve komisyon, Komite’nin görüşünü dikkate almadıkları takdirde, niçin dikkate almadıklarını gerekçelendirmek; gerekçelendiremedikleri takdirde, bölgelerin isteğine uygun olarak işlem yapmak durumundadırlar.¹⁵

¹⁴ ÖZEL, a.g.m.,s.115.

¹⁵ y.a.g.m., s.118.

YAPISI¹⁶

1.4.Avrupa Konseyi Felsefesinde Yerel Yönetimler

20.yüzyılın sonlarına doğru bütün dünyada yaşanan ve yaşanmakta olan hızlı değişim, demokratikleşme ve insan hakları konusundaki gelişmeler, çevre sorunlarına uluslar arası düzeyde çözüm arayışları, bir yanda küreselleşme sürecini başlatırken, diğer yandan da ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmeler, bilginin hızla yayılması, yönetimde merkeziyetçi yapılardan uzaklaşmayı ve yerelleşmeyi ön plana çıkarmıştır.¹⁷

İlişkilerin gittikçe artan bir biçimde uluslar arası hale gelmesi ve ulusüstü kurumların yaratılması, merkezi hükümet düzeyinin altındaki yönetimleri önceleri ulus-devletlerin tekelinde olan alanlardaki konulara yönelik kendilerinin de yetkilerini kullanabileceklerini düşünmeye sevk etmektedir. Özellikle, yerel yönetimlerin görev alanları konusunda Avrupa Konseyi, yerel halkın yerel nitelikteki işlerinin yerel yönetimlerce görülmesine büyük önem vermektedir. Yasalarla yerel yönetimlere yasaklanmış olmayan ya da başka yönetimlere bırakılmamış olan her hizmet alanının yerel yönetimlerin olması, Konseyce, yerel demokrasinin vazgeçilmez bir kuralı sayılmaktadır.

Bu süreçte yerel organların merkezle ve yerel yönetimlerin, yerel toplulukla yani halkla olan ilişkileri olmak üzere iki yönü bulunan yerel özerklik, bölgesel ve uluslar arası kuruluşlar ile ilgili metinlerde sık sık vurgulanmaya başlanmıştır.¹⁸ Avrupa Konseyi de 1950'lerden bu yana yerel özerklik kavramını tanımlamak, açıklığa kavuşturmak için çaba harcamaktadır. Bu çabalar içinde, yerel halkın özgürlüğüne saygı duyulması, yerel yönetimlerin partiler üstü kuruluşlar olarak çalıştırılması, merkez vesayetinin en aza indirilmesi ve gerçek bir yerellik bilincinin geliştirilmesi gibi ilkeler yer almaktadır.¹⁹ Bu konuyla ilgili ayrıntılı inceleme ilerleyen bölümlerde yapılacaktır.

Avrupa Konseyi, demokrasilerin ana taşlarını oluşturan birimler olarak yerel yönetimleri görür. Bu yüzden de yerel ve bölgesel düzeyde demokrasinin çok büyük

¹⁷ Mustafa ÖKMEN, "Yerel Yönetimlerde Özerklik Eğilimleri, Avrupa ve Türkiye", **Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Edit: Bekir PARLAK, Hüseyin ÖZGÜR, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002, s.106.

¹⁸ y.,a.g.e.,s.109.

¹⁹ a.g.e.,s.108.

önemini daima göz önünde tutmuştur. Zira özgürlük ulusal olduğu kadar bir mahalli sorundur. Yerel özerk yönetimler, kasabada, köyde, merkezde, kenar bölgelerde ve sınır ötelerinde yaşayan tüm Avrupalıların ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

1949'dan beri Konsey'in başlıca hedefi, Avrupa ulus ve vatandaşlarının haklarını, temel değerlerimiz olan demokrasiye, insan haklarına ve yasa düzenine saygıyı sağlamak yolu ile güvence altına almak olmuştur. Avrupa Konseyi kuruluş amacı olan, halklar ve uluslararası barış ve dostluk kurulması hususunu büyük ölçüde gerçekleştirmiştir.

Avrupa toplumunun karşısındaki sosyal sorunlara; ırkçılığa, hoşgörüsüzlüğe, azınlıklara farklı muameleye, uyuşturucu bağımlılığına, biyo-etik sorunlara, sosyal dışlanmaya ve organize suçlara çözüm bulmak.

Bir Avrupa kimliği bilincini teşvik etmek ve farklı kültürlerden gelen insanlar arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek de diğer önemli hedeflerdendir.²⁰

Konsey gelişiminin her aşamasında Avrupa Birliği'nin kurulması yolunda temel bir rol oynamıştır. Gerek insan hakları ve üye devletlerin yasaları arasında uyum sağlanması, gerek Avrupa'yı oluşturan ulusların kültür farklılıklarının ve yakınlıklarının bilinciyle "Avrupa Benliği" kavramının geliştirilmesi alanlarındaki çalışmalarıyla Avrupa Konseyi, Avrupa demokrasileri için etkin bir buluşma noktası oluşturmaktadır.²¹

Konsey yerel yönetimlerin temsili için ilk adımını 1957'de atmış olup o zamandan beri çalışmaları İzlanda'dan Rusya'ya ve Norveç'ten Balkanlara yaymıştır. Kongre de yeni üye devletlere, etkin yerel ve bölgesel özerk yönetimler kurmaları yolunda ilerlemelerinin pratik yönlerinde yardımcı olmaktadır.

Uygulamada Yerel ve Bölgesel Yönetimler için Öğretim Teşkilatları Avrupa Ağı yardım (AÖTA) Orta ve Doğu Avrupa'da yönetim deneyimleri ile teknik bilgileri eksik

²⁰ <http://www.avrupakonseyi.org.tr/tur/konsey/bizkimiz.htm>. Erişim:12.10.2006

²¹ **Avrupa Konseyi**, Avrupa Konseyi Basın ve Enformasyon Müdürlüğü Yayını, Strasburg, 1986 , s.5.

olan uluslara uzman yardımı ve eğitim sağlamaktadır. Bu ağ, yerel ve bölgesel yönetimler arasında işbirliğini teşvik eder ve ulusal kuruluşlarla diğer ülkelerdeki karıştırları arasında bağ oluşturur.

Orta Ve Doğu Avrupa'da Yerel Ve Bölgesel Demokrasileri Destek Programıyla da yerel yönetim yasalarının hazırlanması için yardıma öncelik verilmektedir. Yerel düzeyde kurumsal reformlar konusunda eğitim ve uzman rehberliği sunduğu gibi kentlerde sağlık, mali bağımsızlık ve yerel yönetim fonları konularında çalışma grupları, inceleme gezileri ve kurslar düzenlemektedir.

Bir başka oluşum da Yerel Demokrasi Ajanslarıdır(YDA). 1993'te eski Yugoslavya'da barış sürecinin bir bölümü olarak kurulan YDA'lar belirli bir bölge yönetimi ile Avrupa'da başka yerlerdeki yerel yönetimler arasında ortaklık kurulmasını teşvik etmektedir. Bunlar, insanlara saygıyı, demokrasiyi, sivil toplumun kurulmasını ve çeşitli nüfus grupları arasında güven artırıcı önlemleri teşvik etmektedirler.

1.5.Avrupa Birliği Ve Yerel Yönetimler

Avrupa Birliği vatandaşlarına daha iyi hizmet verebilmek için halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerin gelişmesine büyük önem vermektedir. AB fonlarının kayda değer bir bölümü de yerel ve bölgesel yönetimlerin daha iyi çalışabilmeleri için ayrılmıştır.

Avrupa Birliği'nde tek bir yerel yönetim sistemi yoktur. AB, yerel yönetimlerin örgütlenme tarzı ve görev ayrımı gibi yerel yönetim sistemine ilişkin konularda üye ülkelere herhangi bir yaptırımda bulunmaz; bu nedenle üye ülkelerin yerel yönetim sistemlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Ancak, AB sınırları içerisinde yerel yönetimler için ortak bir yönetim kavramı geliştirilmektedir. Bu anlayışın en temel özelliği demokratik ve katılımcı bir yönetimin desteklenmesidir.²²

²² <http://www.deltur.cec.eu.int/belediyeler.html> Erişim:12.10.2006.

Ayrıca, merkezi hükümetlerle yerel yönetimler arasında belirlenmiş bir alt-üst ilişkisi yoktur. Yerel yönetimler merkezi hükümetlerin belediyeleri ilgilendirebilecek konularda alacağı kararlara aktif bir aktör olarak katılırlar. Avrupa Konseyi tarafından 1985 yılında kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel yönetimlere kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı tanımaktadır. Bu Şart Türkiye tarafından 1998 yılında imzalanmıştır.

Mali kaynakların paylaşımında ise merkezi hükümetle yerel yönetim arasındaki gelir dağılımına uzlaşma yoluyla karar verilir. Avrupa'daki belediyeler kendi öz kaynaklarını kullanma ve bunları geliştirme bakımından da ileri aşamalardaırlar.

AB'nin benimsediği "yerindenlik" ilkesi (subsidiarite) yerel yönetimlerin yetkilerinin büyük ölçüde genişlemesine yol açmıştır. Maastricht Antlaşmasının 3/b maddesinde tanımlanan yerindenlik ilkesinin uygulanması için gerekli olan gereklilik ve etkinlik ilkelerinin hangi kriterlere göre belirleneceği konusunda ortaya çıkacak boşluğu doldurmak amacıyla Aralık 1992'de bir Protokol (Protocol on the Principle of Subsidiarity) kabul ederek, bazı kriterler belirlenmiştir.²³ Yerindenlik, kamu projelerinin ölçeklerine ve yapılarına göre, onlara en uygun yerel veya merkezi otorite tarafından tasarlanıp, uygulanması demektir. Aynı şekilde, "katılımcılık/ortaklık prensibi" de AB fonlarının, yararlanacak kişilere mümkün olan en yakın yönetim birimince programlanması ve uygulanmasını öngörür. Bu çerçevede, AB'de belediyeler geleneksel hizmetler yanında eğitim, kültür sanat ve sporun geliştirilmesi konusunda daha geniş yetkilere sahiptir. Sosyal refahı sağlamaya yönelik merkezi yaklaşımlar yerel yönetimlere devredilmiştir. Örneğin işsizlikle mücadele ve ekonominin canlandırılması ile ilgili yetkiler belediyelere aittir.²⁴

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi felsefesinde yerel yönetimleri karşılaştıracak olursak her iki kurumun da yerel yönetimlerin güçlenmesi yönünde sürdürülebilir gelişme yaklaşımında olduğunu görmekteyiz. Her iki kurum da yasal metinlerinde bu

²³ Muhammet KÖSECİK, "AB'nin Bütünleşme Sürecinde Yerel Yönetimler", edit:PARLAK&ÖZGÜR, a.g.e., s.12.

²⁴ <http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=1227> Erişim: 05.06.2007

yaklaşımı destekler çalışmalar yapmaktadır. Avrupa Birliği yakın süreçte bu tür yaklaşımları destekler nitelikteki projeleri ortaya çıkarmakta, bunların artması ve tüm halkın desteğiyle gelişmesini istemektedir. Avrupa Konseyinin temellerini attığı, Avrupa Birliği süreciyle desteklenen, işleyen demokrasinin temel taşı olarak görülen yerel birimlerin geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi yaklaşımı her açıdan önde olması gereken konulardan biri olarak görülebilir.

1.6. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Felsefesinde Yerel Yönetimler

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi adından da anlaşılacağı üzere, yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslar arası alanda temsil edilmesi imkânını sağlayan en önemli kurumlardan birini oluşturmaktadır. Kongrenin tarihçesine konunun başında detaylı olarak değinildiğinden bu kısımda daha çok Kongrenin felsefi olarak yerel ve bölgesel yönetimler üzerindeki çalışmalarına ve bu çalışmaların ardında yatan gerçeklere değinilmeye çalışılacaktır.

Avrupa Konseyi'nin "Ortak Avrupa" amacıyla ilerleme kaydedilmesinin yalnızca hükümetlerin çalışmalarıyla gerçekleşmeyeceği, Avrupa dâhilindeki her yerel yönetim biriminin planlar yaparak bu çalışmalara katılabileceği düşüncesi, özgürlük ve demokrasinin yalnızca ulusal değil aynı zamanda bölgesel olduğu inancı ve yerel yönetim birimlerinin her Avrupalı'nın ihtiyacını karşılayacak seviyeye getirilmesi gereği ile Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi kurulmuştur. Bu yolla yerel ve bölgesel yönetimlerin "Ortak Avrupa" idealinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak amacıyla Konsey çalışmalarına etkin olarak katılmalarını sağlamayı istemiştir.

Demokrasi'nin kentten ulusa doğru yayılan bir yol izlediği düşünülürse, Avrupa platformunda kent ve bölgelerin temsilinin, demokrasinin tabana yayılması için anlamlı olmakta ve demokratik katılım adına da önemli bir adım olarak görülmektedir.²⁵

²⁵ <http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=1227> Erişim: 05.06.2007

Bildiğimiz üzere yerel yönetimler, halka en yakın kurumlar olarak, Alexis de Tocqueville'nin deyişiyle, küresel merkezileşme eğilimlerine ve bireyciliğe karşı önemli bir güvencedir. Bugün hemen hemen bütün ülkelerde yerel yönetimlere demokratik kurumların temeli olarak görülmektedir. Bunun önde gelen nedeni, yerel yönetimlerin halkın kendi kendini yönetmesine olanak veren kurumlar olmasıdır. Halk, bunu, kendi eliyle seçmiş olduğu organlar aracılığıyla yapar. Yerel yönetimlerin salt seçimle oluşacağının öngörülmesi, kurumlara demokratik nitelik kazandırmaya yetmez. Biçimsel koşulların bir adım daha ötesine gidilerek, gerçek bir halk katılımını sağlamak gerekir. Bu ise, toplumdaki türlü katmanlara katılım yollarını açmakla sağlanır.

Demokrasi kavramının başlıca öğeleri olan yurttaş katılımı, çoğunluk ilkesi ve önderlerin hem danışmaya önem vermeleri, hem de seçmene karşı hesap verme sorumluluğu duymaları, yerel ölçekte de geçerli değerlerdir.

İlişkilerin gittikçe artan bir biçimde uluslar arası hale gelmesi ve ulus üstü kurumların yaratılması, merkezi hükümet düzeyinin altındaki yönetimleri önceleri ulus-devletin tekelinde olan alanlardaki konulara yönelik kendilerinin de yetkilerini kullanabileceklerini düşünmeye sevk etmiştir.²⁶ İşte bu süreç zarfında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi yerel yönetimlerin hem ulusal alanda hem de uluslar arası alanda temsiline imkân sağlamak, sorunlarını gün ışığına çıkarmak ve çözüm yollarını ortaya koymak amacıyla kurulmuştur.

Avrupa Konseyi, yerel ve bölgesel seviyede sürekli demokrasinin hayati önemini vurgulamasıyla tanınmıştır. Demokrasinin, sadece kişiye ait, ferdi bir kullanım değil, ülkenin bütününde varlığının hissedilmesinin, çok daha büyük bir özgürlük olduğu savunulmaktadır. Buna göre, demokrasinin çalıştırıldığı ilk basamak olarak yerel yönetimler, Avrupa'nın bütününde kasaba ve köylerinde, merkez ve yerel bölgeler ile sınırlarda oluşturulmalıdır. Bu özellikleriyle Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'nin demokrasi okuludur.²⁷

²⁶ ÖKMEN, a.g.m., s.107.

²⁷ Bekir PARLAK, "Avrupa'da Merkez-Yerel Otorite İlişkileri Ekseninde Demokratik ve Özerk Yönetim Anlayışının Gelişimi", Edit: PARLAK& ÖZGÜR, a.g.e.,s.51-52.

Avrupa Konseyi yerel yönetimlere verdiği önemi, “Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı (CLRAE)” olarak bilinen ve Avrupa düzeyinde bir temsil organı oluşturmak suretiyle göstermiş, 14 Haziran 1994’te de politik önemi nedeniyle bu organ, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’ne (CLRAE) dönüştürülmüştür.

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin felsefesinde yatan temel etkenler; Avrupa Konseyinin kuruluşundan beri önemle vurguladığı ve gün ışığına çıkardığı kavramlar olan demokrasi, yerel özerklik, insan hakları, hizmette yerellik önceliği (subsidiarite) gibi kavramlar olmaktadır. Bunun içindir ki bu kavramları ve Konseyle ilişkilerini ve gelişimlerini detaylı olarak incelemekte yarar görülmektedir.

1.6.1.Avrupa Konseyi Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Kongresi ve Hizmette Halka Yakınlık Yaklaşımı

Hizmette halka yakınlık (Subsidiarite) ya da yerellik ilkesinin tarihsel gelişimine bakacak olursak; bir kavram olarak, Aristotelese kadar uzandığını görebiliriz. Aristoteles’te, aile ve köy gibi kavramlar, kendilerine özgü işlevleri bulunan ayrı ayrı gereksinimlere yanıt veren kavramlar olmakla birlikte, kendi kendine yeterli toplumbilimsel örgüt olarak yalnız “kent” gözükmektedir. Hem Aristoteles’te, hem de daha sonra yerellik kavramının gelişmesine katkıda bulunmuş olan St.Thomas d’Aquin’de, bir Hristiyanlık kavramı olan bireyin yerini, yurttaş ya da kenttaş kavramının aldığı, özgürlüğü onun temsil etmekte olduğu görülmektedir.

İlerleyen tarihsel süreçte hizmette halka yakınlık ilkesinin günümüzde olağanüstü bir ilgi görmeye başladığı farkedilebilir. Bunun temelinde özel koşulların bulunmaktadır. Geleneksel devlet sisteminin sorgulanmaya başlandığı, Avrupa Birliği’nin kurmanın kimi güçlükler yarattığı ve Birliğin yol açtığı merkezileşmenin, yerel yönetimleri ve federal yapısı olan devletlerin federe birimlerini rahatsız eden merkeziyetçilik kaygılarına yoğunluk kazandırdığı bir dönemden geçilmekte olması bu

koşulların başlıcalarıdır. Bunlara, teknolojiadaki baş döndürücü yenilikleri ve Avrupa ülkelerinde gelişmekte olan “yeni bölgecilik” akımını da eklemek uygun olur”²⁸

Gündemdeki kavramlardan biri olan Subsidiarite ilkesi, merkez ve çevresi arasında yetki ilişkileri yönünden gerekli olan tartışmaya yeni bir hayat getirebilecek güçtedir. Varolan tek sosyal kurum ilkesi olup, yurttaşlardan veya sosyal gruplardan bazı görevleri devrettirir. Ancak daha üst düzeydeki bir grup, bu görevleri daha etkin ve daha uygun yapabilecekse devredilmemeyi öngörür. Yerel, bölgesel ve ulusal yönetimler arasında yetki dağılımı yönünden teknik bir ilkedir. Devletin müdahale biçimi, karara yol açacak ve yerel yönetimin birşeyleri kendi yapması yerine, uygun düzeyde yapılmasını destekleyen şekilde değişime bir çağrıdır.²⁹

Yerellik ilkesinin uygulanabileceği üç ayrı alandan söz edilmektedir. Birincisi, özelleştirmedir. Bu bağlamda, sorumlulukların kamu kesimi ile özel kesim arasında paylaşılması gündeme gelmektedir. İkincisinde, genel çerçeveyi bir ülkenin sınırları oluşturmaktadır. Burada sorumluluklar, devlette bölgeler, iller ve kent yönetimleri arasında paylaşılır. Sonuncusu ise, uluslararası düzeyi ilgilendirir ki bu çerçevede önemli olan, uluslar arası kuruluşlarla bu kuruluşların üyesi olan devletler arasındaki ilişkilerdir.

Avrupa Konseyi ve ona bağlı bir organ olan Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi bu ilkeden söz etmek için en büyük gerekçeye sahip kuruluşlardır. Zaten yasal metinlerinde de bu kavrama ilk yer veren kurum Avrupa Konseyi olmuştur. 15 Ekim 1985’de imzaya açılan ve 1 Eylül 1988’den bu yana uygulamaya konan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının hem giriş bölümünde hem de 4(3) maddesinde açıkça bu kavram belirlenmiştir.

Giriş bölümünde yer alan bu görüş, aynı şekilde yerel özerkliğin korunması gereken öğelerini vurgulayan 4(2), (3),6,(1),8(1),(2),(3) ve 11 nci maddeleriyle de tanımlanmıştır.

²⁸ Ruşen KELEŞ, “Yerellik İlkesi ve Avrupa Konseyi”, Edit: TOPRAK, YAVAŞ, GÖRÜN, a.g.e., s.8-9.

²⁹ **Hizmette Yerellik İlkesinin Tanımı ve Sınırları**, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını No:1, Ankara, 1995, s.39

Şartın özel niteliklerinden biri olarak bu görüş, yerel yönetimleri gerçeğe dönüştüren ve Şarta imza koyan devletlere bağlayıcı yükümlülükler getiren bir dizi maddeyle de vurgulanmaktadır. (Madde3 (1), 6(2), 7(1), 9(1), (2),(3) ve (4).

Subsidiarite ilkesini tanımlandığı gibi normatif anlatımlara dönüştürmenin zorluğuna karşın, çalışma grubu ilkeyi tam olarak dikkate alacak şekilde Şartın ne ölçüde değiştirilebileceğini ve her biri kendi seçim ve iç kurallarına göre olmak üzere, Şarta imza atan devletlerin yerel ve bölgesel özerkliğe yeni bir hayat kazandırma yolunda nasıl desteklenebileceğini araştırmışlardır.

Ancak bu grup zorlu bazı işlemler gerektiği için Şartın resmen değiştirilmesi yolunda öneriler getirmenin olanaksız olduğu düşünülmüştür. Yine de şartın içeriğini genişletmeye ve aynı şekilde üye ülke hükümetlerini Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına taraf olup, olmadıklarını belirlemeye, yasa ve uygulamalarını ilkeyi açıkça içermeye veya alternatif olarak yerel ve bölgesel özerklikle ilgili değişik unsurlarla karşılaşınca pratik sonuçları belirtileme yönünden yeniden incelemeye davet etmektedir.

Bunu yaparken çalışma grubu, mevcut ekonomik zorlukların ve hepsinin üstünde mali sonuçların, geniş bir kurumsal tartışmaya pek yardımcı olamayacağını ve başta işsizlikle savaşıma olmak üzere kaynak kullanımında ekonomi ile enerjide yoğunluk isteğinin, hükümetlerin bazı hükümleri yeniden düşünmeye ve hatta başka durumlarda isteyebilecekleri yapısal reformları bile ertelemeye itebileceğini dikkate alırlar.

Yine de bu ilke, tartışılmaz inancını dile getirmek arzusundadır. Şöyle ki, yurttaşların günlük yaşamını etkileyen kamu yetkilerinin yürütülmesi için yerel veya bölgesel düzeydeki yönetimlere sorumluluk verilmesi, kuruluşun belkemiğini oluşturan demokratik görüşler ile Avrupa Konseyinin iletilerine uymaktadır. Ayrıca bu inanç her ne kadar başka görüşlerle desteklenebilirse de yararı pek acil bir gereksinim olarak gözükmediği için, daha fazla vurgulanmak zorundadır.³⁰

³⁰ **Hizmette Yerellik İlkesinin Tanımı ve Sınırları**, a.g.e.,s.40.

Avrupa Birliği bünyesindeki antlaşmaların bazılarında adı verilmeden değinilen subsidiaritenin, 1990'lı yıllardaki antlaşmalara adı kullanılmak sureti ile aksetmeye başladığı görölmektedir. Maastricht Antlaşması ile eklenen subsidiarite ilkesi ile ilgili olarak Avrupa Topluluğu Antlaşmasının 3Bmaddesinin 2. ve 3ncü fıkralarında belirtilmiştir.

Hizmetlerin görölmesinde, önceliği alt düzeydeki yerel yönetim basamaklarına bırakmayı öngören yerellik ilkesi, özerk yerel yönetim geleneğine, yalnız yeterli kaynaklar sağlamayı öngörür bir şekilde değil aynı zamanda, işlerine merkezi yönetimin karışmasını en aza indirici bir yapı getirerek de katkıda bulunmaktadır. “Bu anlamda yerellik ilkesi hizmeti halkın ayağına götürmenin ötesinde, hizmetin yerinde ve aynı zamanda yerinden görölmesi” anlamını içermektedir.

“Yerel ölçekte subsidiarite ilkesinin uygulanmasını zorlaştıran güçlü merkeziyetçi yapı ile yerel yönetimlerin mali zorlukları gibi sorunlardır. Yetkilerin yurttaşla mümkün olduğu kadar yakın bir düzeyde uygulanması, devletten alınan yetkilerin, ancak seçilmiş temsilciler tarafından yönetilen veya denetlenen yönetimlere devredilmesi “yerel halkın önceliği” ile de uyumludur.”³¹

1.6.2.Avrupa Konseyi ve Yerel Özerklik

Yerel yönetimler, hem demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan siyasal kurumlar, hem de yerel topluluklara kentsel kamu hizmetleri sağlamakla görevli kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Yerel yönetimlerin hizmet sunan kurumlar olarak profesyonelleşmesine ek olarak, her düzeydeki yerel yönetimlerde seçimler yoluyla oluşturulma zorunluluğu biçiminde anlaşılması gereken anayasal temele sahip olma, yerel demokrasinin temel nitelikleri arasında yer almaktadır. Bu özelliklerden her ikisine birlikte sahip olan topluluklar, tarih boyunca yerel demokrasinin temel birimlerinden ve yapı taşlarından biri olmuştur.

³¹ Zerrin TOPRAK, **Yerel Yönetimler**, 5.Baskı, İzmir,2001, s.16.

Temsili demokrasinin temellerini güçlendiren siyasal kurumlar olarak görülen yerel yönetimler, Avrupa ülkelerinin çoğunda, genel yetki ilkesinin sağladığı avantajlardan yararlanırlar. Bu ilkeye göre, yerel yönetimler, yerel topluluğu ilgilendiren her konuda etkinliklerde bulunmaya, tersi belirtilmiş olmadıkça, yetkili olacaklardır. Aynı ilkenin, yerellik (subsidiarity) diye çevrilebilecek olan bir başka biçimi ise, yerel yönetimlerin özerkliğinin en büyük güvencelerinden biridir.³²

Verilmiş değil, alınmış bir hak ve kazanım olan özerklik, günümüzde, demokratik bir yaşam biçimini benimsemiş olan Avrupa ülkelerinde, geleceğin Avrupa'sını kurmakta kullanılan bir bağ, ortak bir değer olarak önem kazanmıştır.³³ Bu nedenledir ki, 1950'lerden başlayarak, Avrupa Konseyi, yerel özerklik kavramını tanımlamak, açıklığa kavuşturmak için çaba harcamaktadır. Bu çabalar içinde, yerel halkın özgürlüğüne saygı duyulması, yerel yönetimlerin partiler üstü kuruluşlar olarak çalıştırılması, merkez vesayetinin en aza indirilmesi ve gerçek bir yerellik bilincinin geliştirilmesi gibi ilkeler yer almaktadır.³⁴

Yerel yönetimlerin özerkliğinin gelişmesiyle beraber artık ülkeleri sadece merkezden yönetmenin mümkün olmadığı ve yerinden yönetimin vazgeçilmez bir gerçek haline geldiği kabul edilmektedir. Modernleşme arzusunda olan ve bu yönde gelişimini sürdürme kararlılığındaki tüm ülkeler yerel yönetimlerini güçlendirmekte ve bu yönde hızla reformlar yapmaktadırlar. Yerel organların merkezle ve yerel yönetimlerin, yerel toplulukla yani halkla olan ilişkileri olmak üzere iki yönü bulunan yerel özerklik, bölgesel ve uluslar arası kuruluşlar ile ilgili metinlerde sık sık vurgulanmaya başlanmıştır. Bu durum ülkelerin yasal metinlerini de etkileme eğilimindedir.

Yerel yönetimlerin temsil esildiği en büyük platform olan Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi bildiğiniz gibi Avrupa Konseyi'nin bünyesinde yer almaktadır. Avrupa Konseyi merkezi Strazburg'da bulunan ve son olarak 46 ülkenin üyesi olduğu Birleşmiş Milletlerden sonra dünyanın en büyük milletlerarası kuruluşudur.

³² KELEŞ, a.g.e., s.56.

³³ ÖKMEN a.g.m., s.108.

³⁴ y.a.g.m., s.109.

Azerbaycan, Ermenistan, Bosna-Hersek ve son olarak Sırbistan-Karadağ'ın katılımıyla geniş Avrupa havzası tüm ülkeleriyle temsil edilmektedir.

Özellikle, yerel yönetimlerin görev alanları konusunda Avrupa Konseyi, yerel halkın yerel nitelikteki işlerinin yerel yönetimlerce görülmesine büyük önem vermektedir. Yasalarla yerel yönetimlerce yasaklanmış olmayan ya da başka yönetimlere bırakılmamış olan her hizmet alanının yerel yönetimlerin olması, Konseyce, yerel demokrasinin vazgeçilmez bir kuralı sayılmaktadır.³⁵

Avrupa Konseyi'nin yerel yönetimlerin özerkliği konusuna verdiği önem yeni değildir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın hazırlanmasına yönelik ilk çalışmalara Avrupa Konseyi bünyesinde 1970'li yılların başlarında başlanmıştır. Aşağıda yer alan ilkeler paralelinde 25 Eylül 1985 tarihinde, Rio de Janeiro'da Dünya Kongresinde "Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi"nde yerel yönetimlerin genel olarak kapsamı, yapısı, denetimi ve korunmasına ilişkin 11 maddelik temel ilkelere yer verilmiştir.³⁶

Yerel yönetimler üzerine yapılan çalışmalar sonucunda, bu yönetimlerin "teknik ve ekonomik", "toplumsal yapı" ve "kamu yönetimi alanlarındaki değişikliklerden etkilendikleri anlaşılmış ve aşağıdaki ilkeler yerel yönetimlerin özellikleri arasında gösterilmiştir. Buna göre;

Merkezi yönetimlere; yoğunluğu ve niteliği ülkelere göre değişmekle birlikte, yerel yönetimlerin kurulması, kaldırılması, organları, görev ve işlemleri üzerinde vesayet yetkisi tanınmış bulunmaktadır.

³⁵ MILDON, a.g.m.,s.120-121.

³⁶ Bu konuda bkz. Ali PITIRLI(1989): "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı",Türk İdare Dergisi, Yıl.61,Sayı.383,s.59-60; Bkz. Zerrin Toprak KARAMAN(1995); "Türkiye'de Siyasetin Kent Yönetimine Etkisi",Yeni Türkiye, Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı, Yıl:1,Sayı:4,s.544-546;Ruşen Keleş(1995);"Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye", Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:4,Sayı:6,Sınır ötesi işbirliği:s.4-18.

Merkez-yerel yönetim ilişkilerinin öneminin artması, geleneksel vesayet denetiminin ötesinde, çağımızdaki hızlı kentleşmenin sonucudur. Sorunların bölgesel, hatta ulusla ölçeklerde bir bütün halinde tanımlanamaması büyük bir eksikliktir.

Yerel özerkliğin yönetsel ve mali olarak yapay bir ayrımına gidilmesi yanıltıcıdır. Mali özerklik olmadan, sürekli bir yönetsel özerkliğin sağlanması mümkün görülmemektedir. Esasen, ideal, geniş bir yerel özerklikten bahsedilemez.

Yerel yönetimler açısından özerklik, “kanunlarla belirlenen sınırlar içinde kalmak şartıyla, bu yönetimlerin, kendi icraatlarına hâkim olacak kuralları kendi seçilmiş organlarınca koyabilme hak ve yetkisine sahip olabilmeleri” şeklinde tanımlanmaktadır(Özerklik Şartı md.3 ve 4)

Türkiye, 21 Kasım 1988 tarihinde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartını imzalamıştır. Sözleşme, 22 Aralık 1988 tarihinde gerekli onay sağlanarak yürürlüğe girmiştir. Özerklik Şartı 1988 yılında imzalanmakla birlikte, Bakanlar Kurulunca onaylanması ve Kurulun konuya ilişkin kararı 3 ekim 1992 tarihli Resmi Gazetede yayınlamasıyla mümkün olabilmektedir.

Yerel Yönetimler Özerklik Şartının önsöz başlığı altındaki bölümünde, Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler arasında ortak miraslardan olan düşünce ve ilkelerin korunması ve gerçekleştirilmesine yönelik daha büyük bir birliğe erişmek, hedef olarak belirlenmektedir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi de; yönetime ilişkin alanlarda Avrupa Konseyi bünyesinde sözleşmeler yapılmasına, yerel yönetimlerin demokratik rejimin temel kuruluşlarından biri olduğunun kabul edilmesine, kamu hizmetlerinin yürütümüne yurttaşların katılma hakkının, Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerce benimsenen ana haklardan biri olduğuna ve bu hakkın yerel düzeyde en gerçekçi biçimde kullanılmasına, bağlanmaktadır.

Avrupa Konseyi Türkiye'de yerel ve bölgesel demokrasiyi güçlendirmek için hükümet tarafından daha önce kabul edilen reform paketlerinin pratiğe tam yansımadığını ve bunun gerçekleşmesi halinde de kısıtlamaların ademî merkeziyetçi bir

yapıyı ortaya çıkarmakta olduğu görüşünü ortaya çıkaracak yorumlamalarda bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi, birkaç büyük şehir hariç özellikle küçük yerleşim birimlerinin maddi ve altyapı olanakları bakımında merkeze bağımlı oldukları ve Türkiye’de mili gelirin sadece yüzde 2-3 gibi asgari bir miktarı alabilen yerel yönetimlerin kendi-kendilerini idare etmekten çok uzak olduklarına dikkat çekiyor.”

“Yerel ve bölgesel demokrasiyi geliştirmek amacıyla hukuki yaptırım gücü olacak bir şartın hazırlanması da AK Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin gündeminde bulunuyor. Ancak şarta zemin oluşturacak raporları hazırlayan raportörler ise katı merkezîyetçi yapıya sahip ülkelere, hukuki yaptırım içermemesi yönünde görüşe sahip oldukları öğrenildi.”³⁷

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin en önemli görevlerinden biri, tıpkı Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi, bir de Bölge Yönetimleri Avrupa Özerklik Şartı hazırlamaktır. Böyle, bir Şart’ın, Avrupa ülkelerindeki bölgeselleşme çabalarının dayanacağı demokratik ilkelerin oluşturulmasına, bölgeselleşme ile ayrılıkçılık arasındaki duyarlı sınırların çizilmesine ve bölge yönetimleriyle yerel yönetimler arasındaki ayrımın somutlaştırılmasına yardımcı olması beklenmektedir. Doğaldır ki, böyle bir amacı gerçekleştirmenin ön koşulu da belediyelere, kent ve kasaba halkına ve bölge ölçüsünde çalışmalar yapan demokratik kuruluşlara, Avrupa Konseyi’nin organlarında güçlü bir temsil olanağı sağlamasına bağlıdır.

Bu konuda Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin başlıca işlevleri, statüsünde, şöyle özetlenmiştir:³⁸

Bölgelerin ve bölgeselleşmenin giderek önem kazanması, egemen devletin ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Eskiye oranla önemi azalmış olsa da, ulus-devlet varlığını sürdürecektir. Avrupa Konseyi’nin, Avrupa’da bölgeselleşme adı altında, Haziran 1993’de Cenevre’de topladığı bir konferansta da belirtildiği gibi, “etnik kimlik

³⁷ http://www.abhaber.com/haber_sayfasi.asp?id=11859 Erişim:20.10.2006 .

³⁸ KELEŞ, a.g.e., s.76.

üzerinde gereğinden çok durulması, şoven bir ulusalcılığa ve bölgeciliğe yol açabilir ki, böyle bir duruma karşı, yerel ve bölgesel demokratik yönetimlerin kesinlikle tepki göstermeleri gerekir. ³⁹Her ne kadar, Avrupa Konseyi, bütün üye devletlerde daha çok yerinden yönetimi, Avrupa'nın bütünleşmesini, devlet sınırlarının, serbest bilgi, mal ve insan devinimlerine bir engel olmaktan çıkarılmasını özendirici bir kampanya yürütmekte ise de, her düzeyde hoşgörüsüz ve şoven davranışların filizlenmesine karşı kesin bir tavır içindedir.”

1.7.Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye

Stockholm toplantısında, 1985 yılında Avrupa Bakanlar Konferansınca kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı hemen üye devletlerin onayına sunulmuştur. Yerel Özerklik Şartı, birçok üye devlet tarafından kabul edilmiş ancak bazı devletler kendi özel ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel koşulları dolayısıyla birtakım çekinceler koymuşlardır. Gelişen süreçte neredeyse tüm üye ülkeler Sözleşmeyi imzalamış ve yürürlüğe girmesini sağlamışlardır.⁴⁰

Genel olarak bu Şartın taraf olan ülkeler üzerinde herhangi bir yaptırımı söz konusu değildir. İncelendiğinde Şart, herhangi bir denetim veya gözlem mekanizması önermemektedir. Buna rağmen uygulamayı denetlemek birtakım yöntemlerle mümkündür. Öncelikle, Şarta ek bir protokol yapılarak açığın giderilmesi tartışılmaktadır. Bunun yanında, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, daha az resmi olan bir denetim mekanizması kurmuştur. Belki de en önemli denetim aracı Kongrenin sağladığı teknik yardımlardır. Ayrıca, Kongre üye veya üye olmak isteyen ülkelerdeki durumu gözden geçirip tavsiyelerde bulunabilmektedir.

Avrupa ülkelerinin çoğunda ve Türkiye’de uluslar arası antlaşmalar ulusal kanunların üzerinde bir yer tanınmaktadır. Şart ta uluslar arası bir antlaşma olduğuna göre, eğer ulusal yasalarla Şart arasında bir çelişki varsa, Şarttaki hükümler geçerlidir

³⁹ y.a.g.e., s.77.

⁴⁰ En son olarak Fransa 17.01.2007 tarihinde Şartı imzalayıp, 01.05.2007 tarihinde yürürlüğe girmesini kabul etmiştir. Böylece 2 devletin onaylamadan imzalamasına karşın, 42 devlet onaylayarak imzalamıştır. (Güncelleme 22.06.2007)Detaylı bilgi için bkz: European Charter of Local Self-Government CETS No: 122- <http://conventions.coe.int>

ancak, bu durumda Şart genel ilkeleri koymakta ve yerel yönetimlerin özerkliği için bir nevi doktrin kaynağı teşkil etmektedir. Yani, mahkemeler bu Şartı bir kanun maddesi gibi tatbik etmeseler bile, bir referans, bir gönderme, bir ek araç, yerel yönetimlerin özerklik amacına yardımcı bir kaynak olarak değerlendirmektedirler.⁴¹

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının amacı, yerel halka/hemşehriye günlük yaşantısında etkili olan kararların alımında katılım fırsatları vermek ve hemşehriye daha yakın olan yerel yönetimlerin haklarını koruyan ortak düzenlemeler ile Avrupa standartlarındaki eksiklikleri gidererek daha iyi bir yerel yönetim örgütlenmesi sağlamaktır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Avrupa Konseyinin savunduğu ve geliştirdiği ilkelerinden biri durumundaki yerel yönetim ilkelerini koruma ve belirlemeye yönelik ilk çok taraflı yasal bir araçtır. Şartın Avrupa'nın ortak değerlerinin zenginleştirilmesine ve korunmasına önemli bir katkı yapacağı umulmaktadır. Esasen Şartın önsözünde temel felsefede bu husus açıkça işlenmiştir. Buna göre Şart;

- Yerel yönetimin demokrasiye olan hayati katkısı, etkin yönetim ve yerelin gücü,
- Avrupa yapılanmasında yerel yönetimlerin önemli rolü,
- Demokratik olarak oluşturulmuş ve geniş çaplı özerkliğe sahip yerel yönetimlere olan ihtiyacı doğrulamaktadır.⁴²

Yerel Özerklik Şartı, Türkiye tarafından 1991 tarihli 3723 sayılı yasa ile onaylanmıştır. Ancak Türkiye, Özerklik Şartı'nda yer alan bazı maddelere çekince koymuştur. Bunlar; yerel yönetimlerin iç yapılarının kendilerince belirlenmesi, vesayette ancak vesayette korunmak istenen yararlarla orantılı olması durumunda izin verilmesi, yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında hizmet maliyetlerindeki artışların olabildiğince

⁴¹ Ertuğrul ACARTÜRK, Sacit H.AKDEDE, "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Türkiye", **Yerel Yönetimler Kongresi-Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma-Bildiriler Kitabı**, 2004, Biga-ÇANAKKALE, s.353-354.

⁴² Mustafa GÖRÜN, "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı", Edit: TOPRAK, YAVAŞ, GÖRÜN, a.g.e. s.15-16.

hesaba katılması, yerel yönetimlere kaynak dağıtılmasında bu yönetimlerin görüşlerinin alınması, yapılacak mali yardımların yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel özgürlüklerini ortadan kaldırmaması, bu yönetimlerin kendi haklarını savunmak için dernek kurma ve uluslar arası yerel yönetim derneklerine katılabilmeleri ve son olarak, iç tüzede kendilerine tanınmış olan yetkileri serbestçe kullanabilmek ve özerk yerinden yönetim ilkesini koruyabilmek için yargı yollarına başvurabilmelidir.

1982 Anayasası'nda, Özerklik Şartı'nda öngörüldüğü gibi özerklikten bahsedilmemekle birlikte bir özerklik anlayışının yer aldığı söylenebilir. Anayasanın 123. maddesi, yönetimin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığını vurgulamakta ve 127. madde şu düzenlemeyi getirmektedir: "Mahalli idareler, il, belediye ve köy halkının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Kanun, büyük yerleşim yerleri için özel yönetim içimleri getirebilir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır."

Bu düzenleme, Özerklik Şartı'nda belirtilen, yerel yönetimlerin esas yetki ve sorumlulukları Anayasada ya da yasalarda yer alacak ilkesine uygundur ancak, yerel yönetimlerin yerel sınırlar içinde bulunup başka bir kuruluşa bırakılmayan işlerin görüşülmesine tam yetkili olduğuna ilişkin ilke, Anayasa'mızın 6.maddesine aykırıdır. Buna göre, hiçbir kimse veya organ kaynağını anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz.

Yasalarda verilen yetkilerin kullanma yerlerini sayma yoluyla belirleyen Türk mevzuatı yerel yönetimlere pek takdir hakkı tanıma yoluna gitmemiştir. Bu ise özerklik şartında yer alan takdir hakkı ilkesine uymamaktadır. Özerklik Şartı'nın 4/2 madde ve fıkrasına göre, yerel yönetimler, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunma açısından tam takdir hakkına sahip olacaklardır.

Bu madde ile yerel yönetimlere görevli olacakları hizmet alanları açısından genel bir yetki tanınmaktadır. Görevli olmayacakları hizmet alanları istisna olarak düzenlenmiştir. Oysa Türkiye’de yerel yönetimlerin hizmet alanları liste yöntemi ile belirlenmiştir. Başka bir anlatımla, Türkiye’de yerel yönetimlerin hizmet alanları dar tutulmuştur. Kendi görev alanlarına girmeyen konularda harcama yapmaları yasalara aykırıdır. İlgililer hakkında hem sorumluluğu ve hem de ödenen paranın tanzimini gerektirir.⁴³

T.B.M.M., 1982 Anayasa’sının 90.maddesi uyarınca, 1991 tarihli ve 3723 sayılı yasa ile Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şart’ının md.4/6, md.6/1, md.7/3, md.8/3, md.9/4, 6, 7 ve md.10/2,3 ve md. 11 hükümlerine çekince koyarak onaylamıştır. Çekince konulan maddeler içinde işbirliğine ilişkin olan maddeler aşağıda gösterilmiştir. Buna göre:

- Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır (md. 10/2).
- Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dâhilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler (md.10/3).

Çekince konulan maddelerin kalkmasını sağlayacak çalışmaların temelini Kamu Yönetimi Kanun Tasarısında bulmak mümkündür. Yerelin gelişmesini engelleyen birçok konu, yıllardan beri Türk Kamu Yönetiminin önünde duran konulardır. Ayrıca, “kamu yönetiminin yapılanamaması” ve koruduğu, “güçlü merkezîyetçi” ve “katı bürokratik yapı/kırtasiyecilik” nedeniyle, yerel yönetimleri mali ve keyfi olarak yaratılan hukuki yaptırımlara boğarak hareketsiz bırakmak ve bu yolla iktidara bağımlı hale getirmenin yolu açılmaktadır.⁴⁴ Bu noktada halkın yerel yönetime sahip çıkmadaki istekliliği önem kazanmaktadır.

Avrupa’nın geliştirdiği gerek uluslararası anlaşmalar, gerekse taslak çalışmaları süren ve bu bağlamda yeni düzenlemelerin de geleceği bilinen bir yerel-uluslararası

⁴³ ÖKMEN, a.g.m., s.115.

⁴⁴ Zerrin TOPRAK,a.g.e, s.14-21.

ortamda, işbirliğinin önünde ciddi bir engel durumundaki “Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın” gözden geçirilmesi gereği açıktır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın 10. maddesi, “Yerel Yönetimlerin Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı” başlığını taşımaktadır. Adı geçen maddeye göre;

- Yerel makamlar yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, **başka yerel makamlarla işbirliği** yapabilecekler ve **kanunlar** çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir.
- Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır.
- Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dâhilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler.

Bu maddenin 1. bendi Şart’ın onaylanması zorunlu paragraflar listesinde bulunduğu için ve mevzuatımıza da uygun olduğundan, Türkiye tarafından onaylanmış, 2. ve 3. bentlerine ise çekince konulmuştur. Yerel yönetimlere yönelik yapılanma tasarılarında da İçişleri ve Dışişleri Bakanlığı’nın kontrolünden geçen ağırlaştırılmış prosedürler ile işbirliği konusuna “hassasiyetle” yaklaşılmaktadır.

İşbirliğinde olumlu bir yapılanma sağlayan bir düzenleme durumundaki, 1.2.2000 tarihli ve 4517 sayılı “Avrupa Yerel Topluluklar Veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” ile bu konuda önemli bir adım atılmıştır. Ayrıca “Avrupa Yerel Topluluklar Veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi”nin Türkiye’nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye’deki özel idareler, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahalli idare birliklerinde geçerli olmak kaydıyla hüküm ifade edeceği şeklinde bildirim ile,

uluslararası ilişkilere açık olduğunu ortaya koymuştur.⁴⁵ Bu durumda Yerel Özerklik Şart'ında yer alan md.10/3'e ilişkin çekincenin öncelikle kalkması gerekir. Madde 10/2 ise, 3.fıkradaki çekincenin kalkmasıyla kendiliğinden geçerliliğini yitirecektir. Nedeni ise, "uluslararası yerel makamlarla işbirliğinin yapılması"nın gerçekleşmesinde engel bulunmaması koşullarında, "uluslararası yerel makamların oluşturduğu birliklerin işbirliği hususu" kendiliğinden gerçekleşebilecek bir nitelik kazanacaktır.

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 3–5 Temmuz 1997 tarihinde yapmış olduğu 4. basın toplantısında, Yerel Yönetimler Özerklik Şartına koşut olarak, bir Bölgesel Yönetimler Özerklik Şartı kabul etmiş ve bunu Bakanlar Komitesi'nin onayına sunmuştur. Bu Şart Bakanlar Komitesi'nce benimsenir ve üye devletlerin onayına açılırsa onaylamış olan devletlerde, ister yerel yönetim statüsünde olsun, ister federe statüsünde olsun, bölgeler de, tıpkı Yerel Özerklik Şartında yerel yönetimlere tanınmış olan özgürlüklerden yararlanabileceklerdir. Taslak Şart'ın giriş bölümünde, bölgesel özerkliğin, devletlerin egemenliği ve ulusla bütünlüğü için tehlike oluşturamayacağı vurgulanmaktadır.

Geleceğin birleşik Avrupası, bölgesel ve yerel yönetimlere olduğu kadar, ulusal devletlerin kendi varlıklarına da dayanacaktır. Kimi alanlarda özekselleşme ve kimi başka alanlarda da yerinden yönetim ve bölgeselleşme, birbirleriyle bağdaştırılması olanaksız istekler değildir. Her ikisi de birlikte bütünleme durumunda olan, demokratik ve çeşitliliğe saygılı bir Birleşik Avrupa'nın dayanacağı temel ilkeleri oluşturmaktadırlar.

1996 tarihinde İstanbul'da yapılan HABİTAT II toplantısında, dünyadaki bütün devletlerin onayına sunulacak bir Dünya Yerel Özerklik Şartı'nın hazırlanması kararlaştırılmıştır. Birleşmiş Milletler HABİTAT Merkezi'nin öncülüğünde oluşturulan bir uzmanlar kurulu, bu Şart'ın taslağını 1998'te hazırlamıştır.⁴⁶

⁴⁵Ruşen KELEŞ, **Uluslar arası Toplantı "Sınırötesi İşbirliği Sözleşmesi Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Türkiye"** "Türk Belediyecilik Derneği&Konrad Adenauer Vakfı, Ankara.1999, s.21-22

⁴⁶ KELEŞ, a.g.e., s.77

1.8.AYBYK Antlaşmalarının Temel Nitelikleri

Avrupa Konseyi'nin geniş kapsamlı girişimleri çoğu kez, ulusal yasal uygulamaları birbiri ile ve Konsey'in standartları ile uyumlu kılmak için hazırlanan Sözleşmeler şeklini alır. Bu anlaşmalar Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik olan ve ortak sorunlara çözüm bulmakta kesin etki sağlayan kararları ve tavsiyeleri ile desteklenir.

Avrupa Konseyi'nin çalışmaları sonucunda Avrupa sözleşmeleri ve anlaşmaları oluşmakta; bunların ışığı altında üye devletler daha sonra bunların hükümlerine ve gerekli yapılaşmaya uymak için kendi yasalarını uyumlu hale getirir ve değiştirebilir hale gelmektedir.

Bazı sözleşme ve anlaşmalar üye olmayan devletler tarafından kabul edilmeye açıktır. İncelemelerin ve faaliyetlerin sonuçları Avrupa'da işbirliği ve sosyal ilerlemeyi teşvik için hükümetlerin istifadesine açıktır. Avrupa Konseyi, diğer üyelerin de rızası ile ortak çıkara hizmet edecek özel bir faaliyetin belirli sayıda üye tarafından yerine getirilmesini sağlamak amacı ile "değişken geometri" şeklinde işbirliği sağlamak için kısmi anlaşmalar da kabul etmektedir.⁴⁷

Antlaşmaların bütününün temsil ettiği siyasal, yönetsel, ekonomik ve yapısal koşulların sağlandığı bir yeniden yapılanma gerçekleşmedikçe ulus olarak yoksunluk duygusunu aşmamız ve yaşam kalitemizi yükseltmemiz mümkün değildir. Başka bir deyişle; imzalanan mevzuat düzenlemelerinin yürürlüğe girmesini sağlayacak yasal ve kurumsal yapılanmanın hızla tamamlanması kadar, uygulanabilirliğinin de sağlanması amacıyla üzerinde çalışılması gerekmektedir. Henüz taslak halindeki bu çalışmalara verilecek idari ve siyasi destek, ülkemizin çıkarlarının gözetilmesi anlamında "bilginin oluşturulması" hazırlıkları içinde, şüphesiz önem taşımaktadır. İdari-kurumsal kapasitelerin artırılması için, sektörel işbirliği ile bağlantılı disiplinler arası akademik çalışmalar gerekmektedir.

⁴⁷ http://www.coe.int/portal/Informarion_material/TR800million.asp Erişim:12.10.2006.

Avrupa Konseyi'nin yukarıda belirtilen mevzuatının benimsenerek, uygulanabilir kılınması sağlandığı takdirde, Avrupa Birliği üyeliğine kabulde tüm aday ülkelerin önüne konulan kriterler, Avrupa Konseyinde üye ülke olarak “varlığımızı sürdürebilmek” bir yana, Avrupa Birliğine üye olarak ister katılım ister katılmayalım, zaten bir sorun olmaktan kendiliğinden çıkacaktır.⁴⁸

En önemli ilkeleri, yerel yönetimler arasında dayanışma ve işbirliğini geliştirmek olan AYBYK;Yerel Yapılanmalar ve Finansmanları, Kültürel ve Sosyal İşleri Bölgesel Sorunlar ve Bölge Planlanması ile Çevre ve Kent Planlanması başlıkları altında toplanan dört komite çerçevesinde çalışmalarını sürdürürken, 1989'daki 24. oturumunda Yürütme Komitesi'nden gelen çalışma alanlarının genişletilmesine ilişkin kararı kabul etmiştir. Buna göre AYBYK'nın bugüne dek yaptığı çalışmalardan en önemli birkaçı şöyledir;

1. Yerel özerklik konusunda gerekli anayasal ve hukuki düzenlemelere yol gösterici nitelikte; yetki, kontrol, finansman idaresi gibi yerel yönetimlerin işlerliği için gerekli olan ilkeler içeren **Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı**.(01.09.1988)

2. Ulusal sınır bölgelerinin her iki tarafındaki belediye ve bölge yönetimleri arasında işbirliğini öngören, sınırlarda bölgesel planlama, ekonomik kalkınma ve çevre korunması gibi model düzenlemeleri içeren **Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi**,(22.11.1981)

1. Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu çerçevesinde, yerel yönetimlere kentli haklarına saygılı yönetim ve yaşanabilir kentler için kirlilik, çevre, güvenlik, konut, tarihi mirasın korunması, vb. gibi yönetim konularında yol gösterici ipuçları içeren Avrupa **Kentsel Şartı**.(19.03.1982)

2. Yabancıların yaşadıkları ülkelerde yurttaşlık ve politik haklarını kullanabilmelerini düzenleyen **Yabancıların Sosyal Yaşama Yerel Düzeyde Katılmaları Antlaşması**.(01.05.1997)

⁴⁸ Zerrin TOPRAK, “Giriş Yerine: Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Felsefesinde Yerel Yönetimler”, Edit: TOPRAK, YAVAŞ, GÖRÜN, a.g.e. s.6.

3. Bölge ve azınlık dillerinin eğitim ve öğretimin yanı sıra, halk arasında yazılı ve sözlü olarak sosyal ve ekonomik içeriğiyle kullanılmasını özendirerek yaşatılmasını sağlamak için **Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı**.(01.03.1998)

4. Gençleri yaşadıkları yerlerin sorunlarına karşı ilgili hale getirmek ve geleceğin yönetimlerine hazırlamak için **Gençlerin Yerel ve Bölgesel İlişkilere Katılım Şartı**,(19.03.1992)

5. Avrupa peyzajlarının korunması, geliştirilmesi, planlanması ve yönetimi konularını gözönünde bulundurarak **Avrupa Peyzaj Sözleşmesi**, (01.03.2004)

6. Azınlıkların korunmasını insan haklarının korunmasının ayrılmaz bir bütünü olarak niteleyerek **Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi**, (01.02.1998)

7. Avrupa Konseyine üye ülkelerin farklı hukuki ve siyasi yapıları dikkate alınarak, özerk bölgesel yönetimlerin temel ilkelerini oluşturmak amacıyla **Avrupa Bölgesel Yönetimler Özerklik Şartı Taslağı**, (2002)

8. Avrupa dağlık bölgelerinde ekolojik dengenin (ekonomi, nüfus, örgüt ve doğa) korunmasına ilişkin çok yönlü bir çalışma olarak **Avrupa Dağlık Bölgeler Şartı Taslağı**, (1995)

9. Yerel ve bölgesel yöneticiler arasında, Avrupa düzeyinde işbirliğinin kurulmasını sağlayan ve yerel yönetimler idaresinde pratik yöntemler tanımlayan **Avrupa Eğitim Organizasyonları Ağı**,

AYBYK ayrıca, ırkçılık, ekzenofobi (ırk ve kültürün başka ırk ve kültürlerle karışması korkusu), antisemitizm ve hoşgörüsüzlüğe karşı eylem planına ve bu konudaki Avrupa Konseyi kampanyalarına katılmakta, Avrupa kültürünü yaymayı amaçlayan Prix Europa gibi yarışmaları da desteklemektedir. Bu tip çalışmalar aşağıda listelenmiştir.

- İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi, özgürlüklerinden mahrum şahısları güvence altına almaktadır.
- Avrupa Sosyal Şartı, temel sosyal ve ekonomik hakları güvence altına almaktadır.
- Yerel Yönetimler Avrupa Şartı, demokratik sistemde yerel yönetimlerin uymaları gereken ilkeleri belirlemektedir.⁴⁹
- Ulusal Azınlıklar Çerçeve Sözleşmesi, ulusal azınlıkların haklarını koruma hedefine yönelik ilkeleri içermektedir.
- İnsan Hakları ve Biyo-Tip konusunda Avrupa Sözleşmesi, insan kopyalanmasını yasaklamakta ve bireyin tıbbi tedavi konusundaki haklarını tanımlamaktadır.
- Verilere ilişkin Sözleşme, kişisel bilgilerin dürüst ve yasal bir biçimde toplanması ve kullanımı için bazı ilkeleri tanımlamaktadır.
- Sınır ötesi Televizyon Yayınları Avrupa Sözleşmesi, sınır ötesi yayınlanan televizyon programlarının dağıtım ve alım özgürlüğünü güvence altına almaktadır.
- Avrupa Kültür Sözleşmesi, eğitim, kültür, müşterek miras, spor ve gençlik konularında hükümetlerarası işbirliği için bir temel oluşturmaktadır.
- Sosyal Gelişme Fonu, sosyal projelerin finansmanı ve üye devletlerde acil durumları karşılamak için kredi vermektedir.
- Avrupa Farmakopisi, ilaçların kalitesinin standart hale getirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır.
- Pompidou Grubu, uyuşturucu bağımlılığı ve kaçakçılığı ile mücadele ve bağımlıların tedavi ve rehabilitasyonu için üye devletlerin politikaları arasında eşgüdüm sağlar.
- Mirasın Korunması Becerileri için Avrupa Vakfı, kültür mirasının korunması için gerekli becerileri geliştirir ve Avrupa düzeyinde yayılmasını teşvik eder.
- Strasbourg ve Budapeşte'deki Avrupa Gençlik Merkezleri, gençlik kuruluşları için yetiştirme ve buluşma yerleridir. Avrupa Gençlik Vakfı (AGV) tarafından finanse edilen çeşitli projelere Avrupa'nın her yönünden 200,000 kadar gençlik lideri katılmıştır. Mesela demokratik liderlik programına Türkiye'nin çeşitli yerlerinden, farklı kurumları temsil eden 22 kişi, çatışma giderme konusunda eğitim gördüler.

⁴⁹ http://insanca.kadikoy.bel.tr/tih_avrupa_konseyi_hakkinda.html Erişim 08.01.2007

- Özel yardım ve işbirliği programları, yeni üyeler ve Konsey'e üyelik için başvuran devletlere demokratik ve yasal reformların, yerleştirmek, güçlendirmek ve hızlandırmak için teknik yardım sağlamaktadır.

*Yaklaşık 400 hükümet dışı kuruluş, tüm alanlarda Konsey çalışmalarına katılmaktadır.

1.8.1.Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları

Gerçek bir demokrasi, fertlere ve haklara yasal olarak saygı gösterilmesi, korunması temeline dayanır. Bu nedenle, insan haklarının korunması Avrupa Konseyi'nin temel amaçlarından biridir. Konsey, insanın temel hak ve özgürlüklerinin korunması için uluslar arası hukuki kontrol mekanizması kuran bir sözleşme hazırlamıştır.

1950 yılında hazırlanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde, çoğunlukla medeni ve siyasi nitelikte bir dizi hak sıralanmış ve bunların düşünen devletlere, ihlale neden olduğu sandığı devlet aleyhine, Strazburg'da bulunan İnsan Hakları komisyonuna başvuruda bulunma olanağı sağlanmıştır.⁵⁰

Konsey İnsan Haklarını:

- Etkili denetim ve koruma mekanizmaları ile bireylerin sivil ve siyasal özgürlükleri, sosyal, ekonomik ve kültürel haklarına saygıyı güvence altına alarak Avrupa Birliği'ni güçlendirmek;
- İnsan Haklarına yönelik yeni tehditleri tanımlamak ve; Meslek grupları, okullar ve üniversitelerde insan hakları eğitimini geliştirmek ve kamuoyu bilincini oluşturmak suretiyle korumaya çalışır.

Avrupa Konseyi'nin temel insan hakları belgeleri ve koruma mekanizmaları şunlardır:

⁵⁰ Avrupa Konseyi, a.g.e, s.16.

- AIHS ile öngörülen mekanizma ile sivil ve politik hakların korunması,
- Avrupa Sosyal Şartı ile öngörülen mekanizma ile ekonomik ve sosyal hakların korunması,
- İşkenceyi Önleme Komitesi'nin yaptığı ülke ziyaretleri sistemi ile özgürlüklerinden mahrum olan insanların korunması,
- Ulusal Azınlıkların Korunması için Çerçeve Sözleşmesi ile ulusal azınlıkların korunması,
- Kadın erkek eşitliğinin güvenceye alınması, (Steering Committee for Women and Men)
- Avrupa Irkçılık ve Hoş görüsüzlikle Mücadele Komisyonu ile ırkçılık, yabancı düşmanlığı, anti-semitizm ve Hoş görüsüzlikle mücadele,
- Medyada ifade hürriyetinin ve bilgi edinme hakkının güvenceye alınması, fikirlerinin özgürce dolaşımının ve sınırlar ötesi diyalogun sağlanması için çalışmalar
- İnsan Hakları konusunda duyarlılığın oluşturulması

1.8.1.1.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AIHS)

AIHS, Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin yasal yetkisi altında bulunanların belirli insan hakları ve temel özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası bir antlaşmadır. Şöyle ki, sözleşmeye bağlı bir devlet kendi ülke sınırları dışında da, egemenliğinin

olduğu yerde gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerinden sorumlu olacaktır. Nitekim Türkiye'nin Kıbrıs'ta gerçeklesen eylemlerinden sorumlu olmasının nedeni budur.⁵¹

Söz konusu Antlaşma 4 Kasım 1950 yılında Roma'da imzalanmış ve 1953 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşme temel olarak bir takım medeni ve siyasal Hakları güvenceye alır. Sözleşmede dikkat çeken bir nokta grup haklarını genel olarak güvenceye almamasıdır. Bu nedenlerini sözleşmenin kabul edildiği dönemin koşullarına bakarak anlamak mümkündür. Zira I. Dünya savaşı sonrasında ülkeler arasında kabul edilen iki taraflı sözleşmeler, her bir ülkede bulunan grup haklarını güvenceye alıyordu genel olarak. Bu sözleşmeler ve Milletler Cemiyeti bireylerin insan haklarını korumada yetersiz kalıyordu. II. Dünya savaşında yaşananlar, her bireyin salt insan olmaktan kaynaklı, devredilmez, vazgeçilmez haklarının olduğunu kabul etmeye yönlendirmiştir. Yani ırkı, dili, dini, rengi ne olursa olsun bireyler sırf insan oldukları için bu haklara sahip olacaklardı. Bu nedenle sözleşme bireysel niteliklidir.

Sözleşme ile güvence altına alınan hakların uygulanmasını denetleyecek iki ayrı bağımsız organ kurulmuştur:

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu (1954) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (1959).

Büyüyen yeni Avrupa'nın karşılaştığı sorunlara çözüm bulabilmek için, 1959 Viyana Zirvesi'nde iki aşamalı eski sistemin yerine yeni bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kurulması kararlaştırılmıştır.⁵²

1.8.2.İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi

İşkence ve Hapishaneler, polis karakolları, asabiye kurumları ve benzerlerinin kapalı gayri insani kapıları ardında neler olup bittiği pek görülememektedir. Bu nedenle İşkence ve Gayri İnsani veya Alçaltıcı Muamele veya Cezayı Önleme Avrupa

⁵¹ http://insanca.kadikoy.bel.tr/tih_avrupa_konseyi_hakkinda.html Erişim 08.01.2007

⁵² http://insanca.kadikoy.bel.tr/tih_avrupa_konseyi_hakkinda.html Erişim 08.01.2007

Sözleşmesi 1987'de kabul edilmiş ve 1989'da yürürlüğe girmiştir. cezanın Sözleşme Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki korumayı bir Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (İÖK) kurulması suretiyle takviye etmektedir. İÖK, hukuk, tıp, hapishane idaresi ve politika gibi çeşitli mesleklerden gelen gerek bağımsız ve tarafsız uzmanlardan oluşmaktadır.

1.9.Avrupa Konseyi Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin Türkiye Hakkındaki Değerlendirmeleri

1.9.1.AYBYK ve Türkiye'nin Temsili:

Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi temsilci heyetlerinde ülke coğrafyalarının, politik yapılarının, yerel ve bölgesel yönetim modelinin ve kadın-erkek oranının dengeli bir biçimde temsil edilmesi koşulu aranmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere; Kongre, Yerel Yönetimler Meclisi ve Bölgesel Yönetimler Meclisi olarak adlandırılan iki "oda"dan oluşmaktadır. Her iki meclisin temsilcileri de ayrı olmaktadır. Türkiye'deki yerel yönetimler, Kongre'de 6'sı bölge yönetimleri meclisinde 6'sı yerel yönetimler meclisinde olmak üzere 12 üye ile temsil edilmektedir.

AYBYK temsilcilerimiz etkin olarak çalışmalarını desteklemekte ülkemizde önemli toplantıların yapılmasına öncü olmaktadır. Bunlardan biri kendisi de AYBYK üyesi olan Antalya belediye başkanının çalışmaları sonucunda Nisan 2005 yılında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Başkanlar Kurulu Antalya toplanması olarak görülebilir. Toplantıda, Avrupa'daki tüm yerel yönetimlerin sorunlarının tartışılmış, Avrupa bütünlüğü ilkesinin uygulanması projesine yerel yönetimlerin katkılarının ele alınarak, yerel ve bölgesel özerkliğin sağlanması sürecindeki önerilerin değerlendirilerek, yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası kuruluşlarla ilişkiler kurmasında karşılaştığı güçlükler ele alınmıştır.

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi üyesi olan bir ülke olarak ülkemizde yapılan toplantıda bizim hakkımızda verilen kararlar biraz daha fazla önem arz etmektedir. Toplantıda Türkiye'nin bir Avrupa ülkesi ve Avrupa Konseyi üyesi olduğunu vurgulayan Giovanni Di Stasi; "Şu an bir Avrupa ülkesindeyim. Türkiye kendini daha iyi ve demokratik hale getirmek için önemli çalışmalar yapmaktadır.

Avrupa olarak kuvvetli ve tek bir ekonomiye sahip olmak istiyoruz. Vatandaşların elde ettikleri hakların tek düze olmasını istiyoruz. Gelişmiş ve medeni bir Avrupa istiyoruz. Türkiye'nin Avrupa'ya entegrasyonu sürecini hızlandırmak için daha çok çalışıp, kuvvetli birliktelikler yaratmalıyız" diye konuşmuştur.⁵³

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Türkiye raportörü Andreas Knappe ise; yerel yönetimler bazında Türkiye'de önemli adımlar atıldığını söylemiştir. Knappe, yeni kanunlar ile yerel yönetimlerin daha bağımsız ve güçlü hale getirildiğini belirterek; yerel yönetimlerin bunları sağlamak için bulmaları gereken kaynakta bazı sorunlar olduğu vurgulanmaktadır.

1.9.2. Avrupa Konseyi ve AYBYK'nın Türkiye'ye Yönelik Kararlarından Örnekler

1.9.2.1. 1997 Tarihli "Türkiye'de Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumu" Hakkında 29 Sayılı Tavsiye Kararı⁵⁴

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin, Türkiye'de yerel ve bölgesel yönetimlerin durumuna ilişkin ilk ülke raporu, 1997 yılında hazırlanmış olan 29 nolu tavsiye kararı yayınlanmıştır.

Kongre; Türkiye'de yerel ve bölgesel demokrasinin durumu hakkında rapor hazırlamakla görevli Kongre Çalışma Grubu tarafından verilen ve 18 Kasım 1996'da verilen yetkiye dayanarak; Kongre raportörleri Türkiye'de ilk incelemelerini yapmak üzere farklı kurumlarla görüşmeler yapmışlar ve rapor hazırlamışlardır.

Raporda, Türk yerel ve bölgesel yönetimlerine ilişkin yapılan değerlendirmede;

⁵³ http://www.antalya.bel.tr/tr/bel_guncel/haber_detay.cfm?sayfa=500 Erişim:25.08.2006

⁵⁴ Clae, Strasbourg 7 April 1997, CG(4) 3 Part II, Four Session, (Strasbourg, 3-5 June 1997), Report on the State of Local and Regional Democracy in Turkey, Rapporteur: Mr. Haluden Skard (Norway), www.coe.int/T/Congress/.

- Fransız sisteminden esinlenen Türk yerel ve bölgesel yönetim yapısının; merkezileşmiş olduğu belirtilmiştir.
- Yaklaşık 36000 Türk köyünde yerel demokrasinin belediyeler ve büyükşehir belediyelerinde olduğu oranda etkili olmadığı değerlendirilmiştir.
- İl özel idarelerinin merkezi sisteme tabi olduğu, İl Genel Meclisini yöneten fakat seçimle gelmeyen ve Meclis kararıyla bu görevden uzaklaştırılamayan Valinin demokratik anlamda meşruiyeti bulunmamaktadır.
- Mevcut yerel yönetimlerin finansman sisteminin, yerel ve bölgesel yönetimlerin kendi başlarına hareket edebilme olanağı sağlamaya yetmediği ve bundan dolayı yerel yönetimler Devlet yardımlarına bağımlı kılınmıştır.
- Belediye başkanlarının İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılması olasılığı ve yerel kararların onaya tabi olması, yerel ve bölgesel yönetimler üzerinde ağır bir Devlet kontrolünün var olduğunun göstergesi olarak kabul edilmiştir.
- Türk siyasal sisteminin daha sağlıklı çalışması, insan hakları ve demokrasinin gelişmesi ve sistemin Avrupa Standartlarıyla, özellikle de Avrupa Yerel yönetimler Özerklik Şartıyla uyumlu hale gelmesi için, yerel ve bölgesel yönetimler alanında ciddi reformların gerektiği konusunda Türkiye’de siyasal otoriteler, yerel yöneticiler ve akademisyenler arasında fikir birliği bulunmaktadır.
- Yerel yönetim reformu için genel bir istek olmasına rağmen, hâlihazırdaki siyasal şartların kısa dönemde böylesi bir reform için perspektif oluşturmaya yetmemektedir.
- Türkiye, Avrupa ile bütünleşme sürecinde Atatürk döneminden beri gerçekleştirdiği reformlar ve yaşadığı tecrübeler sayesinde, demokrasiye geçiş sürecini yaşayan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri için önemli katkılar sağlayabileceği vurgulanmıştır.

1.9.2.2.-2000 Tarihli Avrupa Konseyi 12. Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansı Kararları

Ülkemiz açısından önemli bir toplantı 2000 yılında İstanbul'da yapılan Avrupa Konseyi 12. Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansıdır. Gerek yerel yönetimlerle ilgili alınan kararlar, gerekse çalışmamızın temelini oluşturan sınır ötesi işbirliğine yönelik, önemli kararlar alınması açısından vurgulanması gereken bir durumdur.

İstanbul'da 5-7 Nisan 2000 tarihlerinde yapılan 12. yerel yönetimlerden sorumlu bakanlar Konferansı'na katılan Bakanlar;

Hükümetler, parlamentolar, yerel ve bölgesel yönetimler, hükümetler arası kuruluşlar, ulusal ve uluslar arası sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla 23-24 Şubat 2000 tarihinde Bükreş'te yapılan "Güneydoğu Avrupa'da yerelleşme, demokrasi ve istikrar" konulu forumun sonuçlarını dikkate alıp:

Bükreş forumunda, "Demokratikleşme ve İnsan Hakları" konulu 1. Çalışma Masası ile oluşturulan iyi yönetim alanındaki Eylem Planı'nı destekleme görevi verilen Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan "Güneydoğu Avrupa'da Demokrasi ve İstikrar Eylem Planı"nın hazırlandığını ve Forumun sonuç bildirisinin, Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanları Eylem Planı'nın hayata geçirilmesi için gerekli somut siyasi desteklerini vermeye davet ettiğini kaydedip;

Demokratik bir yapılanma için, demokratik prensiplerin vatandaşın en yakın seviyede gerçekleşmesi konusuna olan inançlarını ifade etmektedirler;

Neticede;

Güneydoğu Avrupa'da demokratik istikrarın temin edilmesine duyulan ihtiyacı ve bunun sağlanmasında, yerel yönetimler arasında sınır ötesi işbirliğinin ve yerel ve bölgesel demokrasinin önemli bir rol oynayabileceği rolü kabul edilmiştir,

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Madrid Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi'ndeki ilke ve standartların, yerel demokrasi ve yararlı sınırötesi ilişkileri geliştirmenin önemli esasları olduğunu düşüncesine istinaden;

Güneydoğu Avrupa'da yerel demokrasi ve sınırötesi işbirliğinin güçlendirilmesi çabalarının bütüncül bir anlayışla ve uzun dönemi kapsayan bir planlamayla, Eylem Planı ile belirlenen aşağıdaki yedi stratejik amaçla uyum halinde olmasının önemini vurgulanmıştır. Öne çıkan noktalar ise;

- Yerel demokrasinin güçlendirilmesi için gerekli siyasi desteğin sağlanması,
- Yerinden yönetim için makul bir yasal çerçevenin geliştirilmesi,
- Yerel düzeyde kurumsal kapasitenin ve sorumlu liderlik anlayışının geliştirilmesi,
- Yerel düzeyde mali yönetimin ve hizmet yürütümünün güçlendirilmesi,
- Yerel düzeyde demokratik vatandaşlığın ve kültürlerarası diyalogun geliştirilmesi,
- Yerleşim birimleri ve bölgeler arasındaki ortaklığın teşvik edilmesi,
- Sınır ötesi işbirliğinin sağlanması,
- Yerel toplumların birlik ve dayanışmasının güçlendirilmesi sürecine sivil toplumun da dahil edilmesine ve bölgede yeni bir idari kültürün oluşturulmasına olan ihtiyacı tanınması,
- Eylem Planı'nın amaçlarına siyasi desteklerini verilmesidir.

Katılımcılar;

- Eylem Planı'nın hedeflerine ulaşması için, bölge ülkelerinin ilgili bütün birimlerinin kararlılığının ve işbirliğinin gerektiğini bildirip,

- Eylem Planı'nın hedeflerine ulaşması için, kendi ülkelerindeki en müsait araçlar, imkanlar ve bilgi birikimi ile katkıda bulunmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir.⁵⁵

⁵⁵ “ İçişleri Bakanı Saadettin Tantan’ın Avrupa Konseyi 12. Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansını Açış Konuşması”, **Türk İdare Dergisi**, yıl:72, 2000, sayı:427, s.21-22.

Yapılan çalışmalar doğrultusunda konferansın genel çerçevesi çizilecek olunursa;

Birinci konu, “yerel hizmetlerin sunulmasında yerel yönetimlerin rolü”dür. Konunun başlangıç noktası olan “sosyal hizmetler” kavramı, vatandaşların mutluluk ve refahı ile toplumun sosyal açıdan gelişmesi için gerekli olan çeşitli hizmetleri ifade etmektedir.

İkinci konu ise Güneydoğu Avrupa istikrar Pakti’nin yerel demokrasi bölümü’dür. İstikrar paktı çerçevesinde Avrupa Konseyine “İyi Yönetim” konusunda yapılan çalışmaları destekleme görevi verilmiştir. Bu görevin en önemli unsurlarından biri, yerel demokrasinin, sınır ötesi işbirliği ve yerel ortaklıkların geliştirilmesi faaliyetleridir.

Bu faaliyetler sırasında, hem yerel yönetimler arasında işbirliği imkânları doğmakta, hem de çok farklı konularda raporlar ve tavsiye kararları hazırlanmaktadır bütün bunlar, özellikle yerel yönetimler alanında reform yapmak isteyen ülkeler için önemli bilgi kaynakları niteliğindedir.

Balkanlar tarihi, insani ve kültürel bağları olan ve bölge ülkeleriyle ikili ve çok taraflı platformlarda etkin işbirliğini sürdüren Türkiye açısından, bölgenin kalıcı bir istikrara kavuşması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Türkiye’nin, Balkanlarda istikrarın kalıcı kılınarak yerleştirilmesini, bölge ülkelerinin ekonomik açıdan yeniden yapılanmasını ve güvenlik gereksinimlerinin karşılanmasını amaçlayan İstikrar Pakti’ni desteklediğini ifade etmektedir.⁵⁶

⁵⁶ İçişleri Bakanı Saadettin Tantan’ın Avrupa Konseyi 12. Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansını Açış Konuşması, a.g.m., s.24.

1.9.2.3.-2001 Tarihli; “ Türkiye’de Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumu” İnceleme Raporu⁵⁷

Bu rapor, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin, Türkiye’ye ilişkin olarak vermiş olduğu 1997 yılı 29 numaralı tavsiye kararının uygulamaya konumu ile ilgili gelişmelerin izlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Raporda öne çıkan yaklaşımların başında Anayasanın 73 ve 127nci maddelerinin değiştirilmesi önemli olduğudur.

- Türkiye’nin “Avrupa Yerel toplumlar ve Yönetimler Arasında Sınırların İşbirliği Sözleşmesini” imzalaması önemli bir gelişme olarak görülmekte; sınır bölgelerindeki toplumların ortak sorunlara çözüm aramalarına yardımcı olacağı belirtilmektedir.
- Yerel Yönetimler Yasa Tasarısının hazırlık sürecinde tartışılmış ve taslak internet ortamında yayınlanmamıştır. Tasarının 2001 yılının sonuna doğru Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilerek yasalaştırılması olasılığının yüksek olduğu düşünülmektedir.
- Avrupa Birliği ve Birleşmiş milletler Kalkınma Programı tarafından desteklenen programlar yerel yönetimlerin gelişmesinde önemli yere sahip olduğu düşünülmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının desteklediği “Yerel Gündem 21 Programı”nın başarısı yerel yönetimlere katılımı etkili bir gelişme olarak kabul edilmektedir.
- Belediyelerin mali faaliyetlerinde şeffaflık olmadığı görülmektedir. Belediyelerde yapılan toplantılar ve alınan kararların yetersiz olduğu, belediye başkanlarının demokratik itibarlarının çok zayıf olduğu düşünülmektedir.
- Yeni mahalli idareler yasa tasarısının, eski tasarılarından geri olduğu ve 1998 tarihli tasarının daha güçlü bir tasarı olduğu görüşü belirtilmektedir. Anayasanın 127nci maddesi hükümleri ile korunan idari vesayet yetkisi yeni tasarıda da korunmaktadır.

Yerel seçimlerde vatandaşlara, yerel ve taşradaki seçimlerinde aday olmak için yerel listeler oluşturma hakkının tanınması gerekmektedir.

⁵⁷ CLRAE, Strasbourg ,22 November 2001, CG/INST (8)24, Institutional Committee, Information Report of Local and Regional Democracy in Turkey-Follow up to Recommendation 29 (1997), Rapporteurs: Mr. Anders Knape (Sweden), Mr. Hans-Ulrich Stöckling(Switzerland) www.coe.int/T/Congress/.

1.9.2.4.Türkiye’deki Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumuna İlişkin 176 (2005) Sayılı Tavsiye Kararı:

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin iki raportörü; Andres KNAPE (İsveç) ve Hans-Ulrich STÖCKLING tarafından ve Avrupa Konseyi Bağımsız uzmanlar Grubu üyesi, Prof. Dr. Chris HIMSWORT’ün katkılarıyla 12 Eylül 2005 tarihinde “Türkiye’deki Yerel ve Bölgesel Demokrasinin Surumu üzerine taslak Rapor”⁵⁸ hazırlanmış ve 7 Ekim 2005 tarihinde yapılan kurumsal komite toplantısında kabul edilmek üzere sunulmuştur. Kongre raportörleri tarafından 13 Eylül 2005 tarihinde “Türkiye’deki Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumuna İlişkin 176 (2005) Sayılı Tavsiye Kararı”⁵⁹, 7 Ekim 2005 tarihinde yapılan Kurumsal komite toplantısında kabul edilmek üzere sunulmuştur.

Aşağıdaki duruma ilişkin tavsiyelerde bulunulmuştur.

Kongre uzun süredir beklenen dört temel kanunun; Belediye Kanunu, B.şehir Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, yürürlüğe girdiğini not etmektedir.

Türkiye’de yerel yönetim sürecinin çok geniş kapsamlı önlemler paketiyle (köy yönetimi, belediye gelirleri, kamu hizmetleri vb.) uygulanarak etkili olabileceği düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Dört yeni kanunun diğer kanunlarla özellikle mali kaynaklara ilişkin kanunla, tamamlanmasını; Türk otoritelerinin, eğer gerekli görülürse, yerel finansman konusunda Avrupa Konseyi uzmanlarına danışmasını; tavsiye etmektedir.

Türkiye’de yerel yönetim özerkliğinin genel yapısının hala yetersiz olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır.kongre’nin uygun yönetsel yapı ve kaynaklara ilişkin görüşü; genel olarak yerel düzeyde “etkili yönetim” yapmak için yetersiz olduğu şeklindedir.

⁵⁸ CLRAE, Strasbourg, 2005, CG/INST(11)13,Institutional Committee, Preliminary Draft Report on Local and Regional Democracy in Turkey, Rapporteurs: Mr.Anders Knape (Sweeden),, Mr.Hans-Ulrich Stöckling (Switzerland)12 September 2005, www.coe.int/T/Congress/.

⁵⁹ CLRAE, Strasbourg, 2005, CG/INST(11)12,Institutional Committee, Preliminary Draft Report on Local and Regional Democracy in Turkey, Rapporteurs: Mr.Anders Knape (Sweeden),, Mr.Hans-Ulrich Stöckling (Switzerland)13 September 2005, www.coe.int/T/Congress/.

Kongre; merkezi yönetimin vesayetinin ve yerel yönetimlerin denetiminin halen tam olarak kaldırılmadığı belirtilmektedir.

Kongre, yerel yönetimlerin mali kaynaklarıyla ilgili olarak; yerel yönetimlerin finansmanı ile ilgili kanun çıkarılmasını tavsiye etmektedir. Yerel yönetim reform sürecindeki en önemli konunun bu olduğu ve kısa dönemde uygulanması halinde etkili olabileceği belirtilmiştir.

Kongre; yerel yönetim birliklerinin özellikle küçük belediyelerin kendi başlarına yerine getiremedikleri hizmetleri vermesini; Türkiye Belediyeler Birliği'nin yerel yönetim politikalarının belirlenmesinde merkezi yönetimin sürekli olmasını ve hükümet tarafından tüm ilgili dokümanların hazırlanma sürecinde Birliğe danışılmasını; uluslararası birliklere üyelikte önceden İçişleri Bakanlığı izninin alınması kuralının kaldırılmasını; tavsiye etmektedir.

Kongre il düzeyinde daha fazla yerelleşmenin düşünülmesini; il düzeyinde kamu hizmetlerinin önemli bölümünün kendi kapasitesi ile karşılama yeteneğine sahip bir yapının kurulmasını; tavsiye etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ FELSEFESİ VE YAPILABİLİR KILMANIN NORMATİF TEMELLERİ

2.1. Avrupa Yerel Topluluklar Veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi Felsefesi

İnsanın toplumsal bir varlık olduğu ve toplumla birlikte gelişebileceği gerçeği insani gerçekleştirmede mekana bağlı ilk düzeyin yerellik olmasını gerektirmektedir. Küresellik de bu açıdan bakıldığında çağımızda ulaşılan insani gerçekleştirme düzeyidir.⁶⁰ Yerellik insan aidiyeti dağarcığında başlıca bir yer kaplamakta, küresellik ise insanın uyum gösterme çabasında olduğu bir gerçekleştirme süreci olmaktadır.⁶¹

Yerel olmak zaman ve mekânda özgünlüğü yaşamak demektir. İnsan toplulukları inanç, kültür ve dil birliklerine dayalı varoluşlarını yerelliğe dayalı olarak anlamlandırmakta, yerellik bu anlamda daha büyük önem kazanmaktadır. İnsanın güncelle geçmişi, başlangıçla sonu hep karşılaştırma ihtiyacında olması yerelin toplum yaşamının vazgeçilmez bir argümanı olmasını sağlamaktadır. Tüm bu süreçte küreselleşmenin bir boyutu olarak her ne kadar birbirine zıt olarak gösterilen iki kavram olsa da yerellik, küreselliğe katılan bir renk olarak zenginleştirici bir etkiye sahip gözükmektedir. Yerelin küresel içinde kendi rengi ve sesiyle ifade imkânına kavuşacağı ve bunun bir zenginlik olarak görüleceği dünya koşullarında uyum ve gelişme bir arada olacaktır.⁶²

İşte yaşanan bu süreçte Küreselleşme ve Avrupa Birliği gibi bölgeselleşme hareketleri, yerel yönetimleri kendilerinin yeniden tanımlamaya zorlamakta ve artık yerel yönetimler geleneksel birtakım altyapı ve hizmetler üreten kurumlar olmaktan çıkmakta, bunun yerine dünya pazarında rekabet edebilen birer kamusal hizmet üretim birimlerine dönüşmektedirler. Yerel topluluğun güçlenmesi, yerel ekonominin, sosyal yaşamın ve

⁶⁰ Sarya BARAN, **Demokrasi Mücadelesinde Yerel Yönetimler**, Aram Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.72.

⁶¹ y.a.g.e., s.73.

⁶² a.g.e.76-77.

kültürün kendini koruması ve üreterek küresel sistemle yarışabilmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Küreselleşmenin hız kazandığı şu dönemde ulus üstü kuruluşlardan biri olan Avrupa Konseyi'nde, yerel yönetimlerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların önemli bir yönü de, Avrupacılık ideolojisinin biçimlenmesinin önemli temel göstergeleri durumundaki; sulh, hoşgörü ile sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak ve gelecek nesiller adına emniyete almak olmuştur. Belirtilen bu hedefleri sağlamak için yerel, bölgesel ve sınırötesi işbirliğinin teşvik etmenin öne çıkarılması gerektiği düşünülmüştür.⁶³

Avrupa Konseyi çerçevesinde 21 Mayıs 1980 tarihinde Madrid' de imzaya açılan ve bu nedenle de "Madrid Sözleşmesi" olarak da ifade edilen, "Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi" 4 devletin uygun bulma şartı tamamlanarak 22.12.1981 tarihinde yürürlüğe girerken, Türkiye tarafından ancak 4 Şubat 1998 tarihinde, bildirimde bulunulacağı" kaydıyla imzalanmıştır. 2000 tarihli ve 4517 sayılı Kanun ile de Sözleşmenin, Türkiye diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye'de il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahalli idare birliklerinde, uygulamanın geçerli olduğu bildirilerek onaylanmıştır.⁶⁴

Avrupa Konseyi, üye devletlerinin imzasına açık olan bu Sözleşme, onay kabul veya uygun bulmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine teslim edilmektedir.

Sözleşmenin ancak, en az ikisi aynı sınırı paylaşan Devlet olması koşuluyla, dördüncü onay kabul veya uygun bulma belgesinin tesliminden üç ay sonra yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

⁶³ TOPRAK, a.g.m., s 53.

⁶⁴ 06.02.2000 Tarih ve 23956 Sayılı (Asıl) Resmi Gazete.-10.05.2000 Tarih ve 24045 Sayılı (1.Mükerrer)Resmi Gazete. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi'nin İngilizce metni için bkz: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/cadreprincipal.htm> ETS No:106

Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, oy birliği ile, Konsey üyesi olmayan herhangi bir Avrupa Devletini, Sözleşmeye katılmaya davet edebilir. Ancak bu davetin yapılabilmesi için Sözleşmeyi onaylamış Devletlerin “açık kabulü/onayı” gerekmektedir. Yine akit taraflardan herhangi biri, “Sözleşmeden kendisi yönüyle, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirimde bulunarak çekilebilir.

Sınır ötesi işbirliği konusundaki Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, sınır bölgelerindeki yerleşik toplumlar veya yönetimler arasında işbirliğini kolaylaştırmak üzere hazırlanmıştır. Bu sözleşme, çevre, ekonomik gelişme, eğitim ve sınır aşırı dernekler ve organlar kurulmasıyla ilgili model anlaşmalar içermektedir. Çerçeve Sözleşmesi iki ek protokolle desteklenmiştir.

Bu sözleşmenin temelinde yer alan ilkeler, Avrupa Konseyi’nin üyeleri arasındaki işbirliğini geliştirmek ve üyeleri yakınlaştırmak hareket noktasına dayandırılmaktadır.

Belirtilen hedefe ulaşmak için, sınırlarda yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyel önemi, öne çıkan konulardır. Biraz daha ayrıntılı olarak bakarsak;

Bu antlaşmaya göre Sınır Ötesi İstişare çerçevesinde ele alınan konular, aşağıdaki alanlarda ortaya çıkabilecek konular olacaktır:⁶⁵

- Kentsel ve bölgesel kalkınma;
- Ulaştırma ve iletişim (kamu taşımacılığı, yollar ve otobanlar, müşterek havaalanları, su yolları, deniz limanları vb.);
- Enerji(Enerji santralleri,doğalgaz,elektrik ve su kaynakları);
- Doğanın korunması(koruma gerektiren yerler, dinlenme alanları, doğal parklar vb.);

⁶⁵ Kasım ESEN, “Avrupa Birliği Topluluk Programları Kapsamında Sınır Ötesi İşbirliği”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl:76,Eylül 2004,Sayı:444, s.93.

- Suyun korunması (kirlilik denetimi, arıtma tesisleri vb.);
- Atmosferin korunması(hava kirliliği, gürültünün azaltılması, gürültüden arındırılmış bölgeler vb.);
- Öğrenim, eğitim ve araştırma;
- Kamu sağlığı (örneğin bir bölgedeki tıbbi olanakların diğer bir bölgenin sakinleri tarafından kullanılması);
- Kültür, iş-dışı zaman ve spor (tiyatrolar, spor merkezleri, tatil evleri ve kampları, gençlik merkezleri vb.);
- Afetlerde kurtarma çalışmalarında karşılıklı yardım (yangın, sel, salgın hastalık, uçak kazaları,deprem,dağ kazaları vb.);
- Turizm (turizmin geliştirilmesi için ortak projeler);
- Sınır çalışanlarını ilgilendiren sorunlar (ulaşım olanakları,konut,sosyal güvenlik, vergilendirme, istihdam, işsizlik vb.);
- Ekonomik projeler (yeni sanayi vb.)

Bu liste, sadece yönlendirici mahiyettedir ve her işbirliği projesine ayrı ayrı uyarlanmalıdır. Yerel yönetimlere iç hukukça verilen yetkileri değiştirecek şekilde yorumlanmamalıdır. Zira, Komisyonda hem merkezi hem de bölgesel yönetimler temsil edilmektedir

İşbirliği, belirtilen yönetimlerin sadece görevlerini daha etkin yerine getirmesini kolaylaştırmamakta, aynı zamanda sınır bölgelerinin gelişmesi ve kalkınmasına katkıda bulunurken, Avrupa halklarını birleştirme gibi bir destekleyici rol yaratılmaktadır.⁶⁶

Sınır ötesi işbirliğinin tam olarak işleyebilmesi için yapılması gereken bir takım çalışmalar bulunmaktadır⁶⁷:

Önce, bölgeyi, yani sınır ötesi işbirliğinin ilgilendiği bölgeyi tanımlamak gereklidir.

⁶⁶ Zerrin TOPRAK, “Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi” Edit: TOPRAK;YAVAŞ;GÖRÜN,a.g.e., s. 54

⁶⁷ Prof.Charles RICQ, Uluslar arası Toplantı “Sınır ötesi İşbirliği Sözleşmesi Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Türkiye”, Türk Belediyecilik Derneği&Konrad Adenauer Vakfı, 1999,Ankara, s.31.

İkinci aşama da, ise, sadece bir yer belirlemekle yetinmemeli, aynı zamanda, kurumlarda belirtilmelidir. (kurumsal sınır ötesi işbirliği)

Alanlara inildiğinde ise bir bölgeyi, bir mekanı tarif etmek önemliyse de , politik ve idari güçlerin biraz da yetkilerine bakmak lazımdır.

Sınır ötesi işbirliği halklarda işbirliği, sağlığı, sosyal koruma ve sivil koruma gibi konular gündeme gelmektedir. Bunlar klasik alanlardır ve önemli alanlardır.

Aşamalara gelinecek olunursa;

1. Öncelik politik sistem hakkında bilgi ve enformasyon, farklı bileşkenler üzerinde bilgi alışverişi ki, herkes, bu şekilde iyi bir köprü kurarak muhatabını bulabilsin ve o muhatabının, aynı sorunları yaşayıp yaşamadığını bilsin; çünkü, muhatabınız aynı sorunları yaşamıyorsa, siz de zamanınızı kaybediyorsunuz ve bir işbirliği olmuyor, karşılıklı bilgi alışverişi olmuyor demektir. Bu noktada “bilgiye erişim hakkının” sağlanması önemli olmaktadır.⁶⁸

2. Danışmanlık; yani, bazı şeyleri birlikte yapmaya çalışmak ikinci bir aşamadır. İşbirliği dendiği zaman başta komşularla işbirliği demektir, yani; ekonomik, sosyal ve kültürel bir proje demektir; bunun dışında, uyumu da unutmamak gereklidir. Uyum, sadece ortaklar arasında politikalar geliştirmek anlamına gelmemekte, bu politikaların da uyum içinde olmasını gerektirmektedir.

3. Sınır ötesi işbirliği yapmak, mikro mekânlar yaratmaktır ve bunun, daima, tarihimize, kimliğimize, ülkelerimize ve hükümetlerimize saygılı bir şekilde yapılması gerekir.

⁶⁸Ülkemiz açısından değerlendirilecek olunursa; Demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına yönelik çok önemli yasal düzenleme vatandaşların kamusal bilgi ve belgelere ulaşmalarını sağlayacak 4982 sayılı 'Bilgi Edinme Hakkı Kanunu' 24 Ekim 2003 tarih ve 25269 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır

4. Sınır ötesi işbirliğinin lokomotifi, ilk olarak bir politik irade gerekir; fakat, politik iradenin sürdürülebilir olması lazımdır;
5. Zaman içinde sürdürülebilirlik şartları, sınır ötesi işbirliğinin limitleri vardır, sınırları vardır. Onlar da şunlardır. Avrupa'da bu alanda, şu anda, tamamen dengeli bir sınır ötesi işbirliği bölgesinin olduğunu sanmıyorum; akımlar vardır, akımlar, bir tarafa veya taraflara yöneliktir. Bu ekonomik ve sosyal akımlar, bu sınır ötesi işbirliğini de bozabilir. Kültürel mesafeler. Bunun üzerinde durulması lazım; çünkü bunun sadece bazı ülkelerin sorunu olduğunu düşünmeyelim, tüm ülkelerin sorunudur, tüm ülkelerde bir zihinsel mesafe vardır ve bu mesafe sınırlardan gelmektedir; muhakkak ki , bunun geliştirilmesi çok zordur.

2.2. Sınır Ötesi Süreci Ve Yasal Dayanaklar:

Temsili demokrasinin temellerini güçlendiren siyasal kurumlar olarak yerel yönetimler, Avrupa ülkelerinin çoğunda, genel yetki ilkesinin sağladığı avantajlardan yararlanırlar. Bu ilkeye göre, yerel yönetimler, yerel topluluğu ilgilendiren her konuda etkinliklerde bulunmaya, tersi belirtilmiş olmadıkça, yetkili olacaklardır. Aynı ilkenin, yerellik (subsidiarity) diye çevrilebilecek olan bir başka biçimi ise, yerel yönetimlerin özerkliğinin en büyük güvencelerinden biridir.⁶⁹

Yerel yönetimlerin kapsamını yasalar belirler. Yerel yönetimlerin görev alanlarının kapsamının belirlenmesinde Anayasanın koymuş olduğu tek ölçü, bunların ortak ve yerel nitelikte hizmetler olmalarıdır. Ortak ve yerel nitelikteki hizmetlerin hangileri olduğunun tanımlanması ise, Anayasa Parlamentaoya bırakmıştır.

Anayasanın 127. maddesine ve diğer ilgili mevzuata göre, görevlerinden bir ya da birkaçını daha iyi yerine getirebilmek amacıyla kendi aralarında işbirliği yapmakta, birlikler kurmakta özgürdürler. Yalnız hizmet birlikleri kurabilmek için, Bakanlar Kurulundan önceden izin almaları gerekmektedir. Yerel yönetimlerin birlik kurabilmeleri ya da kurulmuş bir birliğe üye olarak katılabilmeleri için, yerel meclislerin oybirliği ile

⁶⁹ KELEŞ, a.g.e., s.56.

karar vermiş olmaları gerekir. Birliğin organlarının kuruluş ve işleyişini, gelir kaynaklarını, görevlerini ve birliği oluşturan birimleri gösteren Birlik Tüzüğü'nün de, Birliğe üye olan yerel birimlerin meclisleri tarafından oybirliği ile onaylanmış olması gerekir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, hem yerel yönetim derneklerinin, hem de yerel yönetimler arasında kurulacak hizmet birliklerinin serbestçe kurulabilmelerine izin vermektedir. 1940'ların ortalarından kurulan ve o tarihten bu yana etkin ve verimli çalışmalar yapan Türk Belediyecilik Derneği, yakın zamanda, kendini feshetme kararı alarak yerini Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın ilkelerine aykırılık söz konusu değildir. Ancak, birlik ve derneklerin hukuki nitelikleri arasında kayda değer farklılıklar vardır.⁷⁰ Birliklerin kurulması ve çalışması Kamu hukukuna bağlı olduğu halde, dernekler Özel hukukuna bağlı kişilerdir. Bu ayrımın önemi şuradadır: Türkiye Belediyeler Birliği, hükümet dışı kuruluş olmaktan çıktığından, artık bir kamu tüzel kişisi olarak, devletin yerel yönetimler üzerinde uygulamakta olduğu oldukça katı gözetim ve denetim yetkilerine bağlı duruma gelecektir.

Avrupa Konseyi'nin 1985 yılında kabul ettiği Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda (Sözleşmesi'nde) yerel yönetimlerin yurtdışı ilişkilerine ilişkin özendirici ilkeler vardır. Türkiye'nin de 1992 yılında bir yasa ile (No: 3723) onaylamış olduğu bu Şart'ın 10. maddesi bu konu ile ilgilidir. Buna göre, "Her üye devlet yerel yönetimlerin ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere (derneklere) üye olma ve uluslararası yerel yönetimler birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır". Yine aynı maddeye göre, "Yerel yönetimler, yasalarda öngörülmüş olan koşullar çerçevesinde, başka devletlerin yerel yönetimleriyle işbirliği yapabileceklerdir". İşbirliğinin esaslarını belirleyen bu kurallar, yerel yönetimlerin özerkliğinin ön koşullarından birini oluşturmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi, yerel yönetimler ya ikili ilişkiler çerçevesinde birbirleriyle işbirliği yapmakta, ya da bu işbirliğini birlikleri ve dernekleri aracılığı ile gerçekleştirmektedirler.⁷¹

⁷⁰ KELEŞ.a.g.e., s.59

⁷¹ <http://www.tarihikentlerbirligi.org/icerik/yerelKimlikDetay.asp?sayi=15&makale=109>
Erişim:09.01.2007-15:35

Yurt dışındaki yerel yönetimlerle işbirliği yapabilmek İçişleri Bakanlığı'nın iznine bağlıdır. Türkiye'de yerel yönetimler, Avrupa Konseyi'nin 1980 yılında kabul etmiş olduğu Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi çerçevesinde, komşu ülkelerin yerel yönetimleriyle işbirliği yapmaktadırlar.

Merkezi yönetimin uzun zamandır, yerel yönetimlerin yetkileri ve kaynaklarıyla ilgili konularda bu yönetimlerin görüşlerini almaya özen göstermektedir. Geçmişte, eski Türk Belediyecilik Derneği, çeşitli bölge birlikleri ve tek tek belediyeler, özellikle gündemdeki reform tasarıları konusundaki isteklerini merkezi yönetime iletme fırsatına sahip olmuşlardır. Aynı zamanda, uluslararası Yerel Yönetimler Derneği (IULA) ve benzeri derneklerle ve başka kuruluşlarla yakın ilişkiler kurma olanağına da sahip olmuşlardır. Giderek artan sayıda olmak üzere, belediyeler, başka ülkelerdeki belediyelerle "kardeş kent" ilişkisi kurmaktadırlar.⁷²

Ülkemiz açısından değerlendirirsek; Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisinin ne denli geniş olduğunu görebiliriz:

Yerel hizmetlerin, yönetimin bütünlüğü ilkesine uygun olarak yerine getirilmesi,

- Yerel kamu hizmetlerinin miktarında ve ölçütlerinde bir örnekliğin sağlanması,
- Toplum yararının korunması,
- Yerel gereksinimlerin gereği gibi karşılanması.⁷³

Tüm bu maddelere istinaden yasal-kurumsal düzenlemelerde eksikliklerimizin olduğu göze çarpmaktadır.

Sınır ötesi işbirliği, ulusal mevzuatı değiştirmek amacını taşımamaktadır. Başka bir ifadeyle yerel topluluk veya yönetimlerin iç hukukta, tanımlanan yetkileri asıldır. Eğer komşuluk ilişkilerini güçlendirmek ve teşvik için karşılıklı uyum isteniyorsa, bunun için gerekli her türlü anlaşma ve düzenlemenin akdedilmesi gereklidir.

⁷² KELEŞ, a.g.e., s.60

⁷³ ya.g.e., s.58

Akit taraflar, devletlerarası anlaşma yapılmasını gerekli görmeleri halinde, genel hususların yanı sıra, sınır ötesi işbirliği ile ilgili yerel topluluk veya yönetimlerin yetkilerini kullanabilecekleri kapsam, şekil ve sınırları belirleyebilecektir.

Anlaşma ve düzenlemeler, uluslar arası ilişkiler ve genel politikalar yönüyle iç hukukta belirlenmiş kontrol ve denetim kurallarına gereken dikkat gösterilerek akdedilmektedir.

Bütün Akit taraflar, sınır ötesi işbirliğinin sorunsuz gelişmesini sağlayabilmek amacıyla, hukuki, idari ve teknik zorlukların giderilmesi için çaba göstermek durumundadır. Bu amaç için, ulusal düzeyde işbirliği yapılmıyormuşçasına aynı kolaylaştırıcı fırsatlar ve imkanların sınır ötesi işbirliği için de yaratılması istenmektedir.⁷⁴

Yani bu antlaşmayla asıl varılmak istenen noktalar şunlardır⁷⁵:

- Yerel yönetimlerin işbirliği isteklerini ve işbirliği konusundaki girişimlerini, bunlar önünde bir takım kültürel, siyasal, ekonomik, psikolojik engeller varsa kaldırmak suretiyle onlara destekte bulunmak.
- İç hukukun tanıdığı olduğun yerel konularda görev alanlarında da aralarında işbirliği yapmalarını teşvik etmek ve desteklemek.
- İşbirliği önünde kanuni bir takım engeller varsa, bunları parlamentolardan geçirip gerçekleştirmek.
- İşbirliğini teşvik etmek için idari kurallara esneklik kazandırmak. Bu amaçla, bölgesel işbirliğini teşvik edecek ortak komiteler kurmak.
- Yerel yönetimlerin işbirliğinden beklenen sonucu alabilmeleri için personel, kaynak, araç gereç gibi konularda desteklemeye, takviyeye ihtiyaçları varsa bunları sağlamak
- Yerel otoritelerin yetkileri Sözleşme ile değiştirilmemektedir. Ancak yetkili kuruluşlara yerel ve bölgesel işbirliğinde ayrımcılık yapılmaması, ulusal düzeyde yerel

⁷⁴ TOPRAK, , “Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi” edit: TOPRAK, YAVAŞ, GÖRÜN, a.g.e.,s 55.

⁷⁵ Ruşen KELEŞ, Uluslar arası Toplantı “Sınır ötesi İşbirliği Sözleşmesi Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Türkiye”, a.g.m. s.22.

yönetimlere gösterilen kolaylıklara, sınır ötesi işbirliği çalışmalarında da gösterilmesine işaret edilmektedir.

- Sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesini kolaylaştırmak amacıyla talep edilen her türlü bilginin, mümkün olan en geniş ölçüde temin edilmesi ilkesi öne çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle “bilgiye erişme” önemli bir hak olarak kullanılmaktadır.⁷⁶

2.3. Sözleşmenin Boyutu: Sözleşmenin iki boyutu var; biri sözleşmeyi imzalayan devletlerin sorumlulukları; ikincisi de sözleşmeye konu olan tarafların, yani yerel yönetimlerin sorumlulukları.

Sınır ötesi işbirliği sözleşmesine taraf olan devletlerin sorumlulukları şöyle sıralanabilir:

- Sınır ötesi işbirliği anlaşmasının imzalanmasını ve ilişkilerin geliştirilmesini tesis etmek ve kolaylaştırmak. Bu konuda yerel yönetimlerin yaptıkları girişimleri desteklemek sınır ötesi işbirliğini engelleyici hukuki, idari ve teknik zorlukları ortadan kaldırmak. Sözleşmeden doğan yükümlülükleri yerine getirmek için diğer akit taraflara her türlü bilgiyi mümkün olan en iyi şekilde sağlamak.

- Ulusal düzeyde işbirliği yapıldığında sağlanan imkanları, yerindeyse, sınır ötesi işbirliği yapan yerel yönetimlere sağlamak. Yerel yönetimleri, sözleşmeden doğan yükümlülükleri ilgili bilgilendirmek.

Bunlar, bu çerçevede sözleşmesini imzalayan devletlerin sorumlulukları. Bir de yerel yönetimlerin sorumlulukları var.

Sınır ötesi işbirliği, yerel yönetimlerin iç hukuk tarafından tanınan yetkileri çerçevesinde gerçekleşir; yani, yerel yönetimler, yetkileri olmayan konularda sınır ötesi işbirliğine girmez. Yerel yönetimler, devletin kontrol, denetim mekanizmaları çerçevesinde sınır ötesi işbirliğini geliştirebilirler. Yerel yönetimler, sınır ötesi işbirliği

⁷⁶ TOPRAK, “Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi” edit: TOPRAK, YAVAŞ, GÖRÜN, a.g.m., s.56.

girişimlerinde bulundukları devletlerin uluslar arası taahhütlerine , genel politikalarına ve anayasaya saygı göstermekle yükümlüdürler.

Sınır ötesi işbirliği çerçeve anlaşması hem hukuki hem de siyasi bir metindir. Bazı ülkeler, bu metni, iyi komşuluk ilişkilerine açık olduklarını bildirmek için siyasi bir deklarasyonmuş gibi imzalarlar. Türkiye de bu sözleşmeyi imzalamakla hem iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmek istediği mesajını vermiş ve hem de sınırdaki yerel yönetimlere ekonomik ve sosyal kalkınma olanakları tanımıştır.

2.3.1.Yerel Demokrasi Ve Sınır Ötesi İşbirliği⁷⁷

Avrupa Konseyi'nin genişlemesi, yerel demokrasi ve sınır ötesi işbirliği alanındaki hükümetlerarası çalışmaları güçlendirmiştir. Konsey'in faaliyetleri şu konulara odaklanmıştır.

- Yerel ve bölgesel özerk yönetimlerin teşvik edilmesi;
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin idari ve yasal yapılarıyla maliyelerinin incelenmesi;
- Demokratik vatandaşlığın teşviki;
- Yerel ve bölgesel yönetimler arasında sınır ötesi işbirliğinin teşviki;
- Bölgesel kültür farklılığının giderilmesinin teşviki.

Dürüst ve etkin Yerel ve Bölgesel Demokrasi İdari Komitesi, hükümetler için, yerel demokrasilerin yerel yasal ve kurumsal çerçevesinde deneyimlerini paylaşımları ve demokrasinin politikalarında eşgüdüm sağlamaları için bir forum oluşturmaktadır. Komite- yerel ve bölgesel yönetimlerin yapılarını, idarelerini, maliyelerini ve işletilmelerini ve bunlar yanında vatandaşların yerel düzeyde kamu hayatına

⁷⁷ http://www.coe.int/tr/portal/Information_material/TR800million.asp?L=TR#P27_2144
Erişim: 12.10.2006-13:30

katılımlarını ve yerel hizmetleri inceler. Komite, Bakanlar Komitesi'ne kabul edilmek üzere tavsiyeler hazırlar.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı yerel yönetimler için siyasal, yönetsel ve mali özerkliği sağlayacak temel kuralları ve demokratik yerel yönetim sisteminin uyması gereken prensipleri ortaya koymaktadır. Komite, bu prensiplere göre faaliyet önerileri yapmakta ve bunların uygulanmasını teşvik etmektedir.

Tablo 1 : Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi

İmzaya Açılma

Yürürlüğe Girme

Yer: Madrid
Tarih : 21/5/1980

Şartlar: 4 Onay
Tarih: 22/12/1981

Güncelleme: 22/06/2007

Avrupa Konseyi Üye Devletleri

Devletler	İmza	Onay	Yürürlüğe Giriş	Notlar	R.	D.	A.	T.	C.	O.
Arnavutluk	7/5/1999	7/11/2001	8/2/2002							
Andora										
Ermenistan	3/4/2002	31/10/2003	1/2/2004			X				
Avusturya	21/5/1980	18/10/1982	19/1/1983							
Azerbaycan	5/1/2004	30/3/2004	1/7/2004			X				
Belçika	24/9/1980	6/4/1987	7/7/1987			X				
Bosna Hersek	30/4/2004									
Bulgaristan	2/6/1998	7/5/1999	8/8/1999			X				
Hırvatistan	7/5/1999	17/9/2003	18/12/2003							
Kıbrıs										
Çek Cumhuriyeti	24/6/1998	20/12/1999	21/3/2000							
Danimarka	2/4/1981	2/4/1981	22/12/1981			X		X		
Estonya										
Finlandiya	11/9/1990	11/9/1990	12/12/1990			X				
Fransa	10/11/1982	14/2/1984	15/5/1984			X				

Gürcistan						X				
Almanya	21/5/1980	21/9/1981	22/12/1981					X		
Yunanistan										
Macaristan	6/4/1992	21/3/1994	22/6/1994			X	X			
İzlanda	15/6/1999									
İrlanda	21/5/1980	3/11/1982	4/2/1983							
İtalya	21/5/1980	29/3/1985	30/6/1985			X				
Letonya	28/5/1998	1/12/1998	2/3/1999			X				
Lihtenştayn	20/10/1983	26/1/1984	27/4/1984							
Litvanya	7/6/1996	13/6/1997	14/9/1997							
Lüksemburg	21/5/1980	30/3/1983	1/7/1983							
Malta	7/5/1999					X		X		
Moldova	4/5/1998	30/11/1999	1/2/2000							
Monaco										
Montegro										
Hollanda	21/5/1980	26/10/1981	27/1/1982					X		
Norveç	21/5/1980	12/8/1980	22/12/1981							
Polanya	19/1/1993	19/3/1993	20/6/1993							
Portekiz	16/3/1987	10/1/1989	11/4/1989							
Romanya	27/2/1996	16/7/2003	17/10/2003			x				
Rusya	3/11/1999	4/1/0/2002	5/1/2003							
San Marino										
Sırbistan Karadağ										
Slovakya	7/9/1998	1/2/2000	2/5/2000			X				
Slovenya	28/1/1998	17/7/2003	18/10/2003							
İspanya	1/10/1986	24/8/1990	25/11/1990			x				
İsveç	21/5/1980	23/4/1981	22/12/1981			X				
İsviçre	16/4/1981	3/3/1982	4/6/1982							
Eski Yugoslavya Makedonya Cumhuriyeti										
Türkiye	4/2/1998	11/7/2001	12/10/2001			x				
Ukrayna		21/9/1993 a	21/12/1993					X		
İngiltere										
Onaylamadan İmzalayan Devletlerin Sayısı:						3				

Onaylayan/Katılan devletlerin Sayısı:	34
--	-----------

Not: **a:** Katılma- **s:** Çekince koymadan imzalayıp onaylama- **su:** İkame- **r:** “ad referendum imza”(paraf)-**R:** Çekince- **D:** Deklare etme- **A.:** Yetkili Makam- **T.:** Bölgesel Başvuru- **C:** İletişim- **O.:** İtiraz

2.4.Çerçeve Sözleşmeyi İmzalayan Devletlerin Sözleşmenin Uygulama Alanına İlişkin Beyanları

Devletlerin Çerçeve Sözleşmesinin ikinci ve üçüncü madde hükümlerine göre; sözleşmenin kapsamı, hangi idarelerde uygulanacağı ve denetleme yetkisine sahip organlarına ilişkin beyanlarını inceleyerek sözleşmenin uygulama alanı belirlenebilecektir.⁷⁸

Belçika; “Brüksel Şehri Bölgesinin”, Çerçeve Sözleşme ve ileride ilave edilen protokollerin uygulama alanına dahil olmadığını bildirmiştir.

Danimarka; Çerçeve Sözleşmenin sadece yerel ve bölgesel belediye yönetimlerinde etkili olduğunu bildirmiştir.

Finlandiya; Çerçeve Sözleşmenin belediyeler ve Finlandiya’da sınırötesi işbirliği yapmaya yetkili belediye federasyonlarında uygulanacağını bildirmiştir.

Fransa; Çerçeve Sözleşmenin 10 Kasım 1982 tarihinde imzalandığı deklere edilmiş ve 14 Şubat 1984 tarihinde onaylanmıştır. Ancak, Daimi Temsilcilerin 24 Ocak 1994 tarihli sözlü notlarıyla geri çekilmiş ve bu durum Genel Sekreterlikçe 26 Ocak 1994 tarihinde kaydedilmiştir. Fransa Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin 3 üncü maddesinin 2 nci paragrafını refere ederek, ülkelerarası antlaşma kararlarının kendi tasarrufu altında uygulanacağını belirtmektedir.

⁷⁸ Duygu DALGIÇ, **Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği ve Türkiye Uygulaması**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2006, s. 84-85.
Ayrıca detaylı bilgi için bkz: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeDeclarations.asp>.

Almanya; Çerçeve Sözleşmenin Berlin’de uygulanacağı ve Almanya Federal Cumhuriyetinde etkilerinin günden güne önemli güç olacağı bildirilmiştir.

Macaristan; Çerçeve Sözleşmenin mahalle, kent, başkent ve çevresindeki bölge, özerk ilçe birimlerinde uygulanacağı bildirilmiştir. Ayrıca Sözleşmenin 3 üncü maddesinin 5 inci paragrafına göre, Metropoliten Kamu Yönetimi Ofisi ve İlçe Kamu Yönetimi Ofisi denetleme yetkisine sahip organ olarak belirlenmiştir.

İtalya; Çerçeve Sözleşmenin 3 üncü maddesi 2 nci paragrafını refere ederek, Hükümetinin, İtalyan yasal sisteminde bulunan yönetimler; bölgeler, iller, belediyeler, dağ toplulukları, belediye ve il dernekleri, çalışmalarının yürütülmesini ve hizmet koşulları için bunları içeren anlaşmaları karara bağlayabileceğini; İtalyan yerel yönetimleri sınırdan 25 km uzağa kadar yerleşmiş olan komşu-bitişik dış ülkelerle bu Sözleşmenin kapsadığı anlaşmaların sonuçlandırılmasıyla yetkili kılındığı; bildirilmiştir.

Letonya Cumhuriyeti; Avrupa Çerçeve Sözleşmenin 3 üncü maddesinin 5 inci paragrafını üyelerine getirirken, Letonya Cumhuriyeti yerel topluluklar ve yönetimlerin danışma ve eylemlerini denetleyen yetkili yönetimin; bölgesel kalkınma ve çevre koruma bakanlığı ve yerel hükümet işleri idaresinin olduğu beyan edilmektedir.

Malta; Çerçeve Sözleşmenin uygulama alanının yasa ile kurulan yerel meclislerle sınırlı olduğu beyan edilmektedir. Malta Hükümeti, Sözleşmenin 3 üncü maddesinin 2 nci paragrafına göre, ülkelerarası antlaşma kararlarının tasarrufu altında uygulanacağını belirtmektedir. Malta Cumhuriyeti, Sözleşmenin 3 üncü maddesi 5 inci paragrafına göre yerel topluluklar ve yönetimlerin danışma ve eylemlerini denetleyen yetkili yönetimin “Yerel Meclisler Bölümü” olduğunu beyan etmektedir.

Hollanda; Hollanda Krallığı hükümeti 26 Ekim 1981 tarihinde kabul ettiğini beyan etmiştir.

Slovakya; Slovakya Cumhuriyeti, Sözleşmenin 3 üncü maddesi 2 nci paragrafını refere ederek, ülkelerarası antlaşmaların kararının kendi tasarrufu altında uygulanacağını belirtmektedir.

İspanya; İspanya Krallığı, Sözleşmenin 3 üncü maddesinin 2 nci paragrafına göre , ülkelerarası antlaşmaların kendi tasarrufu altında uygulanacağını ve yerel yönetim veya kurumlar tarafından imzalanan geçerli sınırötesi işbirliği antlaşmalarını hükümet partilerinin uygun bulmasını beyan etmesine gereksinim duyduklarını belirtmektedir. İspanya Krallığı, Sözleşmenin 3 üncü maddesi 5 inci paragrafına göre yerel topluluklar ve yönetimlerin danışma ve eylemlerini denetleyen yetkili yönetimin; “Dış İşleri Bakanlığı ve Kamu Yönetimi Bakanlığı” olduğunu beyan etmektedir.

İsveç; Sözleşmenin belediyeler, ilçe meclisleri, yerel federasyonlar yönetimleri ve kurumlarıyla sınırlı olacağını belirtmiştir.

Türkiye; Çerçeve Sözleşmenin Türkiye’nin diplomatik ilişkileri bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliğinin, Türkiye’nin yerel yönetimlerinden, il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş yerel yönetim birlikleri ve derneklerinde uygulanacağı belirtilmiştir.

2.5.Avrupa Yerel Topluluklar Veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi Ek Protokolü (159 Sayılı Ek Protokol):

Yerel Yönetimler Arasındaki Sınırötesi İşbirliği Kurumlarının Oluşturulmasına İlişkin Çerçeve Anlaşma ile; yerel yönetimlerin bir araya gelerek kamu hizmet birimi veya tesis oluşturma ve işletme amacıyla yasal temellere dayalı bir kuruluş oluşturabileceği görüşü desteklenmek istenmektedir. Bu tür bir kuruluşun oluşturulması ve işleyişi, uygulanan mevzuat ve bu tür bir işbirliğini olanaklı kılan mevcut devletlerarası anlaşmaların hükümlerine dayanarak meydana getirilebilir. Bu kapsamda oluşturulacak kuruluşun dernek statüsüne sahip olması halinde; derneğin kurucu üyeleri, derneğe yeni üyelerin katılım koşulları; derneğin adı, merkezi, süresi, konusu, faaliyetleri, mali kaynakları, derneğin faaliyetleri üzerinde mali e teknik denetime ilişkin hükümlerin düzenlenmesi de gerekmektedir.

9 Kasım 1995’te Strasbourg’ta imzaya açılan 1 Aralık 1998’te yürürlüğe giren Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve

Sözleşmesine ek bu protokolü⁷⁹ imzalayan Avrupa Konseyi üye devletlerinin bu ek protokolü hazırlamasının nedeni sözleşmenin giriş kısmında şöyle belirtilmiştir.

- Sınır bölgelerindeki yerel topluluklar veya otoriteler arasında sınır ötesi işbirliğinin önemini gözünde bulundurularak;
- Yerel topluluklar veya yönetimler arasında sınır ötesi işbirliğine yönelik yeni önlemler almayı kararlaştırdıklarından;
- Sınır bölgelerindeki yerel topluluklar veya yönetimler arasında sınır ötesi işbirliğini geliştirmeyi ve kolaylaştırmayı arzuladıklarından;
- Çerçeve Sözleşmesini Avrupa gerçeğine uygun hale getirmenin gerekliliğini kabul ettiklerinden;
- Yerel topluluklar veya yerel yönetimler arasındaki sınır-ötesi işbirliğini güçlendirmek amacıyla Çerçeve Sözleşmesini ek yapmayı uygun bulmuşlardır.

Bu protokolle oluşturulacak olan kurum tüzel kişiliğe sahip olduğu zaman, bu kurum merkezinin bulunduğu Akit Tarafın kanunu tarafından tanımlanacaktır. Kurumun tüzel kişiliği, sınır-ötesi anlaşmaya kendi ulusal yasasına uygun bir şekilde taraf olan yerel topluluklar veya yönetimlere sahip bulunan Akit Taraflarca tanınacaktır.

Sınır-ötesi işbirliği kurumu, amacına uygun olarak ve bağlı olduğu ulusal hukuk tarafından öngörülen koşullarda yerel topluluklar veya yönetimler tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getireceklerdir. Böylece;

Sınır-ötesi işbirliği kurumunun faaliyeti kendi statüsü ve merkezinin bulunduğu devletin hukukuna göre yönetilecektir.

Bununla birlikte, sınır-ötesi işbirliği kurumu genel kapsamlı veya fertlerin hak ve özgürlüklerini etkilemeye müsait önlemler almaya yetkili kılınmayacaktır.

Sınır-ötesi işbirliği kurumu, mülkiyet yerel topluluklar veya yönetimlerin bütçelerinden finanse edileceklerdir. Kurum, mali nitelik taşıyan yükümlülükler ortaya

⁷⁹ Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-operation CETS No : 159

koyamaz. Bununla birlikte kurum uygun hallerde, kendisi tarafından yerel topluluklara veya yönetimlere, kullanıcılara veya üçüncü şahıslara sağladığı hizmetler karşılığı olarak gelir alabilir.

Sınır-ötesi işbirliği kurumu, yıllık bir bütçe tahmini yapacak ve anlaşmaya taraf olan yerel toplum veya yönetimlere bağlı bulunmayan tarafsız yeminli hesap uzmanlarınca onaylanacak bilanço hazırlayacaktır.

Bu Protokol Çerçeve Sözleşmesini imzalamış bulunan ve seçeneklerden biri ile bağlanacaklarını ifade eden Devletlerin imzasına açılmıştır:

- Onay, kabul veya tasvip için herhangi bir çekince olmadan imza ; veya
- Onay, kabul veya tasdiğe tabi kalmak kaydı ile imza ve bunu takiben, kabul veya tasvip.

Bu Protokol, Avrupa Konseyi'ne üye dört devletin 10.maddenin hükümlerine uygun olarak Protokole bağitli olduklarına dair yapacakları beyan tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra, Çerçeve Sözleşmesine katılmış bulunan her devlet, bu Protokole de katılabilecektir.

Ek Protokolü 6 devlet onaylamadan imzalamış, 17 devlet ise onaylayarak katılmıştır. Türkiye ise bu protokolü imzalamamıştır. Gelişen süreçte ülkemizin komşu ülkelerle işbirliğini artırma sürecine girmek istemesi beraberinde kurumsal dayanışmayı da gerektirecektir. Zira Meriç Belediyeler Birliği temsilcisi ile yapılan görüşmede kurumsal yapılanmanın gerekliliği vurgulanmış; nedeni olarak da Bulgaristan ve Yunanistan da bu tür kurumsal düzenlemelerin oluşturulmak üzere olduğu belirtilmiştir. İlerleyen durumlarda iç hukukumuz ve idari yapımıza uygun olarak protokolle ilgili gözden geçirmeler olacağını tahmin etmekteyiz.

2.6.Avrupa Yerel Topluluklar Veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (Ek2 Nolu Protokol):

Bu protokol⁸⁰, ortak bir hududu paylaşan organları ele alırken diğeri ortak sınıra sahip olmayan yerleşik toplumlar veya yönetimler arasında işbirliğiyle de ilgilenmektedir.⁸¹

Bu protokolün 1995 teki 1 nolu ek protokolde belirtilen şartların tam olarak geliştirilemediği, sınırötesi ortaklık bünyesi içinde gerçekleştirilen eylemlerin yasal etkileri de fonksiyonları etkin bir şekilde gerçekleştirmek, bölgesel ortaklığın “sınırötesi” ortaklık bünyesinde ve kurumlarıyla yapılmasını sağlamak için düzenlenen bir belgedir.

Genel amacı “ölkeler arası ortaklık”, yani iki veya daha fazla akit tarafın bölgesel topluluk veya yönetimleri arasındaki ilişkiyi kurmak için tasarlanmış olan planlı hareket anlamına geldiği, diğeri devletlerin bölgesel topluluk ve yönetimleri ile ortaklık anlaşmasını içeren komşuluk yetkilerinin sınırötesi ortaklığı bu ilişkiler dışında tutacağı düşüncesiyle, her bir akit taraf kendi yargı yetkisi dahilindeki bölgesel topluluk ve yönetimlerin doğruluğunu tanıyarak ve müzakerelerle uğraşmak ve belgelerini hazırlamak, ortak sorumluluk alanlarını içeren, sınır ötesi anlaşmalar, kendi statüleri içerisinde belirlenen prosedürlere uygun olarak, bu tip anlaşmalar akit tarafların ulusal taahhütleri ile korunmaktadır. Ölkeler arası ortaklık anlaşmasını kabul edenler sadece bölgesel topluluk veya yönetimlerin sorumluluğunda zorunlu kılınacaktır.

Bu protokolün amacı şudur; Çerçeve Sözleşmesi ve Ek Protokol içindeki “sınırötesi ortaklık” terimi “bölgeler arası ortaklık” olarak okunmasını sağlamak ve çerçeve sözleşmesi Ek Protokol maddeleri mevcut protokol sağlanamadığı takdirde uygulamaya sokmaktır.

⁸⁰ Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities concerning interterritorial co-operation CETS No : 169

⁸¹ http://www.coe.int/tr/portal/Information_material/TR800million.asp?L=TR#P27_2144
Erişim: 12.10.2006

Bu protokol, Çerçeve sözleşmesini imzalamış bulunan ve seçeneklerden biri ile bağitlanacaklarını ifade eden Devletlerin imzasına çıkmıştır. Bu protokol, onay, kabul veya tasvip için herhangi bir çekince olmadan imza; ya da onay, kabul veya tasdike tabi kalmak kaydıyla imza ve bunu takiben, kabul veya tasvip şeklinde uygulamaya tabidir.

Bu protokol, Avrupa Konseyine üye dört devletin 4.maddenin hükümlerine uygun olarak protokole bağitlı olduklarına dair yapacakları beyandan itibaren 3 ay sonra yürürlüğe girecektir.

Esasen bakıldığında geniş bir perspektif gözönünde bulundurularak hazırlanmış bir sözleşme niteliğinin taşımaktadır. Fakat ülkelerin daha sınırdaş ülkelerle antlaşmakta sorun yaşadığı gözönünde bulundurulursa; uygulamaya geçmesinin veyahut kabul aşamasının hayli zaman alacağı düşünülmektedir.aynı zamanda ülkelerin yasal düzenlemelerini ayarlaması da çok zor görünmektedir.

2.7.Türkiye Normatif Gelişimi

2.7.1.Kardeş Şehir İlişkileri: Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresine dayanarak ortaya çıkan bir konu olmasa da kardeş şehir ilişkileri sınır ötesi işbirliği konusunun temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan belediye kanununda bu konuyla ilgili düzenlemelere dikkat çekmemiz gerekmektedir.

İlk olarak 1580 sayılı Belediye Kanununu incelediğimizde, 1930'lu yıllar, gerek Türkiye'nin iktisadi durumu gerekse dünyada kentlerarası ilişkiler konusu, iktisadi ve sosyal konjonktüründe etkisiyle çok fazla ele alınıp işlenmediği görülmektedir.

1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük kentlerin yönetimine ilişkin mevzuat düzenlemelerine bakıldığında, "1984 tarihli Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanunun Uygulanması ile ilgili yönetmelik"te yer alan ve belediye meclisinin görevleri ile ilgili 38/ı maddesi "yurt dışı belediyeleri ile karşılıklı işbirliği ve kardeş kent ilişkisi kurmak" görevini açıkça karar organı olan Büyükşehir belediye meclisine vermiştir. Bu hüküm yalnızca yurt dışı kardeş kent ilişkiler için yapılan bir

düzenlemedir.fakat, yerel yönetim birliklerinin gerçekleştirdiği çalışmalarında etkisiyle yurt içi kardeş kent uygulamasına açılım sağlamıştır.⁸²

3 Temmuz 2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununun 74. maddesi ve 18. maddesinde uluslararası ilişkilere ilişkin düzenlemeler yapılmıştır;

“Yurtdışı İlişkileri; Madde 74,-Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslar arası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.

Belediye, bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahalli idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş-kent ilişkisi kurabilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslar arası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden İçişleri Bakanlığının izninin alınması zorunludur.”

“Meclisin görev ve yetkileri; Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına; kardeş-kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek”(Madde 18-p)

5393 sayılı Belediye Kanunu ile getirilen bu düzenlemelerle, belediyelerin uluslararası kuruluşlara üyeliğinde ve kardeş şehir ilişkilerinin kurulmasında ivedilik sağlanmış olmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu öncesinde; yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ve kardeş şehir ilişkileri; 3335 sayılı Uluslar arası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanunun 1. maddesi ve 1173 sayılı Milletlerarası

⁸² Zerrin Toprak KARAMAN, “Avrupa Konseyi’nde Sınır Ötesi İşbirliği Stratejileri Açılımında Sınır ve Sınır Ötesi Komşularımıza Bakış”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt:1, No:4, 2005, s.33.

Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanunun 6. maddesi hükümleri doğrultusunda yürütülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda, büyükşehir belediyesinin gider kalemlerini oluşturan maddeler içinde, "kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri" (5216/24-n) gösterilmiştir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda İl Genel Meclisi'nin görevlerine ilişkin olarak, "yurt içindeki ve yurt dışındaki mahalli idareler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek" (Md.10-m) hükmü yer almakta, il ölçeğinde konuya yaklaşılmaktadır.

Tüm bu yasal düzenlemeler belediyelerin kardeş-şehir ilişkilerinde özellikle Avrupa birliği uyum süreci çerçevesinde, kardeş-şehir ilişkilerinin ekonomik tabana dayandırılması veya teknik araç-gereç, makine, tesisat, lojistik destek anlamında kuracağı kardeş-şehir ilişkilerinin; kentteki meslek odalarını, üniversiteleri, okulları, demokratik kitle örgütlerini kapsayacak şekilde kurgulanması gerekmektedir. Belediye personelinin kardeş, şehir ilişkileriyle farklı bir ülkedeki meslektaşları ile bilgi ve deneyim alışverişinde bulunması da sağlanmalıdır.

Sonuçta ülkemizde durum göstermektedir ki;

Sınır komşumuz olan ülkelerin belediyeleriyle kurduğu kardeş-şehir ilişkileri incelendiğinde; Bulgaristan'daki belediyelerle 42 belediyenin kardeş, şehir ilişkisi, Yunanistan'daki belediyelerle 39 belediyenin kardeş,şehir ilişkisi, Azerbaycan'daki belediyelerle 21 belediyenin kardeş-şehir ilişkisi, Gürcistan'daki belediyelerle 5 belediyenin kardeş,şehir ilişkisi, İran'daki belediyelerle 4 belediyenin kardeş-şehir ilişkisi ve Suriye'deki belediyelerle 3 belediyenin kardeş-şehir ilişkisi bulunmaktadır. Belediyelerimizin sadece %25.56'sının sınır komşumuz olan ülkelerin belediyeleriyle kardeş-şehir ilişkisi kurmuş olduğu tespit edilmiştir.

2.7.2-Trakyakent: Kısa ismi Trakyakent⁸³ olan Doğu-Batı Trakya Belediyeler Birliği; sınır ötesi işbirliği çalışmalarını yürüten belediyeler birliğidir. Trakya kent 4517 sayılı Kanunla kabul edilen Avrupa Konseyi Sözleşmesine dayanarak ve Dışişleri Bakanlığından alınan olumlu görüş ve bu Bakanlığın eş güdümünde, anılan Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan devletlerin yerel yönetimleri ile işbirliği yapmaktadır.

Doğu-Batı Trakya Belediyeler Birliği (TRAKYAKENT) Avrupa Konseyinin Yerel Topluluklar ve Yönetimler arasında Sınır Ötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesinde sayılan;

- Çevre Tarım ve Mekansal Planlama
- Turizm
- Kültür Eğitim ve Araştırma
- Taşımacılık, Ulaştırma
- Ekonomi ve İstihdam
- Sınır Nüfusu, Sağlık, Sosyal Hizmetler
- Afet ve acil durumlarda yardımlaşma konularında, Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan Devletlerin Belediye ya da Belediye *Birlikleriyle işbirliği protokolleri yapabilecektir. Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan Devletlerin Belediyeleri ya da Belediye *Birlikleri ile işbirliği protokolleri yapılırken aşağıda belirtilen maddeler geçerli olacaktır.
- Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan Devletlerin Belediye ya da Belediye Birlikleri arasında işbirliği yapmak.
- Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan Devletlerin Belediye ya da Belediye Birliklerinin mevcut problemlerini ortaya çıkarmak ve bunların çözümüne yardımcı olmak.
- Yeni imkanların yaratılmasına çalışmak ve yeni işbirliği olanakları yaratmak.
- Sınır bölgelerinde yapılacak işbirliğini Ulusal ve Uluslararası düzeyde teşvik etmek.
- Ulusal ve uluslararası düzeyde sivil toplum kuruluşları ile işbirliğini teşvik etmek.

⁸³ <http://www.trakyakent.org/> Erişim:05.04.2007.

- Üyeler arasında değişik ülkelerden özellikle balkanlardan tecrübe ve iletişim alışverişi yapmak ayrıca bölgenin gelişimi için ortak program belirlemek ve yönlendirmek.
- Sınır bölgeleri ve daha geniş bölgelerin işbirliği ile ilgili yapılacak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, faaliyetlerin Avrupa Birliği Konseyi ve diğer uluslararası kuruluşların faaliyetleri ile birlikte genişletilmesini sağlamak.
- Avrupa Birliği kuruluşlarının sınır bölgeleri faaliyetlerinde bilgilendirmek ve yapılacak faaliyetlere katkısını sağlamak.
- Birliğin amacına yönelik hedeflere ulaşmak için milli kaynaklardan Avrupa kaynaklarından diğer uluslararası kurum ve kuruluşlardan yardım kabul etmek.
- Milli sınırlar içinde ve dışında bulunan kendine benzer kurum ve kuruluşlarla sınır ve sınır ötesi protokollerin yapılmasını sağlamak.
(Komşu ülke belediye yada belediye birlikleri ile düzenlenen her bir protokol için 3335 sayılı Kanundaki yasal prosedür uygulanacaktır.)
- Trakya' da ki tüm Belediyeleri Birlik çatısı altında toplamak.
- Yurtiçinde belediyecilik konusunda görev ve hizmet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğinde ki meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak ve ortak hizmet projeleri yürütmek.
- Belediyecilik alanında faaliyette bulunan uluslar arası kuruluşlar ve yabancı ülke yerel yönetim birlikleri, dernekleri ve benzeri kuruluşları ile işbirliği yapmak, ortak projeler yürütmek, gerektiğinde bu tür kuruluşlara üye olmak buralarda belediyeleri temsil etmek, belediyelerin bu kuruluşlarla ve diğer ülke belediyeleri ile ilişkilerine aracılık etmek.
- AB sürecinde ülkemizin yönetimler konusunda yapması gereken işler ve hazırlıklara katkı sağlamak belediyelerin AB'nin hibe, teknik yardım, eleştirme vb. program ve imkânlardan yararlanmalarına yardımcı olmak.

Türkiye; [Avrupa Konseyi] Çerçevesinde 21 Mayıs 1980 tarihinde Madrid' te imzaya açılan Yerel Topluluklar ve Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi'ni 04 Şubat 1998 tarihinde Strazburg'ta imzaladıktan sonra 01 Şubat 2000 tarihinde 'Is bu sözleşme Türkiye' nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin Yerel Yönetimleriyle kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye' deki Özel

İdareler, Belediyeler, Köyler ve Mahalli İdare Birlikleri' nde geçerli olmak kaydıyla 4517 sayılı kanunla onaylamış ve 04 Şubat 2000 Tarihli Resmi Gazetede yayınlarak yürürlüğe koymuştur.

Her iki tarafta kar amacı gütmeyen Birliklerini kuracaklar Birliğe, Doğu-Bati Trakya Belediyeler Birliği adini verecekler, Türk tarafı kurulan Birliğe kısaca "TRAKYAKENT", Yunanistan tarafı "POLIS" adini verecek ve Birliklerin Tüzüklerinde yapılacak ortak isler belirlenerek is birliği yasal zemine oturtulacaktır.

18 Nisan 2000 tarihinde Tekirdağ Belediyesinde ortak bir toplantı yapan Türk tarafı Belediye Başkanları: 01 Şubat 2000 tarih 4517 sayılı kanun ve 3335 sayılı "Mahalli İdarelerin Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkındaki" Kanun ile Türkiye tarafından 04 Şubat 1998 tarihinde Strazburg' ta imzalanan Avrupa Konseyince 21 Mayıs 1980' de imzaya açılan "Yerel Topluluklar ve Yönetimler Arasında Sınır Ötesi Avrupa Çerçeve Sözleşmesi" ne dayanarak "DOĞU-BATI TRAKYA BELEDİYELER BİRLİĞİ" nin kurulması, İçişleri ve Dış işleri Bakanlıklarımızın önerileri dikkate alınarak Birlik tüzüğünün hazırlanması, Birlik Merkezinin Tekirdağ olması konusunda görüş birliğine vardılar.

Hazırlanan Doğu-Bati Trakya Belediyeler Birliği Tüzüğü 3335 sayılı Yasa gereğince; İçişleri Bakanlığımıza ve Dışişleri Bakanlığımıza sunuldu. İçişleri Bakanlığımızca; Dışişleri Bakanlığımızdan 1 Eylül 2000 tarihinde uygun görüş alınarak Bakanlar Kuruluna gönderen TRAKYAKENT tüzüğü;

13 Ekim 2000 tarihli ve 2000/1461 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylandı ve 28 Kasım 2000 tarih 24244 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi.

2.7.3-Meriç Belediyeler Birliği: Birlik, Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan arasında sınır oluşturan Meriç Nehri'ne kıyısı bulunan Edirne, Enez, İpsala, Havsa, Keşan, Lalapaşa, Meriç, Süloğlu ve Uzunköprü Belediyelerinin oluşumuyla 2 Nisan 2003 yılında İçişleri Bakanlığı kararıyla kurulmuştur.

Kar amacı gütmeyen Birlik, amacını yaşama geçirmek üzere; 4517 sayılı kanunla kabul edilen Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne dayanarak ve Dışişleri Bakanlığından alınan olumlu görüş ve Bakanlığın eş güdümünde, anılan Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne taraf olan devletlerin ilgili yerel yönetimleri ile işbirliği yapabilecektir.

Meriç Belediyeler birliği, bir iç hukuk tüzel kişiliğine haiz kurum statüsünde bulunması nedeniyle; i) Türkiye Cumhuriyeti adına uluslararası anlaşma metinlerini parafe veya imzalama yetkisine sahip değildir. ii) Yaptığı her türlü anlaşmalar özel sözleşme niteliğindedir. Avrupa Konseyi'nin yerel topluluklar veya yönetimler arasında sınır ötesi işbirliği "Avrupa Yerel Topluluklar veya Yerel Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi'nde önerilen ve her ne şartta olursa olsun ancak 244 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla;

- Çevre, Tarım ve Mekansal Planlama
- Turizm
- Kültür, Eğitim ve Araştırma
- Taşımacılık, ulaştırma
- Ekonomi ve İstihdam
- Sınır Nüfusu, Sağlık, sosyal Hizmetler
- Afet ve acil Durumlarda yardımlaşma konularında işbirliği yapmak görevleridir.

Ayrıca;

- Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan devletlerin ilgili yerel yönetimleri ya da Belediye Birlikleri arasında işbirliği yapmak,
- Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne taraf olan devletlerin ilgili yerel yönetimleri ya da Belediye Birliklerinin mevcut problemlerinin ortaya çıkarmak ve bunların çözümüne yardımcı olmak.
- Yeni imkanların yaratılmasına çalışmak ve yeni işbirliği olanakları aramak,
- Sınır bölgelerinde yapılacak işbirliğini ulusal ve uluslar arası düzeyde teşvik etmek,

- Ulusal ve Uluslar arası düzeyde sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğini teşvik etmek ve geliştirmek,
- Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne taraf olan Devletlerin, özellikle Balkan Devletlerinin Yerel Yönetimleri, Belediyeleri, Belediye Birlikleri ile tecrübe ve bilgi alışverişi yapmak, bölgenin gelişimi için ortak program belirlemek ve yönlendirmek,
- Sınır bölgeleri ve saha geniş değişik bölgelerde işbirliği ile ilgi yapılacak faaliyetleri geliştirmek, çalışmalarını Avrupa Birliği Konseyi ve diğer uluslar arası kuruluşların faaliyetleri ile birleştirerek genişletmek,
- Avrupa Birliği'nin Kuruluşları'nın sınır bölgeleri faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmak ve yapılacak faaliyetlerin Meriç Belediyeler Birliği'ne katkısını sağlamak,
- Meriç Belediyeler birliği'nin amacına yönelik hedeflere ulaşmak için milli kaynaklardan, Avrupa birliği kaynaklarından, diğer uluslar arası kurum ve kuruluşlardan yardım kabul etmek,
- Milli sınırlar içinde ve dışında bulunan kendine benzer kurum ve kuruluşlarla sınır ve sınırötesi protokoller yapmak,
- Avrupa Konseyi Sözleşmesine taraf olan Devletin Belediyeye ya da Belediye Birlikleri ile düzenlenen her bir protokol için 3335 sayılı kanundaki yasal yöntem uygulanacaktır.

Birliğin Türkiye'den 16 üye, Yunanistan'dan 24 üye, Bulgaristan'dan 11 üyesi bulunmaktadır. Dikkat çeken noktalardan biri Türkiye'den sadece üç ilçe Belediyesinin bulunması diğerlerinin belde belediyesi sıfatını taşımasıdır. Bir diğer nokta, Yunanistan bölgesinde yer alan üyeler arasında Evros Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf ve Sanatkârlar Birliği, Kültür Birliği Derneği, Trakya Democritos Üniversitesi, mesleki eğitim merkezleri gibi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları yer almaktayken bizde ve Bulgaristan'da üyeler sadece belediyeler olmaktadır. Sadece Dış İşleri Bakanlığı'nın ve Trakya Üniversitesi'nin görevlendireceği temsilciler ile il genelindeki Ticaret ve Sanayi Odaları Yönetim Kurulu Başkanları, Ticaret Borsaları Başkanları, Esnaf Odaları Başkanları, TMMOB Makine Mühendisleri Odası ve bu odaya kayıtlı meslek odaları temsilcileri gözlemci üye olabilmektedir.(Birlik Tüzüğü: madde-8'e dayanarak)

Birliğin temel gelirlerini üyelik aidatı oluşturmaktadır. Bu da belediyenin yıllık gelirlerinin binde birine (%0.1) dayandığı düşünülürse çok az bir miktara denk düşmekte; yaşanan sorunların başlangıcını mali boyuta götürmektedir. Mali yetersizlikler dolayısıyla kalifiye eleman tayin edilememekte gerekli teçhizatlar sağlanamamaktadır. Bunlarda önemli sorunlar yaşanmasına sebep olmaktadır.⁸⁴

Birlik kuruluşundan şu ana kadar ki süreçte sınır ötesi ile ilgili herhangi bir çalışmada bulunmamıştır.(Daha önce belirtilen sebeplerden ötürü.) Fakat son olarak gündemlerinde yeni bir konu bulunmaktadır. Yunanistan ve Bulgaristan da bulunan Gençlik merkezlerinin Türkiye ayağının Uzunköprü’de kurulması yönünde son toplantıda karar alınmış ve bu yönde bina tespiti için ön çalışma yapılmıştır.

Birlik bünyesinde yapılan sınır ötesi işbirliğinin niteliği genellikle kültürel boyutludur. Yapılan en önemli çalışmalardan biri Avrupa Birliği portalında da yayınlanan, 9 Mayıs’ın Avrupa Günü olması dolayısıyla, 9 Mayıs Pazar günü üç ülkeden bisikletli grupların katıldığı “ Bisiklet Üzerinde Avrupa 2005” konulu Bisiklet turunun gerçekleştirilmesidir. Organizasyon, Bulgaristan’ın Svilengrad Belediyesi, Yerel Toplum kuruluşları “ Svilengrad 2000” Vakfı ve Svilengrad Gençlik Derneği’nin öncülüğünde ve Türkiye’den Meriç Belediyeler Birliği’nin katkılarıyla yapılmıştır. Organizasyon sonucunda Bulgaristan ve Yunanistan’dan gelen bisikletliler ile Türk bisikletliler kent merkezinde düzenledikleri turun ardından Kapıkule sınır kapılarından kortej eşliğinde uğurlanarak, bisiklet turunun her yıl düzenlenerek geleneksel hale getirilmesine karar vermişlerdir.

İkili ilişkilerde Yunanistan’la olan ilişkiler daha gelişmiş durumdadır. Dikkat edildiği zaman gerek yurt dışı gezilerinde gerek pasaport işlemlerinde çok yakın davranılmakta, öne çıkan tüm engeller ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle mali konularda önemli destekleri görülmektedir. Örneğin Uzunköprü’de kurulması düşünülen Gençlik merkezinin finansmanı Yunanistan tarafından karşılanabilecektir(?) Bu nasıl olmakta diye sorulduğunda verilen yanıt, Yunanistan’ın AB üyesi olması dolayısıyla fonları elde etmede kolaylığa sahip olduğu görülmektedir. Yunanistan’ın

⁸⁴ Meriç Belediyeler Birliği’nden Hülya ZİHİR ile Yapılan Mülakat sonucunda elde edilen değerlendirmeler.

hem kendi ülkesinde hem de Bulgaristan'da böyle bir merkezin olması gerekçesine dayanarak Türkiye adına böyle bir merkezin finansmanını karşılaması kolay olmaktadır.

Bulgaristan'la olan ilişkilere değinilecek olunursa ilişkiler oldukça soğuk olarak görülmekte sorunlar yaşanmaktadır. Bulgaristan sınır ötesi işbirliği kapsamında olmamıza rağmen özellikle pasaport işlemlerinde sorunlar çıkartmakta, prosedürün işleme sürecini zorlaştırmaktadır. Ayrıca işbirliği sürecinde ikili ilişkilerde önemli olmaktadır. Bu konuda Yunanistan idarecileri ve ilgili şahıslarıyla herhangi bir sorun yaşanmazken hatta aşırı derecede olumlu yaklaşıırken Bulgaristan hakkında aynı şeyi söylemek imkânsızdır.

2.7.4-Sınır Valilikleri Ağı ve Çalışmaları

8 Kasım 2003 tarihinde, Yunanistan'ın İskeçe ilinde Bulgaristan, Türkiye ve Yunanistan sınır illeri valilerinin katıldığı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıya şu valilikler katılmıştır:

TÜRKİYE:

1-Edirne Valiliği

BULGARİSTAN:

2-Haskova Valiliği

3-Smolyan Bölge Valiliği

4-Blagoevgrad Valiliği

5-Kırcaali Valiliği

YUNANİSTAN:

6-İskeçe Valiliği

7-Evros Valiliği

8-Kavala Valiliği

9-Drama Valiliği

10-Rodop Valiliği

11-Serez Valiliği

Sınır valilikleri arasında bir işbirliği ağı oluşturmayı amaçlayan toplantıda, olası doğal felaketlerde koordinasyon, bulaşıcı hastalıklara karşı alınabilecek önlemler, turizm-kültür ve AB fonlarından yararlanabilme gibi konularda gerçekleştirilebilecek işbirliği alternatifleri görüşülmüştür. Toplantı sonucunda bir protokol hazırlanmış, belirtilen konularda işbirliği ağı oluşturmayı amaçlayan ve merkezi Orestieada'da bulunan, Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan'dan sınır illeri Edirne, Evros ve Haskova valilerinin katıldığı bir kurul oluşturulmasına karar verilmiştir.

25 Şubat 2003'te Orestieada'da ve daha sonra 15-16 Nisan 2004 tarihlerinde Dedeagaç ve Orestieada'da toplantı düzenlenmiştir. Birlik tüzüğü'nün tartışıldığı bu toplantıda, 5 kişiden oluşan yürütme Kurulu'nun üyeleri seçilmiştir. Buna göre;

- * İşkeçe Valisi Başkan (Georgies Pavlidis),
- * Edirne Valisi ve Smolyan Bölge Valisi Başkan Yardımcısı (Nusret Miroğlu- Dimitar Palagachev),
- * Evros Valisi Danışman (Nikolaos Zambounidis),
- * Haskova Valisi Sekreter (Georgi Zarchev) olarak belirlenmiştir.

Yürütme Kurulu'nun, Orestieada'da oluşturduğu Merkez Büro'da her üç ülkeden temsilcilerin bulunmasına, bölge için ortak kalkınma planlarının hazırlanmasına ve hazırlanan projelerin Avrupa Birliği kurumlarına sunulması kararlaştırmıştır. Oluşturulan işbirliği ağı ile, sınırda bulunan ve bu nedenle geri kalmış bölgelerin sorunlarının tespiti ve çözüm yolları saptanacak, doğal felaketlerde işbirliği ve ekonomik kalkınma konularında plan ve programlar hazırlanacak, bölge sorunlarının AB ve diğer kurumlara taşınması sağlanacaktır.

31 Ağustos 2004'te yine Orestieada'da düzenlenen toplantıya Bulgaristan'ın Smolyan Valisi, Yunanistan'ın İşkeçe ve Evros Valileri, Edirne katılmışlardır. Toplantıda, Ağa üye her ilde, belirli konular üzerine odaklanmış toplantılar yapılmasına karar verilmiştir.

Bir diğ er toplantı 17 Ocak 2005 tarihinde Evros ilinin Orestieada (Kum  iftliğı)  ehrinde düzenlenmiştir. Toplantı konusunu Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan sınır valilikleri ağı kapsamında “doğ al afetlerden ve diğ er afetlerden korunma yolları,  evre ve doğ al hayatın korunması” oluşturmuştur.

Sivrisineklerle Mücadele konusunda İpsala’da uzmanlar bazında bir toplantı yapılmasına karar verilmiş, söz konusu toplantı 26 Ocak 2005 tarihinde Evros Valiliğı ve Edirne Valiliğı uzmanlarınca gerçekleştirilmiştir.

18 şubat 2005 tarihinde Yunanistan’ın Evros Vilayetinin başkenti olan Dedeağ a ’da (Aleksandroupolis) yine Evros ve Edirne Valiliğinden uzmanların katılımıyla İpsala’da düzenlenen toplantının devamı niteliğinde bir toplantı düzenlenmiştir. Her iki toplantıda sivrisineklerle ortak mücadele konuları görüşülmüş ve ortak yapılabilcek çalışmalar tartişılmıştır.

31 Ağıustos 2004 tarihinde alınan kararlar uyarınca, 21 Mart 2005 tarihinde Bulgaristan’ın Smolyan kentinde “ niversiteler Arası İşbirliğı” konulu toplantı düzenlenmiş, toplantıya valilerin yanı sıra, rektörler, rektör yardımcıları ve  ğretim  yeleri de katılmıştır. Toplantıda, akademisyenlerin tekrar bir araya gelip daha başka tartişmalar yapmalarına, gelecek tartişmalar için gündem belirlenmesine ve işbirliğini koordine edecek sürekli bir komite kurmak amacıyla 2005 yılının Ekim ayında Yunanistan’ın İskeçe kentinde yeniden bir araya gelinmesine karar verilmiştir.

Yine 2004 Ağıustos kararları uyarınca, 3-4 Nisan 2005 tarihlerinde Yunanistan’ın Serez (Serres) vilayetinde “Sivrisinek Kontrolü ve Kamu Sağılığının Korunması” konulu bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda, sivrisinekten doğ acak hastalıkların önlenmesi için gereken tedbirlerin alınmasına, sit alanlarını gösteren haritaların çıkarılmasına, epidemik hastalıklarla birlikte mücadele edilmesine, sıtma kontrol önlemlerinin alınmasına, bölgelere göre sivrisinek dağılımının saptanmasına, her valiliğın kullandığı ilaçların belirtilmesine, alınan sonuçların valilikler ağına bildirilmesine, epidemik ve sıtma hastalıklarıyla ilgili sınırlara bilgi verilmesine ve INTERREG III/A kapsamında sivrisineklerle mücadele konusunda ortak projeler hazırlanmasına karar verilmiştir.

Egzotik hastalıklara vurgu yapmak suretiyle “Hayvan Hastalıklarını Önleme ve Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele” konulu toplantı 11 Nisan 2005’te Komotini’de (Gümülcine) gerçekleştirildi. Toplantı Yunanistan-Bulgaristan-Türkiye Sınır Valilikleri Sınır-Ötesi İşbirliği Ağı çerçevesinde yapıldı.

Üç ülkenin sınır valiliklerinden temsilcilerin katıldığı toplantıda valiliklerden gelen konuyla ilgili uzman ve daire sorumluları geldikleri illerdeki durumu ve hayvan hastalıklarıyla mücadeleyi anlatmıştır. Yapılan bilgi alış-verişinin ardından konuyla ilgili sınır valilikleri arasında ne tür bir işbirliği yapılabileceği tartışılmış ve toplantı sonucunda her valiliği temsilen bir uzmanın içinde bulunduğu üçlü komisyonun önerileri dikkate alınarak ülkelerin giriş-çıkış noktalarına dezenfektasyon ünitelerinin kurulmasının da bulunduğu bir sonuç bildirisi ilan edilmiştir.

2.8.Uluslar Arası Normatif Gelişim:

Bölgelerin ve bölgeselleşmenin giderek önem kazanması, egemen devletin ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Eskiye oranla önemi azalmış olsa da, ulus-devlet varlığını sürdürmektedir ve sürdürecektir. Avrupa Konseyi’nin, Avrupa’da bölgeselleşme adı altında, Haziran 1993’de Cenevre’de topladığı bir konferansta da belirtildiği gibi, “etnik kimlik üzerinde gereğinden çok durulması, şoven bir ulusalcılığa ve bölgeciliğe yol açabilir ki, böyle bir duruma karşı, yerel ve bölgesel demokratik yönetimlerin kesinlikle tepki göstermeleri gerekir.”⁸⁵ Her ne kadar, Avrupa Konseyi, bütün üye devletlerde daha çok yerinden yönetimi, Avrupa’nın bütünleşmesini, devlet sınırlarının, serbest bilgi, mal ve insan devinimlerine bir engel olmaktan çıkarılmasını özendirici bir kampanya yürütmekte ise de, her düzeyde hoşgörüsüz ve şoven davranışların filizlenmesine karşı kesin bir tavır içindedir.”

Geleceğin birleşik Avrupası, bölgesel ve yerel yönetimlere olduğu kadar, ulusal devletlerin kendi varlıklarına da dayanacaktır. Kimi alanlarda özekselleşme ve kimi başka alanlarda da yerinden yönetim ve bölgeselleşme, birbirleriyle bağdaştırılması

⁸⁵ KELEŞ, .a.g.e., s.77

olanaksız istekler değildir. Her ikisi de birlikte bütünleme durumunda olan, demokratik ve çeşitliliğe saygılı bir Birleşik Avrupa'nın dayanacağı temel ilkeleri oluşturmaktadırlar.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin en önemli görevlerinden biri, tıpkı Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi, bir de Bölge Yönetimleri Avrupa Özerklik Şartı hazırlamaktır. İşte bu tutum ışığında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 3-5 Temmuz 1997 tarihinde yapmış olduğu 4. basın toplantısında, Yerel Yönetimler Özerklik Şartına koşut olarak, bir Bölgesel Yönetimler Özerklik Şartı kabul etmiş ve bunu Bakanlar Komitesi'nin onayına sunmuştur. Bu Şart Bakanlar Komitesi'nce benimsenir ve üye devletlerin onayına açılırsa onaylamış olan devletlerde, ister yerel yönetim statüsünde olsun, ister federe statüsünde olsun, bölgeler de, tıpkı Yerel Özerklik Şartında yerel yönetimlere tanınmış olan özgürlüklerden yararlanabileceklerdir. Taslak Şart'ın giriş bölümünde, bölgesel özerkliğin, devletlerin egemenliği ve ulusla bütünlüğü için tehlike oluşturamayacağı vurgulanmaktadır.

Böyle, bir Şart'ın, Avrupa ülkelerindeki bölgeselleşme çabalarının dayanacağı demokratik ilkelerin oluşturulmasına, bölgeselleşme ile ayrılıkçılık arasındaki duyarlı sınırların çizilmesine ve bölge yönetimleriyle yerel yönetimler arasındaki ayrımın somutlaştırılmasına yardımcı olması beklenmektedir. Doğaldır ki, böyle bir amacı gerçekleştirmenin ön koşulu da belediyelere, kent ve kasaba halkına ve bölge ölçüsünde çalışmalar yapan demokratik kuruluşlara, Avrupa Konseyi'nin organlarında güçlü bir temsil olanağı sağlamasına bağlıdır.⁸⁶

2.8.1. Avrupa Konseyinden Avrupa Birliğine Sınır Ötesi İşbirliği

Avrupa Birliği'nin bölgesel gelişmeyi sağlamak için başvurduğu en önemli yollardan birisi, sınır ötesi işbirliğidir. Pek çok çevre sorununun sınır tanımaz nitelik kazanması, enerji ulaşım gibi sektörlerde bağımlılık ve etkileşim de sınır ötesi işbirliklerini zorunlu hale getirmiştir. Komşu ülkelerde yer alan yerel ve bölgesel birimlerin aralarında birlikler oluşturarak ekonomik, sosyal, kültürel ve çevre koruma

⁸⁶ KELEŞ, a.g.e., s. 75

alanlarında işbirliği yapmaları Avrupa Birliği'nde sık rastlanan bir uygulamadır ve Birlik tarafından da çeşitli programlarla (INTERREG III) desteklenmektedir. Uygulamaya bakıldığı zaman sınırötesi işbirliği yoluyla gerçekleştirilmek istenen amacın, bölgesel sürdürülebilir gelişmeyi sağlamaktan çok sürdürülebilir bölgesel gelişmeyi sağlamak olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu iki politika arasında, varılmak istenen hedef açısından farklılık bulunmasına karşın, her iki politika da çevre koruma ve yaşam kalitesini yükseltme amacına hizmet etmektedir.

Birlik içindeki bölgelerarası dengesizlikleri gidermek için etkili bir yol olan sınırötesi işbirliği, yerel ve bölgesel birimlerin Birlik politikalarında daha etkili duruma gelmelerini de sağlayacağı düşünülmektedir. Bölgesel dengesizlikler açısından bakıldığında Avrupa Birliği'nde sorunlu bölgelerin birkaç temel kriterleri vardır. Bunlar; geri kalmış bölgeler, gerileyen endüstriyel bölgeler, dış kuşak bölgeler, sınır bölgeler, kentsel problemli bölgeler, tarımsal problemli bölgeler. Konumuzla ilgili olduğu için değerlendirek, sınır bölgeler; Ortak bir pazarın oluşumu, sınırda bulunan bölgelere has bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Sınırlara yakın bölgeler, diğer ülkelerle ticaret yapmak maksadıyla, kendilerine özgü bir takım konularda endüstriyel gelişimlerini gerçekleştirirler ve yasal platformu da kendi çıkarları doğrultusunda kullanırlar. Çoğu zaman, sınır mevzuatının ortadan kalkmasından dolayı uyum problemleri yaşayan, iç sınırlarda bulunan bölgeler ile komşu ve Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkeler ile yaptıkları geleneksel ticaret Ortak İthalat/İhracat Vergisi ve diğer ihracat engelleri tarafından sekteye uğrayan, dış sınırlarda bulunan bölgeler, farklı olarak değerlendirilmektedir.

INTERREG III çerçevesinde işbirliği yapmak ve bunun için Birlik fonlardan yararlanmak isteyen bölgeler Avrupa Komisyonu'na ortak gelişme stratejilerinin de yer aldığı bir program sunmak zorundadırlar. Bu program yapısal fonların esaslarına uygun olarak, yeni iş alanları yaratmak, rekabet koşullarının iyileştirilmesi, sürdürülebilir gelişme, çevre koruma, kadın ve erkek arasında iş yaşamında eşitlik ve birliğin rekabet kurallarına dikkat etmek gibi Birlik politikalarına uygun olmalıdır.

Sınır ötesi işbirliği amacıyla oluşturulan birliklerin hukuki statüleri kadar, organları ve bu organların oluşum biçimleri ve görevleri de birbirinden farklı olabilmektedir. Ama yine de tek bir ortak görüş etrafında hareket edebilmektedirler.

Bunlardan bazıları örneğin; 20 Kasım 1978 tarihinde kurulan Alp-Adriyatik Sınır Ötesi İşbirliği, Avusturya'dan Salzburg ve Yukarı Avusturya'nın ve Federal Almanya'dan Bavyera'nın, İtalya'dan otonom ve normal statüdeki bölgelerden bazılarının, İsviçre'den bazı kantonların, Slovenya ve Hırvatistan devletlerinin biraraya gelmesiyle oluşturulmuştur. Ulaşım bağlantıları, enerji, çevre koruma, doğa koruma, bölge planlaması, yerleşim alanlarının geliştirilmesi, kültürel ilişkiler, bilimsel çalışmalar alanlarında işbirliği yapılacağı taraflarca hazırlanan kuruluş bildirgesinde belirtilmektedir. 1994 yılında yapılan kimi reformlarla Alp-Adriyatik Sınır ötesi İşbirliği'nin hedefleri genişletilmiş, üyelerin Avrupa ile bütünleştirilmesi, ekonomik ve toplumsal yapılarının birbirleriyle ve Avrupa genelinde uyumlu duruma getirilmesi ve sivil toplum kuruluşları ile ilişkilerin güçlendirilmesi gibi yeni hedefler saptanmıştır. Birlik, işbirliği alanlarına ilişkin düzenli raporlar hazırlamakta, bu raporlar ışığında da ortak politikalar üretmektedir. 1986 yılında tek tek sorun alanlarına göre somutlaştırılan ortak çevre politikaları, çalışma gruplarında ele alınarak önlemler saptanmıştır. Bölge planlaması, coğrafi bilgi sistemlerinin geliştirilmesi, ulaşım, turizm, enerji kullanımı ve enerji kaynakları, bu çalışma gruplarının başlıca konularıdır.⁸⁷

Alp- Adriyatik Sınır Ötesi İşbirliği'nden başka, daha önce 1972 yılında kurulan, Federal Almanya'dan iki eyalet, İsviçre'den üç kanton ve İtalya'dan bir bölge ile iki otonom ilin oluşturdukları Alp Ülkeleri sınır ötesi İşbirliği de vardır. Kimi eyalet, kanton ya da bölgeler birden çok sınır ötesi birliğe üyedir. İtalya'nın normal statüye sahip Lombardiya bölgesi bunlardan biridir.⁸⁸

EUREGIO, Avrupa'daki sınır ötesi işbirliğinin en tanınan örneklerinden bir başkasıdır. Belediyeler arası en eski işbirliği olarak da ifade edilebilmektedir. Federal Almanya ve Hollanda'dan ortak tarihsel, kültürel ve coğrafi özelliklere sahip yerel

⁸⁷ Ayşegül MENGİ-Nesrin ALGAN, **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel sürdürülebilir Gelişme (AB ve Türkiye Örneği)**, Siyasal Kitabevi, 2000,s.40

⁸⁸y.a.g.e., s.41

birimlerin katılımıyla oluşturulmuştur. Amaç, ekonomik girişimler, alt yapı, kültür ve çevre gibi niteliği gereği sınır ötesi olan alanlarda işbirliği yapmaktır. Euregio'nun da tıpkı ulusal düzeydeki birlikler gibi bir tüzüğü vardır. Tüzükteki amaç, bölgesel bilinç yaratmak, pek çok çevre bölgeden merkezi bir bölge oluşturmak, endüstriyel yapıyı geliştirmek, bölgesel ve yerel işgücü piyasasını istikrarlı hale getirmek biçiminde belirlenmiştir. 1992 de Almanya-Hollanda sınırındaki belediyelerin %25'i ikili antlaşmalara sahipken, Euregio çalışmasıyla işbirliği gelişerek %75'e kadar çıkmıştır.⁸⁹

Tuna Bölgesi Ülkeleri Birliği, Pirene Bölgesi Birliği, Avrupa Sınır Bölgeleri Birliği, çok sayıdaki işbirliğine verilebilecek öteki örneklerdir.⁹⁰ Son dönemde ülkemizde de Türkiye-Bulgaristan Istranca Euregio alanı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Avrupa Birliği'nin son dönem işbirliğine yönelik politikalarına değinmek gerekirse; Avrupa Komisyonunun 14 Temmuz 2004 Tarihli 2007-2013 period için benimsediği dayanışma politikalarına dair hukuksal önerilerinden sınırötesi işbirliği ile ilgili maddeler aşağıda belirtilmiştir.⁹¹

“Avrupa bölgesel işbirliği(ERDF,EUR 13.2 milyon, 3,94% toplamda): 3 alanda işbirliği şiddetle amaçlanmaktadır. Uluslararası alan sınırlarında bulunan bölgelerde sınır ötesi işbirliği, dış sınır bölgelerinde, deniz sınır bölgelerinde, uluslar arası bölgeler arasında işbirliği ve Birlik içinde tecrübelerin değişimi ve işbirliği için iletişim ağı.”

Sınır ötesi işbirliği özellikle Avrupa Komşuluk ve ortaklık aygıtı ve ulaşma aygıtı programıyla desteklenmektedir. Bunlar Phare,Tacis, Meda, Cards, Ispa ve Sapard programlarıyla desteklenmektedir.Uluslar arası işbirliği ağı bütün Avrupa bölgeleri için geçerlidir. Aday ülkelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi ve Avrupa Müktesebatına uyumları konusunda projeler PHARE isimli fondan, ulaştırma, çevre ve altyapı yatırımlarını ISPA isimli fondan, tarımsal modernizasyon ve kırsal kalkınmaya

⁸⁹ Edited: M.J.F.Gold Smith and K.K.Klausen, Edward Elgar, Brank Field, **European İntegration and Local Government**, US, 1997 s.225-227

⁹⁰ MENGİ-,ALGAN,a.g.e. s.43

⁹¹ A Remodelled Cohesion for 2007, , İngoregio- Panaroma 14, European Union, Regional Policy, September, 2004, s.5

yönelik önceliklerin hayata geçirilmesi projelerinin finansmanı ise SAPARD isimli fondan sağlanmaktadır.

Türkiye belirtilen PHARE,ISPA ve SAPARD programlarından ilk dönemde faydalanamamaktadır. 2000 ve 2001 yıllarında Türkiye'ye sağlanan mali yardım MEDA-II Gümrük Birliğinin desteklenmesi için Avrupa Stratejisi ve Ekonomik ve Sosyal Kalkınmanın desteklenmesi için Avrupa Stratejisi programlarından sağlanmıştır. 12 Aralık 2002 tarihli Kopenhag zirvesinde alınan kararlar çerçevesinde 2002 yılından itibaren Türkiye'ye tahsis edilen mali yardım AB bütçesinin "Katılım Öncesi Mali Yardımlar" kaleminden alınmaktadır

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği; Yapısal Fonlar dahilindeki harcama gruplarının tümünü, özellikle de, düşük gelire sahip bölgelere yardım sağlamaya yönelik Hedef 1 kapsamındaki harcamaları doğrudan etkileyecektir.

Türkiye aday ülke statüsünü aldığı zaman adı geçen mali yardım fonlardan faydalanabilecek, üyelik durumunda ise Avrupa Birliği'nin üye ülkelere çeşitli alanlarda mali destek sağlamak amacıyla oluşturduğu Yapısal Fonlardan faydalanabilecek, üyelik durumunda ise Avrupa Birliğinin üye ülkelere çeşitli alanlarda mali destek sağlamak amacıyla oluşturduğu Yapısal Fonlar olarak bilinen kaynaklardan yararlanma imkanına kavuşacaktır.(Buraya dikkat ne zaman aday ülke statüsü kazandık yaz.) Özellikle gelir dağılımı yönünden bölgesel farklılıkların giderilmesi, tarım, çevre, ulaştırma, altyapı, sosyal kalkınmaya destek gibi alanlarda hibe niteliğinde mali kaynak sağlayan bu fonlar ekonomik kalkınmada Türkiye'nin ihtiyacı olan finansmanı sağlayacaktır.

2.8.2.Avrupa Birliği Komşuluk Politikası: . Avrupa Komşuluk Politikası (AKP-European Neighbourhood Policy) Avrupa Birliği'nin sınırlarının ve dolayısıyla da komşularının değişmesine bağlı olarak oluşan fırsatlar ve zorluklara yönelik olarak geliştirilmiş bir proje niteliğinde olup, politikanın aynı zamanda Avrupa Güvenlik Stratejisi'ni desteklemesi de öngörülmektedir. Bu kapsamda, Mart 2003'te Komisyon tarafından "Daha Geniş Avrupa-Komşuluk: Güney ve Doğu Komşularıyla İlişkiler İçin

Yeni Bir Çerçeve” dokümanı hazırlanarak “Daha Geniş Avrupa Görev Gücü” oluşturulmuştur. AB’nin Komşuluk Politikası, AB’nin aday statüsünde olmayan yakın komşuları olan: İsrail, Ürdün, Moldavya, Fas, Tunus, Filistin, Ukrayna, Ermenistan, Azerbaycan, Mısır, Gürcistan, Lübnan, Cezayir, Suriye, Libya ve Belarus olmak üzere toplam on altı ülkeyi kapsamaktadır. Söz konusu ülkeler ile Ortaklık Anlaşmaları imzalanmakta, daha sonra da bu anlaşma çerçevesinde Eylem Planları hazırlanmaktadır. Komşuluk politikası kapsamındaki söz konusu projelerdeki ortak amaçlar üç ana başlık altında toplanabilir: • Ortak değerler ve çıkarlar çerçevesinde siyasi işbirliğini geliştirerek özgürlük ve demokrasinin yayılması, • Önemli boyutta ekonomik bütünleşme sağlamak ve ekonomik reform süreçlerini desteklemek yoluyla komşu ülkelerde refah düzeyini arttırmak, • Avrupa Güvenlik Stratejisi’yle de paralel olarak komşu ülkelerle kalkınma, çevre, silahsızlanma ve terörizm konularında ortak çalışmalar yürüterek, istikrar ve güvenliğin artırılması. Kapsamlı bir komşuluk politikası, komşu ülkelerin, AB genişlemesinden istikrar, güvenlik ve refah açısından azami düzeyde faydalanmalarını öngörmektedir. Bu nedenle, AKP çerçevesinde Pan-Avrupa Ulaşım Ağı Kavramı ve çeşitli Pan-Avrupa Ulaşım Konferansları desteklenmektedir. ENPI: (European Neighbourhood and Partnership Instrument) Komşu ülkelerin hedeflerine ulaşabilmelerine yardımcı olmak ve Avrupa Birliği’yle aralarındaki işbirliğini teşvik etmek için sağlanacak yardımların tek bir araç kapsamında birleştirilmeleri gerekli görülmektedir. Bu amaçla oluşturulan ENPI, politika kapsamındaki ülkelerle ilgili halihazırdaki coğrafi ve tematik programların yerini alacaktır. Komisyon tarafından 29 Eylül 2004 tarihinde ENPI ile ilgili bir yönetmelik önerisi gündeme getirilmiş olup, özetle aşağıdaki hususları kapsamaktadır: • Sinerji yaratabilmek ve etkiyi güçlendirmek için, yapılacak yardımların ulusal ölçüleri tamamlayıcı bir nitelikte olması, Komisyon ile faydalanıcılar arasında bir ortaklık içerisinde finanse edilerek gerçekleştirilmesi, ayrıca bahse konu yardımların Topluluk politikalarıyla ile komşu ülkelerin taraf olduğu diğer anlaşmalarla tutarlı olması gerekmektedir. • Bu düzenleme dahilinde sağlanacak yardımlar; ülke bazında veya çok taraflı programlar, tematik programlar ve sınır ötesi işbirliği programları başlıkları altında yürütülecektir. Diğer taraftan, yardımların öncelikleri ve programlara yapılacak çok yıllık fon tahsisatı strateji belgelerine göre belirlenecektir. • ENPI’nin ayırt edici özelliklerinden birisi olan “sınır ötesi işbirliği” ilkesine göre, üye ülkeler ile komşu ülkelerden ortak bir sınırı paylaşanları bir araya getiren “birleşik programlar” finanse edilecektir. Söz konusu programlar, ilgili üye ülkeler

ve komşu ülkeler tarafından ortak bir yönetim otoritesi aracılığıyla idare edilecektir. • Yeni düzenlemeyle birlikte TACIS ve MEDA gibi eski programlar yürürlükten kaldırılacaktır. Bununla birlikte, yürürlükten kaldırılacak söz konusu programlara mali yapılanma nedeniyle 2006 yılı sonuna kadar ihtiyaç duyulacağından, yeni düzenleme ancak 1 Ocak 2007'den itibaren uygulamaya konulacaktır. • Yönetmelik Taslağı'nda yer alan verilere göre 2007-2013 dönemi için AB kaynaklarından tahsis edilmesi planlanan tutar 14,929 milyon Euro'dur.⁹²

Katılım öncesi mali yardım programı kapsamında 2004-2006 döneminden sonra 2007-2013 yıllarını kapsayan yeni bir yardım dönemi başlamış bulunmaktadır. Bu dönemde yardımların daha da artması beklenmektedir. Bu yeni dönemde yerel yönetimler açısından özellikle çevre altyapı, küçük altyapı, ulaşım ve kent içi ulaşım programlarını öne çıkacağı değerlendirilmektedir. Türkiye'nin adaylık sürecinin ne kadar süreceği belli değildir. ancak 2013 yılından önce üye olunmayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, adaylık sürecince Katılım öncesi mali Yardım Programı devam edecektir.. bunun içindir ki yerel yönetimleri aşırı bir beklentiye girmeden, belirtilen kurumlarla işbirliği yaparak bilinçli bir şekilde bu programlardan yararlanma çabasına içinde olmaları gerekmektedir.. diğer taraftan, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, PT, Çevre ve Orman Bakanlığı, İller Bankası Genel Müdürlüğü gibi ulusal kuruluşlarımızın programlar hakkında yararlanıcılarla sağlıklı bir iletişim mekanizması kurmaları gerekir.⁹³

Avrupa Birliğinin 2007-2013 döneminde Komisyon tarafından mali yardımların kullanılmasına yönelik kapsamlı bir yaklaşımı içeren yeni bir mekanizma tasarlanmaktadır. Yardımlar "Katılım Öncesi Araç" adı altında beş ana başlık çerçevesinde kullanılacaktır.⁹⁴

1- Kurumsal Kapasite Geliştirme : Yararlanıcı ülkenin çeşitli müktesabat başlıkları altında müktesabatı uygulamaya yönelik kurumsal kapasitesini geliştirmeyi hedeflemektedir.

⁹² www.legalisplatform.net/ozel_dosyalar/Komşuluk%20Politikası.pdf –Erişim:04.01.2007

⁹³ H.İbrahim DAŞÖZ, "AB Fonları ve Yerel Yönetimler", **Yerel Yönetim ve Denetim, Aylık Mesleki ve Bilimsel Dergi**, Mahalli idareler Kontrolörleri Derneği Yayını, Nisan 2005, Cilt 10, Sayı 4, s.11.

⁹⁴ <http://www.abgs.gov.tr/indextr.html> Erişim: 24.08.2006.

2- Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği : Yararlanıcı ülkenin diğer yararlanıcılar ile veya üye devletlerle bölgesel, bölgelerarası ve sınırötesi işbirliği konularını desteklemeyi hedeflemektedir.

3- Bölgesel Kalkınma : Halihazırda kullanılan anlamından farklı, yeni bir yaklaşım içermektedir. Bu başlık, aday ülkeyi üye olduktan sonra faydalanacağı “yapısal fonların” kullanımına hazırlama etkisi açısından önemlidir. Öncelik alanları şunlardır: ulaştırma, çevre (su, atık su ve hava kalitesi konuları), enerji (yenilenebilir ve enerji verimliliği konuları), eğitim, sağlık altyapıları ve bilişim teknolojileri dahil KOBİ'lere destek.

4- İnsan Kaynakları : Bu başlık da mekanizma ile getirilen yeni bir yaklaşımdır. Aday ülkeyi Avrupa İstihdam Stratejisi çerçevesinde Avrupa Sosyal Fonunun kullanımına hazırlamayı hedeflemektedir. İstihdama erişim, sosyal içirme, insan sermayesine yatırım (eğitim-sağlık) gibi alanlarda faaliyetleri destekleyecektir.

5- Kırsal Kalkınma : Tarım işletmelerine yatırımlar, tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması, kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi gibi tedbirler, desteklenebilir faaliyetler olarak değerlendirilebilir.

2.9.Avrupa'da Sınır Ötesi Örnekleri

2.9.1.Arnautluk: AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması (SAA) imzalamış olan Arnautluk, güneyde Yunanistan ve batıda İtalya olmak üzere iki AB üye ülkesiyle komşudur. Kuzeyde Kosova ve bağımsızlığını yeni kazanan Karadağ yer almakta Doğuda ise, AB üyeliğine aday statüsüne sahip Makedonya bulunmaktadır.

AB Entegrasyon Bakanı Arenca Trashani Arnautluk'un AB yolunun komşu ülkelerle ilişkilerinin düzeyine bağlı olduğu konusun da yorumu bulunmaktadır. Bakana göre sınırlararası işbirliğinin yalnızca merkezi yönetim düzeyinde değil yerel makamlar aracılığıyla da gerçekleşmesi gerekmektedir. Sınırlar arası işbirliğinin uygulanmasında başlıca oyuncular sınırlara yakın bölgelerin belediyeleri veya yetkili makamları gören Bakan bu konuda altyapı, çevre, kültür gibi farklı alanlarda farklı projeler geliştirilmesi taraftarıdır.

AB'nin sınır ötesi işbirliği programı Arnavutluk'a ülkeyi dışa açması ve yanı başındaki Birlik üyesi komşularıyla daha yakın ilişkiler kurması için yeni fırsatlar yaratmıştır. Sınır ötesi işbirliği programında Arnavut ve Yunan sınır bölgeleri arasındaki sosyo-ekonomik uçurumun daraltılması için destek de sağlanıyor.

Arnavutluk-İtalya sınır ötesi işbirliğinde, ulaştırma altyapısını iyileştirme ve genişletme amacıyla Arnavutluk'un İtalya ile ortak deniz sınırına sahip bölgeleri üzerinde duruluyor.⁹⁵

Arnavutluk Entegrasyon Bakanlığınca 18.06.2006 tarihinde yapılan duyuruda Avrupa Birliği'nin Arnavutluk ve Yunanistan arasındaki sınır ötesi işbirliği projelerinin uygulanması için 6,6 milyon avro kaynak sağlayacağı bildirilmiştir. Projelerde; sınır bölgelerinin geliştirilmesi, altyapı, istihdam ve çevre korumanın yanı sıra sağlık ve kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi yer almaktadır.

2.9.2.İSPANYA-FRANSA: Aşılması zor bariyerler olarak ifade edilen Pirene (Pyrenes) dağları, Fransa ve İspanya'yı birbirinden ayırmaktadır. Yine de yerel nüfus bu engelin üstesinden gelmiş bugün bir çok ekonomik, politik, sosyal ve kültürel bağlantılar dağın iki tarafına da hakim olmuştur. İspanya'nın Avrupa Birliği'ne girişi, hızlı gelişimi, Fransızların ve İspanyolların ekonomik yakınsamaları ve birçok işbirliği programları sınır ötesi takasın güçlenmesinde yardımcı olmakta, INTERREG'in teşvikçiliği ve yapılandırmacılığı bir modasının sonucu olarak Bayonne ve San Sebastian arasında olan bu bölgede bugün 3500 sınır işçisi bulunmaktadır. Fransa'da çalışan 2000 İspanyalı ve İspanya'da çalışan 1500 Fransız. Bu bir sınırın iki tarafında da uygulanan çalışmaların detayları ve karşılaştırılabilir istatistiklerin toplanması, işçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek gözlemciler geliştirmek ve bilgileri halkın kolayca ulaşabileceği duruma getirilmesi gibi üç amacı olan iş için sınır ötesi gözleme başlanmasının temelidir. Proje ERDF'den EUR 93000 kapsayan EUR247750 fonunu kabul eder ve misyon ve içerik aracılığıyla bu yıllar önce INTERREG III A Fransız-İspanyol programı tarafından alınmış yaklaşımın karşıt (ters) bir örneğidir.⁹⁶

⁹⁵ <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/trfeatures/setimes/features/2006/12/26/feature-03>. Erişim: 05.04.2007.

⁹⁶ Info regio, no:17, September, 2005, Panorama, s.16-17.

%49'un ERDF'den toplam 3.11 milyon Euro fon alan "Yaşayan Prenees" (Pirinea Vivo / Pyrenees Vivantes) projesi bu tek yaklaşımın resmedilmiş halidir.

Bu dağlık alanın yönetiminin birlikte yapılmış yerin bir araya koyulmasıyla ve Avrupa hareket planını tamamlayan çevresel problemlere ek ve yerel yaklaşımlar sunmakla ilgilidir. Pyrenees'in sembolü, büyük av kuşu, sakallı akbabanın korunması bu kurumun düzenlediği, çevresel görüntüleme, çevresel eğitim, biyolojik çeşitliliğin korunması gibi üç temasal ağ içinden model olarak seçilmiştir.

Sınırın iki tarafından da 60 ortağı ama özellikle Fransız ve İspanyol kuşları koruma topluluğu Aragon'dan bir görünüm 15 İspanyol belediyesinden oluşan Comarca of Sabrarbe ve Aure ve Loran Vadisi'nin karışık ticaret birliği, (48 Fransız belediyesi ve üç eyaletinden oluşan) Continua Pirineum projesini yönetiyorlar. Onların amacı tarihi sınır ötesi dağ politikalarını "Romanya sanat yolu" ve "tarihi ticaret yolu"nın bir bölümü olduğunu belirterek Pyreenes'in iki tarafından yerel turizm ağları (her iki tarafta birer turizm ofisi kurmak ve ek olarak bir website vb) kurmaktır.⁹⁷

2.9.3.INTERREG IIIA- HAREKETLERİ

2.9.3.1.İtalya-İsviçre: (Alp Tahıllarını Destekleme)

Toplam maliyet:422933 Euro

Avrupa Birliği yardımı: 93745 Euro

Balzona özerk ili ile Grison kantonları arasındaki işbirliğinin amacı bölgedeki yerel tahıl çeşitliliği büyük alanların envanterini oluşturup, ilgili bilgi teknolojilerini ve nasıl yapılabilirliğini ortaya çıkarmaktır.⁹⁸Ayrıca projenin amaçlarından biride bölgedeki ürün çeşitliliğini karşılaştırmak ve tarım ürünlerinin potansiyel üretim miktarıyla nedenleriyle ortaya çıkarmaktır. Alp vadisindeki biyolojik oranı korumak ve yerel tarımı tanıtmakta amaçtır.

⁹⁷ Inforegio, no:17, September, 2005, Panorama, s.18.

⁹⁸ Inforegio, no:17, September, 2005, Panorama, s.14.

2.9.3.2.Pamina: (Pamina Gençlik Ağı)⁹⁹

Toplam Maliyet: 240000 Euro

Avrupa Birliği Yardımı: 120000 Euro

İşbirliği Ağı: İletişim ağı Pamina bölgesinde (Fransa Almanya arasında işbirliği alanında(Günay Palatinate-Orta ve Yukarı Rhine ve Kuzey Alsace)) gençler arasında sınır ötesi ortaklık ve gençlik organizasyonlarını sağlayarak yakınlaşmayı cesaretlendirmek istemektedir. ¹⁰⁰ Pamina gençlik ağı biri merkezi üçü yerelde olmak üzere başı vardır. Gençler arasında işbirliği projelerini sağlamak, katılım aktivitelerini organize etmek, değişimleri kolaylaştırmak ve mali kaynak için buradaki genel amaç ise her iki sınırda da gençler arasında güçlü ve derin işbirliğini sağlamaktır.

2.9.3.3.Avusturya-Çek Cumhuriyeti (Ulusal Park Bilgi Merkezi)

Toplam Maliyet: 2797904 Euro

Avrupa Birliği Maliyeti: 1398951 Euro

1991 de Çek Cumhuriyetinin Poddygi Ulusal Parkının Uzantısı olarak 2000 yılında Avusturya da Tahya Vadisi Ulusla Parkı bulundu. ¹⁰¹ Bu doğa projesi ve bunu besleyen yerel turizmin gelişmesidir. Ana özelliği bilgi merkezinin yapısıdır. Çeviri, ve eğitim kolaylığına sahip olan bu yerde ziyaretçiler parkın doğal zenginliğini keşfeder ve doğal proses ve park ekolojisini ve sınırötesi işbirliğinin doğala korumasını izleyebilirler. Bu projenin asıl amacı çocukların ve gençlerin doğayı ve bilimi sevmesidir.

⁹⁹ Inforegio, no:17, September, 2005, Panorama, s.14.

¹⁰⁰ Inforegio, no:17, September, 2005, Panorama, s.14.

¹⁰¹ Inforegio, no:17, September, 2005, Panorama, s.14.

2.9.3.4.İrlanda-Galler (Öğrenme Güçlüğü Olan İnsanlara Yardım Etme)

Toplam Maliyet:911000 Euro

Avrupa Birliği Yardımı:683250 Euro

PACTS projesinin (belirli öğrenme yetersizlikleri olan bireyler için Ortak işbirliği denemesi) asıl amacı halkın farkındalığını artırmak ve tanımlama yolları bulmak ve Kuzey İrlanda ile Gallerde yetersizlikleri öğrenerek insanlara yardım etmektir.¹⁰²Özellikle bu insanların yüksek öğrenime girişi kazanmaları için öğretici metotlar geliştirmek ve böylece kaliteli işbulmaları beklentilerine cevap olmaktadır. Bu proje bir yıldan fazladır sürmekte ve yerleşim kursları açmakta, okullarda tanıtımlar yapmakta, işbirliği ve iş acenteleriyle iyi birer değişim pratiği sağlamaktadır.Pacts takımı CD'lerle ve web siteleriyle öğretim programları sunmaktadır.

2.3.4.Doğunun Batıyla Tanışması:Öresunda Sınır Ötesi İşbirliği-Başarılı Bir Uluslar Arası İşbirliği Durumu Mu?

1980'lerde komşu şehirler Malmoe ve Kopenhag'da uluslar arası odaklı ve ileri bir sınır ötesi işbirliği olan Oresund ortak bir politik inisiyatif ortaya atılmıştır. Avrupa çevresinde ve her iki ulusta da uzun dönemde koruyucu bölgesel güç ve başarı elde edilmiştir.

Her iki şehirde de sosyal tabakalarda bazı problemlerde uzun tecrübelere sahipti, yüksek işsizlik oranı, endüstriyel azalma ve kentsel bozulma gibi. Malmoe, İsveç'in üçüncü büyük şehri ve 1970lerin başından beri büyük kayıpları var ülkede endüstriyel üretimin en önemli merkezlerinden biri olma pozisyonundan. Kopenhag Danimarka'nın başkenti ve benzer problemlere sahip.

Negatif yönler konusunda yapılan işbirliğiyle uluslar arası yatırımcılar iki kente çekildi, uluslararası konferanslar, akademiler, performans hareketlerinin sunumları vb. uygulamalarla. Malmoe, karakterize bir kent imajı yaratılmasına ihtiyacı vardı, kültürel

¹⁰² Inforegio, no:17, September, 2005, Panorama, s.14.

tasfiye, yüksek kaliteli yaşam, yüksek eğitim düzeyi ve mükemmel iletişim dış dünyayla. Kopenhag'la işbirliğiyle Avrupa ya giriş için bir köprü niteliğinde olmuştur. Malmoe Avrupa kıtasına ve Baltık bölgesine giriş için bir giriş kapısı olmayı dilemiştir.fiziksel alt yapı yatırımları denklemde en önemli bölümü oluşturmaktadır. 1991 de, yüzyıldan fazladır süren uzun tartışmalardan ve uyuşmazlıklardan sonra Kopenhag ve Malmoe bölgesi arasında köprü ve tünel inşaatı konusunda hemfikir sahibi olmuşlardır.¹⁰³

Öresund Projesinin amacı sınırdaki her iki bölgedeki yerel alanlarda sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda zihinsel birleşmeyi sağlamaktır. Başarılı bir bölgesel birleşim güçlü liderliğe ihtiyaç duymaktadır. Bunun içinde Öresund Konsorsiyumu oluşturulmuştur.köprü-tünel projesini yönetmekle görevlidir bu kurum . durumu meşru biz zemine oturtmak ve bölgesel ilgileri tespit etmek için kurulmuştur. Her iki bölgeden de iki anonim şirket bu proje için görevlendirilmiştir.¹⁰⁴

Her şeyde olduğu gibi burada da Öresund merkezinde devlet düzeyinde bir takım bölgesel engellemeler karşımıza çıkmaktadır. Ulusal yasalar Danimarka ve İsveç'te farklı olması vergiler, sosyal güvenlik, iş piyasası düzenlemeleri gibi. Bu tür engellemeler birleşme ilerlemesinin önünde aşılması gereken durumlar olmaktadır.bugün her devlet diğerinde göre daha kıyaslayıcı ve kontroller gibi görünmektedir.¹⁰⁵

Sonuçta, Öresund bileşmesi İskandinavya standartlarında işaret edilebilecek bir başarı olarak gösterilmektedir. İsveç ve Danimarka sınırında karşısında genel ilgilerin tanımlanması ve onların doğru yapısal politikalarının formüle edilmesi için savaşılmaları gerekmektedir. Doğu ve Batı karşılaştı fakat yeni uluslar arası politik sistem içine karışamamıştır.¹⁰⁶

¹⁰³ Magnus JERNECK, "East Meets West.Cross-Border Co-operation in the Öresund- Avrupa Konseyi Successful Case of Transnational Region-building?", **LOCAL AND REGIONAL GOVERNANCE IN EUROPE**, EDİT:Janerick Gidlurdad, Magnus Jerneck, Edward Elgar Publishing, Northampton, U.S.A., 2000, s.197.

¹⁰⁴ JERNECK, a.g.m.,s.209

¹⁰⁵ a.g.m.,s.223.

¹⁰⁶ a.g.m., s.225.

2.9.Sınır ötesi İşbirliği ve Önemli Doğa Alanı Koruma Eğitim Programı Oluşturulmasıyla Batı Aşağı Kafkaslar Bölgesi'nde Doğa Korumanın Güçlendirilmesi Projesi:

Doğa Derneği'nin batı aşağı Kafkasya bölgesinde Kritik Ekosistemler Ortaklık Fonu desteğiyle, Gürcistan Yaban Hayatı Koruma merkezi, Uluslararası Doğayı Koruma Kurumu Uygulamalı Biyolojik Çeşitlilik Bilimleri Merkezi ve Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi ortaklığında yürüttüğü "Sınırötesi İşbirliği ve Önemli Doğa Alanları Koruma Eğitim Programı Oluşturulmasıyla Batı Aşağı Kafkaslar Bölgesi'nde Doğa Korumanın Güçlendirilmesi Projesi" Temmuz 2006 itibariyle başlamıştır.¹⁰⁷

Proje, büyük bir kısmı Anadolu'nun kuzeydoğusunu içine alarak Doğu Karadeniz, Karçal, Yalnızçam Dağları, Çoruh Vadisi ve Posof Ormanları gibi Önemli Doğa Alanlarını da kapsayan ve Dünya Doğayı Koruma Kurumunca "Aşağı Kafkaslar" diye adlandırılan bölgede uygulanmaktadır. Proje kapsamında bu bölgede Gürcistan ile coğrafi bütünlük gösteren alanlarda sınır ötesi işbirliklerinin temelleri atılacaktır.

Hayata geçecek olan bu projeye uzun vadede Küçük Kafkaslar Bölgesi'nde doğal mirasın korunmasıyla yöre insanının bölgenin benzersiz ve tehdit altındaki biyolojik çeşitlilik değerleri bir arada yaşamasının sağlanması hedefleniyor. Proje'nin 3 ana hedefinden biri, gerek Gürcistan gerek Türkiye'deki Önemli Doğa Alanları'nın korunması için ihtiyaç duyulan insan kaynağının oluşturulmasıdır. Bu hedef kapsamında bölgede uygulanması planlanan iki farklı dönemdeki Doğa Okulu Programı Türkçe ve İngilizce olarak gerçekleştirilecektir. İlk Doğa Okulu'ndan Türk katılımcılar istifade edebilecek, ikinci doğa okulu Türk ve Gürcü katılımcılarla İngilizce olarak yapılacaktır. Doğa Okulu mezunlarına yapacakları doğa koruma faaliyetlerinde bir rehber olması amacıyla hazırlanacak Önemli Doğa Alanı Koruma Kılavuzu'nda etrafımızdaki doğal alanlarda oluşabilecek tehditlere karşı uygulanması gereken her türlü hukuki mücadele yöntemi ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Doğa Okulu programının sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla Türkiye'de ilk defa "Uygulamalı Doğa Koruma Merkezi" kurularak

¹⁰⁷ <http://www.dogadernegi.org/index.php?sayfa=122> Erişim: 25.04.2007

yörenin biyolojik çeşitliliği ilgili araştırmaların link1lılığı ve alanların uzun soluklu izlenmesi sağlanacaktır.

Bölgedeki Önemli Doğa Alanları'nın korunması için gerekli bilimsel standartların ve temel bilginin güçlendirilmesi bir diğer ana hedeftir. Bu kapsamda bölgede Önemli Doğa Alanı kriterlerini sağlayan türler ayrıntılı olarak araştırılacak ve Doğu Karadeniz Dağları ÖDA' sı yönetimi kolay daha küçük ÖDA'lara ayrılacaktır. Bunun dışında ÖDA uzmanlığımızı Gürcü uzmanlara aktarmak üzere ortak çalışmalar ile Gürcistan'ın Aşağı Kafkasya bölgesindeki Önemli Doğa Alanları envanteri oluşturulacak ve internet ortamında Önemli Doğa Alanları veritabanı hayata geçirilecektir.

Kısa vadede Türkiye ve Gürcistan arasındaki sınır ötesi işbirliği ile stratejik doğa koruma çıktılarını elde edilmesi için uluslararası bir çalışma grubu oluşturulması ve ortak çalışma yapılacak olan Ardahan Posof bölgesinin sınır ötesi koruma stratejisi oluşturulacaktır.

Proje Ortakları:

Gürcistan Yaban Hayatı Koruma merkezi

Uluslararası Doğayı Koruma Kurumu Uygulamalı Biyolojik Çeşitlilik Bilimleri Merkezi

Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi ¹⁰⁸

Proje Destekçisi:

- Kritik Ekosistemler Ortaklık Fonu

¹⁰⁸ Detaylı bilgi için bkz: <http://www.conversation.org/xp/CIWEB/programs/research>.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ UYGULAMALARI

3.1.Sınır ötesi İşbirliği Çalışmalarıyla İlgili Yapılan Araştırmalar:

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel yönetimler anlaşmalarının temel felsefesi içinde yer alan “işbirliği ve dayanışma” ilkelerinin harekete geçirilmesi, değişen küresel ilişkiler ağında dışarıda kalmama, idari kapasitelerin yenilenmesi ve güçlendirilmesi konuları açısından gittikçe önem kazanan konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen kavramlar ne kadar öne çıksa da, uygulamada aynı şeyleri söylemek mümkün olamamakta, gerek yurt içi gerekse yurt dışı sınır ötesi uygulamaları kurumsallık kazanamamakta, idari bir ilerleme kaydedememektedir.

Hem yurt içi hem de yurt dışı işbirliği çalışmalarını temelini ” güven” yaklaşımı oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar toplumda güven eksikliği olduğu, güven düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu açıdan baktığımızda sınır ötesi işbirliğinin geliştirilmesi için yerel düzeyde ve uluslar arası ilişkilerde güven unsurunun oluşturulmasında, özellikle de yerelde kamu-özel-sivil ortaklığında geliştirilecek projelerin ortaya atılması gerektiği fikri desteklenmelidir.¹⁰⁹

Tüm bu düşünceler ışığında bakıldığında ilk olarak ülkemizde sınır ötesi işbirliğinin çekirdeği olarak kardeş şehir ilişkileri görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 74. maddesinde belediyelerin yurt dışı ilişkilerini düzenlenmektedir. Bu maddeye göre; Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslar arası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.

Belediye, bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahalli idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş-kent ilişkisi kurabilir.

¹⁰⁹ Zerrin Toprak KARAMAN, “Avrupa Konseyi’nde Sınır Ötesi İşbirliği Stratejileri Açılışında Sınır ve Sınır Ötesi Komşularımıza Bakış”, Uluslararası Hukuk ve Politika,Cilt:1,No:4, s.32-33.

Türkiye'deki bu yasal durumun pratikte geçerliliğinin değerlendirmek için bir takım çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan ilki 1997 yılında yapılan sınır ve sahil kesimindeki 34 ilde merkez belediyeleri, Büyükşehir ilçe veya il merkez belediyesi), ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri ve bu illerin il özel idareleri üzerinde yapılan bir çalışmadır. Anket formu gönderilip cevap alınan belediyelerden 152 si (%42.1'i) Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesine taraftır. 8 il özel idaresi (%25'i) Avrupa Konseyi üyesi ülkelerle deniz, kara veya nehir aracılığıyla sınır komşusudur.¹¹⁰

Yapılan Çalışmayla Elde Edilen Özet Bulgular¹¹¹;

- Belediyelerin komşuları olan yabancı ülke belediyeleriyle kardeş şehir ilişkisinin oldukça az olduğu;
- Belediyelerin sınır komşusu olduğu ülkelerle kardeş şehir ilişkisi dışında işbirlikleri oluşturma oranları, kardeş şehir ilişkisinin iki katı olduğu;
- Belediyelerin komşu ülke belediyeleriyle ilişki ve işbirliği kurdukları üç alan; %63 oranıyla turizm, %42 oranıyla çevre ve ortak şenlikler, %16 oranıyla ortak ticaret bölgeleri kurulması olduğu;
- Ankete katılan belediyelerin %84'i gibi önemli bir oranı komşu ülke belediyeleriyle işbirliklerinin kurulmasında ve artırılmasında fayda gördüğü;
- Bu tür ilişkilerin kurulup geliştirilmesine olumlu bakan belediyelerin merkezi yönetimden beklentileri; belediyelerin %81.2'si merkezi yönetimin bu düzenlemenin içinde olmasının yararlarına inanırken, %34.8'i tamamen serbest hareket etmekten yana olduğu;
- Belediyeler komşularıyla geliştirecekleri ilişkilerde kendilerine düşen görevleri önem sırasına göre;
 - a. Yabancı dil bilen uzman personelin istihdam edilmesi ve uluslar arası ilişkileri düzenleyebilecek yeni birimlerin kurulması,
 - b.Tanıtıma yönelik faaliyetlerin artırılması,

¹¹⁰ Dr. Yusuf ERBAY ve diğerleri, Türk Yerel Yönetimlerinde Sınırötesi İşbirliği Araştırması, s.9, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Aralık 1997, IV.Bölüm, Grafikler ve Bulgular.

¹¹¹ ERBAY ve diğerleri, a.g.e., s.17-50.

c. Komşu ülke belediyeleriyle işbirliği alanlarını belirleyerek bu alanlarda ortak projeler geliştirebilmek için ortak çalışma grupları kurulması,
d. Bu tip ilişkiler için bütçeye ayrı ödenek konulması ve halk katılımının sağlanması,
e. Altyapı ve ulaşım olanaklarının geliştirilmesi,
f. Belediyeleri birbirine yakınlaştırmak amacıyla ortak kültürel ve sportif faaliyetlerinin artırılması, şeklinde sıraladığı;

- Belediyelerin %4'ünde bu konuda yetkilerin yeterli olduğu;
- Komşu ülkelerin belediyelerle ilişkilerini yetersiz gören belediyelerin, %63'ü kendi görev alanlarına giren belli konularda ekonomik işbirliği için anlaşma yapma yetkisi; %39'u belediyelerle görüşmelerde bulunma yetkisi, %32'si ortak ticaret bölgeleri oluşturma yetkisi, %31'i bilgi alışverişinde bulunma yetkisi ve %29'u ortak şenlikler düzenleme yetkisi talep ettiği;
- Belediyelerin komşu belediyelerle ilişki ve işbirliklerinin kurulabilmesinde personel ve mali güçlerinin yeterli olmadığını düşünenlerin oranı %79 olduğu;
- Belediyeler %63 oranında geliştirecekleri işbirlikleri için harcama yapma yetkisi ve %67 oranında sınırötesi işbirliklerini yürütebilecek nitelikteki personelin yetiştirilmesi için İçişleri Bakanlığı tarafından hizmet içi eğitimin yapılmasının gerekliliği;
- İl Özel İdarelerinin; komşu ülke illeriyle herhangi bir ekonomik ilişki, işbirliği, alış-veriş, ya da çevre koruması konusunda işbirliği olanların oranının %34 olduğu, %66'sının ise işbirliği olmadığı;
- İl Özel İdarelerinin kurmuş olduğu işbirliği alanlarının; %73'ünün ortak ticaret bölgeleri, %55'inin turizm, %36'sının çevre, %18'inin ortak limanlar kurulması olduğu;
- İl Özel İdarelerinin ilişki ve işbirliği geliştirmek istedikleri alanlar; %78 oranında ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesi, %56 oranında turizm, %41 oranında çevre ve %34 oranında ortak şenlikler düzenlenmesi;
- İl Özel İdarelerinin %97'si sınır ötesi işbirliği ve ilişkinin kurulmasında ve artırılmasının yararlı olacağını düşünmesi;
- İl Özel İdarelerinin %77'si merkezi yönetimin sınır ötesi işbirliklerinin kurulması ve geliştirilmesi faaliyetleri içinde bulunmasını tercih ettiği, %35'inin ise il özel idarelerinin tamamen serbest hareket etmek istediği;

- İl Özel İdarelerinin %87'si sınır ötesi işbirliğinde yetkilerinin yeterli olmadığı;
- İl Özel İdarelerine verilmesi istenen yetkiler; %75 oranında görev alanlarına giren konularda ekonomik işbirliği için anlaşma yapma yetkisi,%68 oranında ortak ticaret bölgeleri oluşturma,%54 oranında komşu ülke il yönetimleriyle görüşmelerde bulunma, %29 oranında bilgi alışverişinde bulunma ve ortak şenlikler yapma yetkileri olarak belirlendiği;
- İl Özel İdarelerinin %94'ü komşu illerle ilişki ve işbirliklerinin kurulabilmesinde personel ve mali güçlerinin yeterli olmadığı;
- İl Özel İdareleri tarafından sınır ötesi işbirliklerini yürütebilecek personelin yetiştirilmesi için İçişleri Bakanlığınca hizmet içi eğitimin yapılması ve komşu ülke illeriyle gerçekleştirecekleri ilişkiler için harcama yapma yetkisi verilmesi birbirine yakın ve yüksek bir oranda talep edildiği;

Bir diğer çalışma ise, 2002 yılında İzmir Yerel Gündem 21'in katılımcı anlayış içinde yürütülen ekip çalışmaları çerçevesinde, yurtiçi ve sınırötesi işbirliğine ilişkin olarak Büyükşehir belediyelerinden; Adana, Ankara, Bursa, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Sakarya ve Samsun ile il merkezi belediyelerinden Afyon, Ağrı, Çanakkale, Çorum, Denizli, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, muş, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van ve Yozgat yerleşimlerinde belediye başkanları ve/veya belediye başkan yardımcıları ile yüz yüze yapılan anket çalışmasına dayandırılmıştır.¹¹²

Araştırma sonucunda **Yurtdışı** belediyelerle kardeş kent ilişkisine girme sebepleri incelendiğinde %64.3 ile kültür ve eğitim işbirliği ilk sırada yer almaktadır. Bu seçeneği, %57.1 ile bilgi ve teknoloji alışverişi ile karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak izlemektedir. Toplumun çeşitli kesimlerine yönelik faaliyetler %50 ile üçüncü sırada ve belediye hizmetleriyle ilgili gelişen yöntemler %42.9 ile dördüncü sırada gelmektedir.

¹¹² Anketlerde Görev Alanlar: Prof. Dr. Zerrin Toprak, Prof. Dr. Mehmet Emin Köktaş, Yrd.Doç.Dr.Şermin Atak, Yrd.Doç Dr. Mehmet Çelik, Araş.Gör.Mustafa Görün, Araş.Gör.Abdullah Taştekin, Araş.Gör,Hüseyin Gül, Araş.Gör.Şevket Ovalı,Araş.Gör.Mehmet Sarıtürk, Araş.Gör, Gökhan Tenikler, araş.Gör.Hikmet Yavaş, doktora öğrencisi Rengin Gün, Ayrıntılı Bilgi için bkz: Prof.Dr.Zerrin TOPRAK(metin yazarı);21.yüzyıla Başlarken Türkiye’de Uzlaşmacı ve Çatışmacı Değerler, Editörler: Prof.Dr.Zerrin TOPRAK&Mehmet Emin KÖKTAŞ&Araş.Gör.Gökhan TENİKLER, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir,2004.

Yurtdışı belediyeler arası ilişkiler ne kadar yararlıdır konusunda, çok yararlı olma yönüyle %39.3 ile kültür ve eğitim işbirliği ilk seçenek olarak önem kazanmaktadır. Çevre sorunları konusundaki işbirliği, ilk tabloya göre %35.7 ile ikinci olarak öne geçmektedir. Toplumun çeşitli kesimlerine yönelik faaliyetler %28.6 ile üçüncü sıradadır.

Kardeş kentler, küresel senaryoda Avrupa Birliği gibi, bölgesel bir uluslarüstü organizasyonda ne gibi bir statü kazanacaktır? Bu husus üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Komşularımız ile kardeş kent uygulamasına girebilecek belediyelerimizin geliştirecekleri stratejiler neler olacaktır? Günümüz koşullarında, mevzuat yetersizliği başta olmak üzere yukarıda belirtilen nedenlerle sınırötesi işbirliğinde kardeş kentler ile ilgili ciddi ekonomik bir işbirliği ve olumlu sosyo-ekonomik gelişmeler ortaya çıkmış değildir.

Öte yandan, işbirliğinin ilk ve önemli basamağı kültürel ilişkileri güçlendirmek olduğundan, bu yönüyle bakıldığında belediyelerimizin bu süreçte henüz başlangıç aşamasında olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmasının sonucunda yapılan değerlendirmeye göre, sınır ötesi işbirliği konusu kentleşme dinamikleri açısından çok önemli olup yalnızca belediye yönetimlerinin örgütsel hareket alanı içinde yapılması gereken özel işlemler değerlendirilmesine alınmaması gerektiği savunulmaktadır.m Kentsel ve Bölgesel gelişmeyi sağlamak için Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi içeriğinde yer alan model çalışmalarının disiplinler arası ortamda- İçişleri Bakanlığının teşviki ile çalışılması, geliştirilmesi ve bir an önce uygulama yollarının açılmasında kurumsal işbirliğinin önem kazanması gerekmektedir.¹¹³

¹¹³ Zerrin TOPRAK, “Belediyeler arası Yurtiçi ve Sınır Ötesi İşbirliği”, Türk İdare Dergisi, Sayı 441 Yıl-75, Aralık 2003, s.189.

3.2. Türkiye-Yunanistan Sınır Ötesi İşbirliği (INTERREG III-A)

3.2.1. Interreg: Avrupa Birliği'nin bölgesel gelişmeyi sağlamak için başvurduğu en önemli yollardan birisi, sınır ötesi işbirliğidir. Öte yandan, pek çok çevre sorununun sınır tanımaz nitelik kazanması, enerji ulaşım gibi sektörlerde bağımlılık ve etkileşim de sınır ötesi işbirliklerini zorunlu hale getirmiştir. Komşu ülkelerde yer alan yerel ve bölgesel birimlerin aralarında birlikler oluşturarak ekonomik, sosyal, kültürel ve çevre koruma alanlarında işbirliği yapmaları Avrupa Birliği'nde sık rastlanan bir uygulamadır ve Birlik tarafından da çeşitli programlarla (INTERREG III) desteklenmektedir.

Örneğin ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument) programı komşu ülkelerin hedeflerine ulaşabilmelerine yardımcı olmak ve Avrupa Birliği'yle aralarındaki işbirliğini teşvik etmek için sağlanacak yardımların tek bir araç kapsamında birleştirilmeleri gerekli gören bir programdır. Bu amaçla oluşturulan ENPI, politika kapsamındaki ülkelerle ilgili hali hazırdaki coğrafi ve tematik programların yerini alacaktır. Komisyon tarafından 29 Eylül 2004 tarihinde ENPI ile ilgili bir yönetmelik önerisi gündeme getirilmiştir.

ENPI'nin ayırt edici özelliklerinden birisi olan "sınır ötesi işbirliği" ilkesine göre, üye ülkeler ile komşu ülkelere ortak bir sınırı paylaşanları bir araya getiren "birleşik programlar" finanse edilecektir. Söz konusu programlar, ilgili üye ülkeler ve komşu ülkeler tarafından ortak bir yönetim otoritesi aracılığıyla idare edilecektir. Yeni düzenlemeyle birlikte TACIS ve MEDA gibi eski programlar yürürlükten kaldırılacaktır. Bununla birlikte, yürürlükten kaldırılacak söz konusu programlara mali yapılanma nedeniyle 2006 yılı sonuna kadar ihtiyaç duyulacağından, yeni düzenleme ancak 1 Ocak 2007'den itibaren uygulamaya konulacaktır.

Yönetmelik Taslağı'nda yer alan verilere göre 2007-2013 dönemi için AB kaynaklarından tahsis edilmesi planlanan tutar 14,929 milyon Euro'dur¹¹⁴

¹¹⁴ www.legalisplatform.net/ozel_dosyalar/Komşuluk%20Politikası.pdf – Erişim: 04.01.2007.

Uygulamaya bakıldığı zaman sınırötesi işbirliği yoluyla gerçekleştirilmek istenen amacın, bölgesel sürdürülebilir gelişmeyi sağlamaktan çok, sürdürülebilir bölgesel gelişmeyi sağlamak olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu iki politika arasında varılmak istenen hedef açısından farklılık bulunmasına karşın, her iki politika da çevre koruma ve yaşam kalitesini yükseltme amacına hizmet etmektedir.

Birlik içindeki bölgelerarası dengesizlikleri gidermek için etkili bir yol olan sınırötesi işbirliği, yerel ve bölgesel birimlerin Birlik politikalarında daha etkili duruma gelmelerini de sağlayacaktır.

INTERREG III çerçevesinde işbirliği yapmak ve bunun için Birlik fonlarından yararlanmak isteyen bölgeler Avrupa Komisyonu'na ortak gelişme stratejilerinin de yer aldığı bir program sunmak zorundadırlar. Bu program yapısal fonların esaslarına göre yeni iş alanları yaratmak, rekabet koşullarının iyileştirilmesi, sürdürülebilir gelişme, çevre koruma, kadın ve erkek arasında iş yaşamında eşitlik ve birliğin rekabet kurallarına dikkat etmek gibi Birlik politikalarına uygun olmalıdır.¹¹⁵

1260/1999 nolu, 21 Haziran 1999 tarihli Meclis Yönetmeliğinin 20. maddesinde belirtildiği üzere Avrupa Birliği Komisyonu 28.04.2000 tarihinde Avrupa ülkelerinin ötesinde bir işbirliğinin içine alan “Toplum Teşebbüsü”nün (INTERREG III) kurulmasına karar vermiştir ve genel düzenlemeleri yönetmelikle belirtilmiştir.

INTERREG III'ü açıklamadan önce INTERREG Teşebbüsünün ne amaçla ortaya çıktığına bakılacak olunursa; Avrupa topraklarının birleşmesinde ve büyümesinde ulusal sınırların bir engel olarak nitelendirilmemesini hedefleyen bir görüşle karşılaştığımızı görürüz. 1994-1999 programlama süreci boyunca INTERREG II devam etmiş, INTERREG ve Regen'in faaliyet alanları genişletilmiş ve üç ayrı başlık altında çalışılmıştır. Bunlar: sınır ötesi işbirliği (EUR 2600 milyon), uluslar arası enerji ağı (EUR 550 milyon) ve birleşme eylemi: sel ve kuraklık problemleriyle uğraşılması ve

¹¹⁵ Ayşegül MENGİ-Nesrin ALGAN, **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel sürdürülebilir Gelişme (AB ve Türkiye Örneği)**, Siyasal Kitabevi, 2000,s.43

uzay çalışmalarının Topluluk, Merkez ve Doğu Avrupa ve Akdeniz'deki coğrafi alanlara yayılmasıdır.

INTERREG sermayesi sınır bölgelerine eğitim kültürel aktiviteler, sağlık problemleri, doğanın korunması, enerji ağı, ulaşım ve iletişim konularında yatırım yapmıştır.

INTERREG II C, işbirliği dâhilinde ulusal sınırları aşan topraklarda ulusal, bölgesel ve yerel otoriteleri de kapsayarak daha yüksek bir derecede toprak bütünlüğünün tecrübesinin edinimine izin verilmiştir. Bununla birlikte, bu işbirliğinin derecesi değişkendir.

Bu bağlamda "INTERREG" kavramının amacı, Topluluğa ait alanların gelişiminin sağlanması ve sınır ötesi, ulusal sınırları aşan ve bölgelerarası işbirliğinin teşvik ederek Toplulukta ekonomik ve sosyal birlikteliği güçlendirmektir. Üye ülkeler, topluluk ve üçüncü ülkeler arasındaki sınır bölgeleri ile ilgili konular Teşebbüsün ilgi alanı içerisindedir. Dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Barış sürecinin Balkanlarda başlaması için işbirliği sağlanacak;
- İşbirliği ada bölgelerini de kapsayacaktır,
- INTERREG'in mücadelesi doğrudan projeler ve düzenli olarak gelişen yapıların içerisindeki işbirliklerinde örneğin topluluk ve komşu ülkeler arasındaki gibi olumlu deneyimler kazanmak olmalıdır.¹¹⁶

Kronolojik olarak sıralarsak;

1999 öncesi: Küçük ölçekli Sınırötesi İşbirliği (CBC)

2000-2004: INTERREG-CBC koordinasyonu

2004-2006 Komşuluk Programları (Neighbourhood Programs)

2007-2013: Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) ve Katılım Öncesi Destek Aracı (IPA)

¹¹⁶ Avrupa Topluluğu Komisyonun üye ülkelere 28.04.200 Tarihli Bildirisi(İnterreg III)

Genel ilkeler :

- Ekonomik ve sosyal kaynaşma.
- Avrupa'nın dengeli ve sürdürülebilir kalkınması
- Aday ülkeler ve diğer komşularla mekânsal bütünleşme.

3 eksen bulunmaktadır :

A: Sınır ötesi işbirliği (67%)

B: Ulus ötesi işbirliği (27%)

C: Bölgelerarası işbirliği (6%)

Öncelik alanları (genel liste, ayrıntılar her programa özeldir)

–Kırsal , kentsel (kıyı alanları dahil) kalkınma

–Girişimcilik, KOBİ'ler, yerel kalkınma–İş piyasası bütünleşmesi ve sosyal dışlanmayla mücadele

–Kültür, bilgi/iletişim ağları

–Çevre ve enerji (yenilenebilir enerji vs)

–Ulaşım altyapısı–Kurumsal kapasite geliştirme**3.2.1.1.Interreg III/A** : 2000-2006 programlama dönemi için, Avrupa Birliği'nde, bölgeler arası işbirliğini teşvik etmeyi amaçlayan bir Topluluk girişimidir. INTERREG girişimi, sınır ötesi, ulus aşırı ve bölgeler arası işbirliğini sağlayarak, kıtanın dengeli kalkınmasının desteklenmesi yoluyla, AB genelinde ekonomik ve sosyal uyumun güçlendirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Yunanistan ve Türkiye arasındaki sınırötesi işbirliğini desteklemek amacıdadır. Bu program, ekonomik gelişmeyi desteklemeyi ve sınır bölgesinde mevcut engellerin ortadan kaldırılmasını hedefler.¹¹⁷

Programın toplam kaynağı 66,018,843 EURO olup 46,664,004 EURO luk kısmı Yunan tarafı, (34,998,000 EURO ERDF katkısıyla) ve 19, 354,839 EURO luk kısmı (15,000,000 Euro giriş öncesi finansal araçlar) Türkiye tarafıyla ilgilidir.

¹¹⁷ Edirne Valiliği Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezinin Sınırötesi işbirliği çalışma kaynaklarından yararlanılmıştır.

Programın uygulanabileceği bölge, iki ülkenin komşu bulunduğu, müsait tüm yörelerdir.

Programın hedeflerini belirlerken aşağıdaki faktörler incelenerek değerlendirme yapılmıştır:

- Her iki tarafta da bölgelerarası iletişimi engelleyen, bölgenin doğal karakteristik özellikleri (büyük sıra dağlar, küçük izole adalar)
- Sınır bölgelerdeki ekonomik büyüklüğü, tarafların kendi milli sınırları içinde ve tek Avrupa süresince, potansiyel marjinalleşmeyi ve terk etmeyi engelleyecek ve entegrasyona katkıda bulunacaktır.
- Yaşam kalitesinin doğrudan veya dolaylı olarak yükseltilmesi için bölgenin doğal ve kültürel çevresinin korunması ve idaresinin gerekliliği

Program stratejisini harekete geçirecek ve operasyonel hedefleri başarıya götürecek olan özel hedefler şunlardır:

- Yakınlaşmanın ve iletişimin geliştirilmesi
- Ekonomik faaliyetlerin güçlendirilmesi ve işsizliğin çözümü için girişimcilerin teşvik edilmesi
- Vatandaşların yaşam kalitesinin yükseltilmesi, kültürel kaynakların ve çevre yönetiminin geliştirilmesi

Programın yukarıda belirtilen 3 amacı, aşağıdaki 4 Öncelik Ekseni ve 12 Tedbir çerçevesinde yerine getirilecektir.

Öncelik 1 Sınırötesi Altyapı Tesisleri

1.1 Taşıyıcılık altyapı tesisleri ve sınırötesi ağlar

1.2. Kişilerin ve malların güvenli dolaşımı

Öncelik 2 Ekonomik Büyüme ve İstihdam

- 2.1. Sınırötesi girişimciliğin güçlendirilmesi
- 2.2. Sınırötesi işbirliğinin artırılması için kurumların işbirliği
- 2.3. Turizmin çeşitli türlerinin geliştirilmesi
- 2.4. İstihdamın artırılması ve insan kaynakları

Öncelik 3 Yaşam Kalitesi/ Çevre/ Kültür

- 3.1. Sağlığın korunması
- 3.2. Doğal çevrenin korunması
- 3.3. Kültürel ve turistik faaliyetlerin artırılması
- 3.4. Sınırötesi işbirliğinin artırılması için eğitim kurumlarının işbirliği

Öncelik 4 Teknik Yardım

- 4.1. Programın idaresi
- 4.2. Teknik destek

INTERREG III/A Yunanistan-Türkiye Programının kalkınma stratejisi, Yunanistan'ın 2000-2006 kalkınma planıyla uyum içindedir. Aynı şekilde, programın stratejisi, rekabet, istihdam ve fırsat eşitliği ve çevre konularındaki AB politikalarıyla uyum içindedir.

3.2.2. Program Uygulama Birimlerinin Yapısı Ve Görevleri

Aşağıda birimlerin yapı, görev ve sorumlulukları ana hatlarıyla belirtilmiştir. "Program Tamamlayıcı Dokümanı" bu görev ve yetkileri detaylandıracaktır.

3.2.2.1.Ortak İzleme ve Yönlendirme Komitesi

3.2.2.1.1.Yapısı:

- Her iki taraftan 9'ar kişi olmak üzere, ülke üyeleri toplamı 18'dir.
- Üyelerin en fazla 6'sı bölgesel ve yerel düzeyde temsilcilerden oluşacaktır.
- Üyelerin en fazla 4'ü, bir tanesi çevre ile ilgili bir kurumdan olmak üzere, merkezi düzeyde temsilcilerden oluşacaktır.
- Komitede AB Komisyonundan temsilciler danışman niteliği ile yer alacaktır.
- Sosyal ve ekonomik birimlerden temsilciler dış gözlemci olarak, gerekli görüldüğü takdirde, komite çalışmalarına davet edilebilir.

Eş başkanlık sistemi ile çalışacak olan ve yılda en az iki kez toplanacak olan komitenin Yunan tarafındaki eş başkanı Milli Ekonomi Bakanlığı Yatırım ve Gelişme Genel Sekreteri iken; Türk tarafındaki eş başkanı DPT Müsteşar Yardımcısıdır. Kararlarını oy birliği ile alacak olan komite, eş başkanların üzerinde uzlaşmaya varamadığı konularda karar alamaz. Komite ilk toplantısında kendi iç operasyon tüzüğünü onaylayacaktır.

3.2.2.1.2. Programla İlgili Görev ve Sorumluluklar:

- Müdahalelerin izlenmesinde kullanılacak doğal ve finansal göstergeleri de içerecek şekilde, Program Tamamlayıcı Dokümanını onaylar ve uyarlamalar yapar. Komite her türlü uyarlamayı önceden onaylamak zorundadır.
- Müdahalenin (Programın) onaylanmasının ardından en çok altı ay içerisinde her bir önleme göre finanse edilecek uygulamaların seçiminde kullanılacak kriterleri değerlendirir ve onaylar.
- Programın belirli amaçların gerçekleştirilmesi bağlamındaki gelişmeleri düzenli olarak değerlendirir.
- Uygulamanın sonuçlarını ve daha özelde değişik önlemler için belirlenmiş olan amaçların gerçekleşmesini, AB tüzük, yönetmelikleri çerçevesinde ara dönem değerlendirmesini inceler.

- Yıllık ve son uygulama raporlarını Komisyona sunulmadan önce inceler ve onaylar.
- Yönetim organına Teknik Yardımın yönetiminde yardımcı olacak uyarılama ve değişiklikler önerir.
- Program Tamamlayıcı Dokümanında detaylandırılacak olan “Halkı Bilgilendirme ve Tanıtım Planını” onaylar.
- “Teknik Yardımın Yıllık Programını” onaylar.
- Teknik Yardım kapsamındaki projeler dışında her önlem için uygulamaları (projeleri) onaylar ve finanse edilmek üzere önerir. Bu projeler daha önce onaylanmış uygunluk kriterlerine uyumlu olmak zorundadır.

3.2.2.1.3.Yönetim Organı:

Türkiye-Yunanistan INTERREG III/A Programının Yönetim Otoritesi (Managing Authority) üye devlet Yunanistan'ın Ekonomi ve Maliye Bakanlığı bünyesinde kurulmuştur. Bununla birlikte, Türkiye tarafında projenin yönetiminden sorumlu organ ise DPT'dir.

3.2.2.1.4. Uygulamaya İlişkin Görev ve Sorumluluklar:

- Uygulamaya ilişkin güvenilir mali ve istatistikî bilgilerin derlenmesi, izleme göstergelerinin oluşturulması ve değerlendirme yapılabilmesi için bir sistem kurulması; bu verilerin, üye devlet ile komisyon arasında üzerinde anlaşmaya varılan düzenlemelere uygun olarak, mümkün olduğu durumlarda Komisyonla veri alışverişini olanaklı kılaacak bilgisayar sistemleri de kullanarak iletilmesi;
- Yıllık uygulama raporunun hazırlanması ve izleme komitesinin onayını aldıktan sonra bu raporun komisyona sunulması;

- Komisyon ve üye devletle işbirliği yaparak, ara dönem değerlendirme raporunun hazırlanması;
- Yardımın yönetiminde ve uygulanmasında görev alan organların ya ayrı bir muhasebe sistemini yerleştirmelerini ya da yardıma ilişkin bütün işlemlerin muhasebesi için yeterli bir muhasebe kodu geliştirmelerinin sağlanması;
- Yardım kapsamında finansmanı gerçekleştirilen işlemlerin doğruluğunun, özellikle iç kontroller yoluyla, sağlam finansal yönetim ilkeleri doğrultusunda, düzeltici yöndeki gözlemlere ve taleplere gerekli yanıtları vererek sağlanması;
- Topluluk politikalarına uygun davranılması; kamu ihalelerine ilişkin topluluk kurallarının uygulanması bağlamında, Avrupa Toplulukları resmi gazetesinde yayınlanmak üzere iletilen ilanlarda, fonlardan katkı için başvuru yapılan ya da böyle bir katkının sağlandığı projelerin belirtilmesi;
- Bilgilendirme ve açıklıkla ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi. İdari otorite, bu tüzüğün hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, görevlerini yerine getirirken, ilgili üye devletin kurumsal, hukuksal ve finansal sistemlerine eksiksiz biçimde uygun davranır.

3.2.2.1.5.Ortak Teknik Sekreteryaya

Yapı: Yönetim Organına görevlerinde destek verecek olan Ortak Teknik Sekreteryaya; Yunan tarafında, Türk tarafında ve iki ülkenin ortak sekreteryası olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. İki ülkenin farklı yönetsel yapısı ve kullandıkları farklı finansal araçlar dolayısıyla, esnek bir Teknik Sekreteryaya yapısı kurulması hedeflenmiştir. Bu yapının amacı; Ortak Teknik Sekreteryaya, Ortak İzleme ve Yönlendirme Komitesine sunulan her ülkenin kendi projelerinin ve de iki ülkenin ortak projelerinin gereklerini yerine getirme imkânını sağlamaktır.

Yönetim Organı, Ortak Teknik Sekreteryanın görevlerinin verilmesinden ve denetiminden sorumludur.

Türkiye tarafının Teknik Sekreteryası için 2 düzeyli bir yapı oluşturulacaktır: Program Kapsamındaki illerde 2-3 kişiden oluşacak olan Yerel Teknik Sekreteryası ve Program bölgesinde oluşturulacak ve illerdeki sekreteryayı koordine edecek Bölgesel Teknik Sekreteryası. Bölgesel Teknik Sekreteryası, EGEV (Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı) bünyesinde, bölge merkezi olarak İzmir’de oluşturulacaktır .¹¹⁸

Görevler:

- İzleme ve Yönlendirme Komitesinin görevlerine sekreteryası hizmeti sunarak destek vermek.
- Programın yönetim organları ve ulusal kurumlar arasında bağlantı noktası olup, koordinasyonu sağlamak.
- Düşük katılımın gözlemlendiği yerlerde; ajans, kurum ve bölgesel birimlerin programla ilgili bilgilerini ve farkındalıklarını artırarak programa ilgiyi artırmak.
- Yönetim Organı ile işbirliği halinde programın halka tanıtımı ve reklamının yapılması faaliyetlerini yerine getirmek
- Projeler ve faaliyetler için Başvuru Formlarını dağıtmak.
- Teslim edilen başvuruların eksiksizliğini kontrol ederek toplayıp gerekli yorumlarla birlikte ilgili organa iletmek.
- Son faydalanıcıları izleme sisteminin işleyişinde desteklemek.

¹¹⁸ Programın hazırlık aşamasında gerekli evraklardan biri olan “Program Tamamlayıcı Doküman” için Türk tarafının program önceliklerine uygun proje demeti sunma gereği ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine EGEV, üye illerdeki Valiliklere ve Yönetim Kurulu üyelerine proje çağrısı yapmıştır. EGEV’e kısa süre içinde 100’ü aşkın proje önerisi ulaştı. Ancak proje önerilerinin çoğu DPT’nin istemiş olduğu formata uygun olmadığından gelen öneriler EGEV tarafından formata döküldü, İngilizceye çevrildi ve topluca DPT’ye gönderildi. Interreg III/A programı şu ana kadar EGEV’de yalnızca Genel Sekreterimizin sorumluluğunda yürütüldü. Fakat gerek DPT’nin talebi doğrultusunda, gerekse proje çağrısına çıkıldığında iş yükünün çok ağırlaşaacağı dikkate alınarak EGEV’de yeni eleman istihdam edilmesi gerekmektedir. Detaylı bilgi için bkz.: <http://www.egev.org/index.php?t=ana&catid=89&geoid=0&sid=>

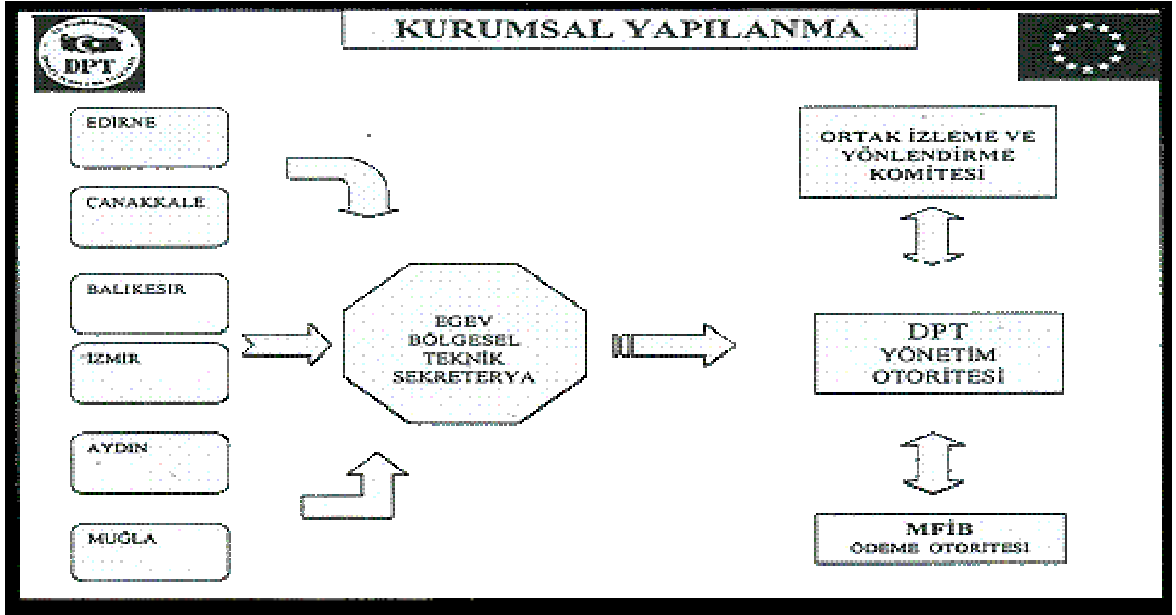
- Teknik fişleri kontrol ederek Yönetim Organına sunmak.
- Yönetim ve Ödeme Organlarının görevlerini kolaylaştıracak gerekli denetim prosedürlerini desteklemek.
- Yerel otoriteler ve son faydalanıcılar arasındaki koordinasyonun sağlanması ve projelerin fiziki ve ekonomik gelişiminin denetlenmesi için yerel kontrollerin izlenmesi de dahil olmak üzere, programın uygulanması ile ilgili tüm görevleri yerine getirmek.

Bu metinde ödeme organının yapısına ve görevlerine değinilmemiştir. Bu organın görevlerine Türkiye'nin AB çerçevesindeki Merkezi Olmayan Uygulama Sisteminde karşılık gelen kurum, Merkezi Finans ve İhale Birimi'dir (CFCU).

3.2.3. Interreg Mevcut Kurumsal Yapılanma

INTERREG III/A kapsamında, Türkiye ile Yunanistan'ın sınır illeri arasında mevcut işbirliğini, Avrupa Birliği kaynaklarıyla desteklemek ve geliştirmek üzere, "Türkiye-Yunanistan Sınır Ötesi İşbirliği Programı" tesis edilmiştir. Programın yürütülmesinde görev alacak olan Teknik Sekreteryaya için iki düzeyli bir yapı oluşturulacaktır. Program kapsamına illerde "Yerel Teknik Sekreteryaya" ve yerel sekreteryalari koordine edecek "Bölgesel Teknik Sekreteryaya" kurulması planlanmıştır. Bölgesel Teknik Sekreteryaya, bölge genelinde koordinasyon işlevlerini yerine getirecek olan EGEV (Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı) bünyesinde, bölge merkezi olarak İzmir'de oluşturulmuştur. Edirne Valiliği Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezi de valilik bünyesinde DPT'ye bağlı olarak yerel teknik sekreteryaya görevini üstlenmektedir.

Aşağıdaki Tablo²'da kurumsal yapılanmayı ayrıntılı olarak görmek mümkündür.

3.2.3.1. Yerel Teknik Sekreteryanın Görevleri¹¹⁹

- İzleme ve Yönlendirme Komitesi'nin görevlerine sekreterya hizmeti sunarak destek vermek.
- Yönetim Organı ve Bölgesel Teknik Sekreterya ile işbirliği halinde programın halka duyurulması ve reklamının yapılması faaliyetlerini yerine getirmek.
- Projeler ve faaliyetler için Başvuru Formları dağıtmak.
- Teslim edilen başvuruların eksizliğini kontrol ederek toplayıp, gerekli yorumlarla birlikte ilgili organa iletmek.
- Son faydalanıcıları izleme sisteminin işleyişinde desteklemek.
- Teknik fişleri kontrol ederek Yönetim Organına sunmak.
- Yönetim ve Ödeme Organlarının görevlerini kolaylaştıracak gerekli denetim prosedürlerini desteklemek.
- Yerel otoriteler ve son faydacılar arasındaki koordinasyonun sağlanması ve projelerin fiziki ve ekonomik gelişiminin denetlenmesi için yerel kontrollerin izlenmesi de dahil

¹¹⁹ Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü'nün yerel sekreterya olarak belirlenen il valiliklerine gönderilen yazılarından bu bilgiye ulaşılmıştır. (Edirne Valiliği'ne gönderilen 13 Şubat 2004 tarih ve B.02.1.DPT.0.10.03.9.25/404 sayılı yazı)

olmak üzere, programın uygulanması ile ilgili tüm görevleri Bölgesel Teknik Sekreteryaya ile işbirliği içinde yerine getirmek.

-Programın içeriği konusunda ilgili tüm taraflara düzenli, güncel bilgi akışını sağlamak.

-Programın işleyişini, sorunlarını ve projelerin ilerlemesini sürekli izlemek ve üst makamlara raporlamak.

3.2.3.2.Yerel Teknik Sekreteryaya Elemanlarında Aranılan Nitelikler:

- Okuma, yazma ve konuşma olarak iyi derecede İngilizce bilmek (İngilizce düzeyinin KPDS’de en az C, TOEFL’da en az 500 veya ELTS’de en az 80 olmak üzere belgelendirilmesi gerekmektedir.)

- Tercihen, proje yönetimi konusunda deneyim sahibi olmak.

- Bilgisayar kullanımı bilgi ve deneyimine sahip olmak (Microsoft ofis programları, veri bazlı programlar, internet uygulamaları ve tercihen internet sayfası konusunda yeterli olmak.)

- Gelişmiş organizasyon ve iletişim yeteneklerine sahip olmak.

- Ekip çalışmasına yatkın olmak.

Tablo 3: INTERREG GÜÇLÜ-ZAYIF YÖNLERİ

SEKTÖR	GÜÇLÜ YÖNLERİ	ZAYIF YÖNLERİ
Ekonomi/üretim sektörü	-politik istikrar ve Yunanistan'ın AB'ye üyeliği -iyi kalitede ve çok çeşitli yerel ürünler (ilkel ve tarımsal mamuller) -üretim faaliyetlerinin tamamlayıcılığı -ekonomik faaliyet merkezinin varlığı (İzmir, Türk tarafında) -imalat ve tarım sektörlerinde ihracat endüstrisinin varlığı (Türkiye)	-ikincil sektörde geleneksel ekonomik faaliyetlerde uzmanlaşma ve girişimlerde düşük düzey teknolojik ekipmanlar -ilkel sektöre aşırı bağımlılık -yüksek enflasyon ve finansman kaynaklarının yetersizliği -yabancı yatırımların azlığı - endüstriyel şebekenin yokluğu ve gruplaşmalar -RTD faaliyetlerinin ve tesislerinin yetersizliği
Sahasal Gelişme	-Avrupa Birliği'nin doğuya genişlemesi sürecinde avantajlı durum -sınırın iki tarafında da bulunan önemli kent merkezleri, daha	-erişim-izolasyon sorunu yaratan geniş kıtasal ve adasal sıradağlar -bazı küçük adaların terk edilmiş olması

Sahasal Gelişme	küçük kent merkezlerinin ikincil ağları -iyi toprak ve iklim -Türkiye'nin en gelişmiş ikinci bölgesi -geniş kıyı şeridinin sağladığı avantajlar ve sunduğu güzellikler -içeride bulunan il pazarları	-iki ülkenin ana gelişme hattından uzakta bulunması -nüfusun kentlerde yoğunlaşması kırsal alanlarda nüfus düşüşünün artması -şehirler ve köyler arasında büyük gelir farklılıkları -yetersiz hükümet desteklemeleri ve yatırımlar (Türkiye)
-----------------	---	---

SEKTÖR	GÜÇLÜ YÖNLERİ	ZAYIF YÖNLERİ
Taşımacılık, komünikasyon, enerji	-modern telekomünikasyon şebekesi -mevcut Trans-Avrupa taşımacılık ağları -çok sayıda liman ve deniz taşımacılığı	-sınırötesi istasyonların azlığı -ilkel şebekelerin kalitesi düşük, iyileştirme ve geliştirmek için büyük yatırımlara ihtiyaç duyuluyor -tren yolu ağında yetersiz altyapı
Çevre/yaşam kalitesi	-zengin doğal çevre -büyük ekolojik öneme sahip sınırötesi nehirler, göller, ormanlar -çevreyi koruma ve geliştirmede aktif olan kurum ve ajansların varlığı	-su kaynakları üzerinde ciddi baskılar /Global iklim değişiklikleri -özellikle hassas ekosistemin varlığı -tarımsal alanlarda yaşayan halkın yaşam kalitesini arttırmada yetersiz hizmetler ve kuruluşlar (ör:kati ve sıvı atık idare sistemleri)

	-geniş kıyı şeridi	-doğal kaynaklar halen daha önemli bir gelir kaynağı olarak görülüyor -sağlık hizmetlerinde eksiklikler -büyük orman yangınlarına sebep olan çok uzun ve kuru mevsim -iç bölge imalat sektörünün yol açtığı yoğun nehir kirlilikleri(Türkiye) -çevre bilinci eksikliği, şehir içinde yeşil alanlar Avrupa standartlarında değil(T.C)
Kültür/turizm	-zengin kültürel kaynaklar ve doğal çevre -önemli turistik altyapılar -çok çeşitli turizm faaliyetleri için imkanlar -geniş kıyı şeridi	-bazı bölgelerde turizm faaliyetlerinin azlığı -yoğun turizme maruz kalan yerlerde, her iki ülkede de kültürel mirasın erozyonu, yozlaşması -iki ülke arasında işbirliğini engelleyen vize uygulaması
İnsan kaynakları	-araştırma enstitülerinin ve kaliteli yüksek eğitim kurumlarının varlığı --çok genç ve eğitilmiş nüfusun ve kaliteli okulların varlığı (Türkiye)	-iki ülke arasındaki araştırma ve eğitim kurumlarının sınırötesi işbirliğinin yetersizliği, güven eşiği düşüklüğü

TABLO 4 : FIRSATLAR VE ENGELLER

SEKTÖR	FIRSATLAR	ENGELLER
Ekonomi/üretim Sektörü / SME'ler (Kobi)	-sınırötesi girişimciliğin güçlendirilmesi -SME'leri, kentsel merkezleri, kalkınma ajanslarını desteklemekle görevli kurumlar arasındaki sınırötesi işbirliğinin teşvik edilmesi -sınırötesi yatırımların artırılması -organik tarımsal ürünlerin artan talebi	-sınırötesi işbirliğinin ve yerel ekonomik birimlerin iktisadi entegrasyonunun azlığı, siyasi yapı -yerel ekonomik birimlerin sınırötesi işbirliğini dikkate almayan ulusal kalkınma planları üzerindeki ekonomik öncelikler -kentsel merkezlerde ve kıyısız alanlarda ekonomik aktivitenin devam eden artışı
Taşımacılık, komünikasyon, enerji	-Trans-Avrupa yolunun bitimi (tren yolu) -liman altyapısının sonu -çok yüksek potansiyelde jeotermal enerji ve yeniden üretilebilir enerji kapasitesi (Türkiye)	-diğer bölgelerle bağlantıları zayıf -altyapı projeleri nedeniyle çevrenin bozulması -yüksek jeotermal potansiyel yeterince araştırılmıyor, belgelenmiyor, işletilmiyor (T.C)
Kültür-turizm	-sınırötesi kültürel ve turistik kaynakların korunması, yüceltilmesi, faydalanılması -turizmin çeşitli şekillerinin geliştirilmesi - deniz kirliliğinin önlenmesi	-turizmin makul olmayan şekilde gelişimi, toprak kullanımında sıkıntı
Çevre/yaşam kalitesi	-su kaynaklarının korunması ve idaresinde işbirliği -doğal çevrenin korunması, idaresi, iyileştirilmesi -doğal ve teknolojik felaketlerin önlenmesi, denetim ve acil müdahale durumları için ortak sistem kurulması	-ülkelerarası ekosistemin kirliliği riski -doğal kaynakların verimsiz kullanım -atık maddeler nedeniyle enfeksiyon riski -orman kaynaklarının yok olma tehlikesi (yangın vb)

TABLO 5: HEDEF-ÇIKTI

	HEDEF	ÇIKTI	SONUÇ	ETKİ
Ö.1 Sınırötesi altyapı	Gelişmiş Sınırötesi işbirliği			
T.1.1 Taşımacılık ve Sınırötesi ağ altyapıları	-sınırötesi alanlara giriş-çıkışın geliştirilmesi -trenyolu altyapısının geliştirilmesi -trans-avrupa ağlarına giriş-çıkışın geliştirilmesi	-karayolların, trenyollarının, ve liman altyapılarının yapımı yada geliştirilmesi projeleri		
T.1.2 Kişilerin ve malların güvenli dolaşımı	-kişilerin ve malların dolaşımını kolaylaştırıcı yönetsel prosedürlerin geliştirilmesi	Sınırötesi istasyonların altyapı/tesislerinin geliştirilmesi. Ekipmanların modernizasyonu(deniz ve kara araçlarının sağlanması) ve personel eğitimi		
Ö.2 Ekonomik kalkınma ve istihdam	Erişimin teşvik edilmesinde ve iş piyasasında eşit fırsatlar			
T.2.1 Sınırötesi girişimciliğin güçlendirilmesi	-ortak çıkarlarda girişimciliğin teşviki -müşterek girişimsel faaliyetler, know-how transferi	Ticaret odaları ve Gelişim Birimleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi		

	HEDEF	ÇIKTI	SONUÇ	ETKİ
T.2.2 Turizmin çeşitli türlerinin geliştirilmesi	-turistik kaynakların işletilmesi -kültürel ve doğal çevrenin korunması	Turizm sektöründeki otoritelerle kurumlar arasında işbirliğini destekleyici faaliyetler		
T.2.3 İnsan kaynakları ve istihdamın teşvik edilmesi	-yerel istihdamın teşviki -eşit fırsatların desteklenmesi -uzmanlaşmanın özendirilmesi	Yeni istihdam fırsatlarını teşvik edici faaliyetler Yeni uzmanlık alanlarında eğitim		
Ö.3 Yaşam/çevre/kültür kalitesi				
T.3.1 Sağlığın korunması	-sağlık hizmetlerinin ve bunlara yerel erişimin geliştirilmesi -bulaşıcı hastalıkların önlenmesi	Sağlık hizmetlerini ve bu hizmetlere erişimi geliştirici faaliyetler		
T.3.2 Doğal çevrenin korunması, teşvik edilmesi ve idaresi	-ekosistemlerin müştereken korunması -sürdürülebilir gelişmenin güçlendirilmesi -sınırötesi acil müdahale sistemlerinin oluşturulması	Ekosistemlerin entegre yönetim faaliyetleri Sınırötesi doğayı koruyucu faaliyetler		

	HEDEF	ÇIKTI	SONUÇ	ETKİ
T.3.4 Sınırötesi işbirliğinin arttırılması amacıyla eğitim kurumları arasında işbirliği	-ortak eğitim programları -ortak çıkar konferans faaliyetleri -ortak araştırma projeleri	-bir dizi eğitim programları		
Ö.4 Teknik yardım				
T.4.1 Programın yönetimi	-eğitim, değerlendirme, idare -ekipman -MCveSC operasyonlarının desteklenmesi	-Uzmanlarca çalışmalar ve uzmanlaşmış servisler		
T.4.2 Teknik destek	Tanıtım-yayım	-Bir dizi teşvik faaliyetleri		

3.2.4.Değerlendirme

Programın uygulanacağı saha yeterince büyüktür ve çeşitli açılardan (demografik, ekonomik, politik, kültürel vb.) farklılıklar göstermektedir, bu nedenle, alt-saha temelinde uygulanabilecek veya en azından bazı alt-sahaları diğerlerinden daha çok ilgilendiren, program dahilinde farklı projeler için yer mevcuttur. Bölgenin bütünü için uygun olacak program seviye göstergeleri tayin etmek ve değerlendirmek zordur. Tedbirlerin ve uygun faaliyetlerin heterojenliği ve dağılımı, sonuçların ve etkilerin tahmin edilmesini zorlaştırmaktadır.

Topluluk Girişim programının sonuçlarını/etkilerini ölçmek ihtiyacı nedeniyle, çoğunlukla proje seviyelerinden yukarı seviyelerine doğru artarak (proje-tedbir-öncelik-program) elde edilecek program göstergeleri tayin edilmiştir. Önerilen liste (Program Tümleri'nde daha da genişletilen) proje başvuru formuna eklenecektir. Son faydalanıcı, Tedbir içinde önerilen göstergeleri bulacak, projenin uygulanmasından sonraki değeri ve 2 yıl sonra mevcut ve planlanan / arzulanan değeri belirleyecektir. Göstergelerin seçimi ve değerlendirme, projelerin seçimi içinde de yardımcı olacaktır. Bu metotla, onaylanan projelerin her seçiminden sonra değerlendirmeyi tedbir seviyesinde alacağız. İzleme sistemi, planlanan değerleri, Tedbir ve daha yukarı seviyelerde toplayacaktır. Projenin uygulanmasından sonra son faydalanıcılar, göstergenin asıl gerçekleşen değerini rapor edeceklerdir. İzleme sistemi sayesinde planlanan değerin değişik seviyelerde sağlamasını alacağız.

Önerilen gösterge listesi sonuç ve etki göstergelerini içermek üzere, Program Ekinde tamamlanacaktır. Tamamlanmış liste, müdahale yoluyla elde edilecek tüm sonuç ve etkilerin bize genel bir görüntüsünü verecektir. Göstergeler bütününe sonuçları, göstergelerin değerlendirilmesi için uygun deneyim sağlayacaktır.

3.2.5.Proje Seçim Kriterleri

INTERREG III/A Türkiye-Yunanistan Programında yer alacak projeler, 1260/99, 1145/2003 ve 2500/2001 Yönetmeliklerinde gösterilen ehil kriterlere uygun olmalı, INTERREG III Bildirisine uygun sınırötesi karakterine sahip olmalıdır.

Sınırötesi özelliğe sahip projeler, işler tek bir ülke girişiyle veya iki ülkenin işbirliğiyle icra edilse dahi, etkinin sınırötesinde yaşayan halkın faydasına olduğunun kanıtlanması halinde uygulanır.

Daha açık olarak, uygulanacak projelerin, aşağıdaki kriterlere uyması gerekmektedir:

- 1- Müdahale, iki tarafın da üzerinde anlaştığı, sınırın iki tarafında da yer alacak ve iki taraf halkının da faydasına olacaktır.
- 2- Müdahale, sınırın sadece bir yanında yer alsa dahi iki taraf halkının büyük faydasına olmalı, iki taraf da üzerinde anlaşmaya varmalıdır.

Ek olarak, programa dahil olacak projeler, aşağıdaki genel kriterlere uygun olmalıdır:

- 1- Avrupa Birliği'nin çevre, eşit fırsatlar ve iş pazarına ilişkin politikalarına uyum,
- 2- Milli Mevzuata ve Topluluk Mevzuatına saygı,
- 3- Başka Topluluk programlarıyla finanse edilmeme,
- 4- Mevcut somut hedefler ve özellikle beklenen sonuçlar,
- 5- Mevcut işlerin tekrarı olmama,
- 6- 31 Aralık 2008 tarihine kadar tatbik edilecek.

Program ekinde, hem ortak faaliyetler hem de ülkelerin birinde yer alacak faaliyetler için uygunluk kriterlerinde, Tedbir Seviyesinde olmak üzere, detaylı bilgi verilecektir.

Sınır ötesi bölgenin en büyük ortak problemleri, aşağıdakiler üzerinde yoğunlaşır;

* birincil sektöre bağımlılık ev ikincil sektörde geleneksel faaliyetler

- * ticari aktivitelerde birbirine-bağılılık eksikliği
- * dağlık bölgelere erişim zorluğu ve küçük adaların izolasyonu
- * kentsel yoğunlaşma – kırsal alanın terk edilmesi
- * sınırötesi istasyon sayısının azlığı
- * birincil yol ağlarının düşük kaliteli olması, yetersiz trenyolu ağı
- * tehdit (kirlilik, yangın) altındaki hassas ekosistemler
- * ikamet edenlere sağlanan düşük düzey hizmetler (atık kurtulma, sağlık)
- * düşük turizm faaliyeti
- * araştırma alanında, eğitim alanında ve kültürel alanda üye ülkelerin düşük işbirliği düzeyi

Kullanılması sınırötesi bölgenin kalkınmasını destekleyecek temel ortak avantajlar, aşağıda sunulmuştur:

- * bölgede üretilen ürünlerin kalitesi ve çeşitliliği
- * üretim faaliyetlerinin bütünlüğü
- * avantajlı coğrafi durum/ hinterlanda erişim / uzun kıyı şeridi
- * modern telekomünikasyon şebekesi
- * Trans-Avrupa taşımacılık ağlarının birleşme noktası
- * önemli liman altyapıları ve denizcilik komünikasyonları
- * zengin doğal çevre / ekosistem
- * önemli turistik ve kültürel kaynaklar

- * önemli turistik altyapılar
- * akademik/araştırma enstitülerinin yüksek kaliteli insan potansiyeli

CIP'nin ana stratejik hedeflerinin sınırötesi bölgenin ana problemleriyle olan uygunluk derecesine ve etkisine bakılacak olursa ve bunların daha da incelenmesinin gerekmesi nedeniyle, aşağıdakiler gözlemlenmiştir:

- * Programın ana stratejik eksenini, aşağıdaki hususlara yüksek oranda,

hassas ekosistemin korunması ve güvence altına alınması

ticari aktivitelerin bağlanması

ülkelerin araştırma, eğitim ve kültür konularında işbirliği

- * Aşağıdaki hususlara önemli oranda,

dağlık alanlara ve küçük adalara erişimin kolaylaştırılmasına

turistik aktivitenin büyümesine

- * Aşağıdaki hususlara ise az veya orta derecede,

- birincil sektöre bağımlılık

- kentsel yoğunlaşma – kırsal bölgelerin nüfusunun azalması

- sınırötesi altyapıların sayısının azlığı
- birincil yol ağının kalitesinin düşüklüğü ve yetersiz trenyolu ağı
- sakinlere sağlanan hizmetlerin (atık tasfiye, sağlık) kalitesinin düşüklüğüne etki eder.

Şu da fark edilmiştir ki, niteliksel ve niceliksel kriterler temelinde, her bir öncelik eksenine tekabül eden bütçenin finansal ağırlığı hesaba katılsın katılmasın, CIP'nin öncelik eksenlerinin ana stratejik eksenlerle olan uygunluk/ bunlara etki derecesi oldukça yüksektir.

Buna paralel olarak, CIP'nin stratejik hedefleri ve Öncelikli Hedefleri, bunlara dahil olan önerilen faaliyetlerle beraber, Topluluk politikası ve Avrupa Birliği'nin genel talimatları nın yol açtığı temel çizgiler ve tercihler ile büyük oranda uyumludur.

Daha ayrıntılı olarak;

- Trans-Avrupa ağlarının önceliğinde ifade edilen Taşımacılık_Politikası, CIP'nin taşımacılık altyapılarının ve sınır ötesi ağlarını geliştirecek/destekleyecek faaliyetlerce ve sınırötesi bölgenin izolasyonuna son vermek amacıyla taşımacılık ağlarının geliştirilmesine yardım edilerek gerçekleştirilir.
- İstihdam Politikası, yerel iş piyasasının güçlendirilmesi amacıyla, eşit fırsatlarla ilgili açık hüküm olmamasına rağmen büyük oranda birimler ve hizmetler arasında işbirliğini destekleyecek faaliyetler yoluyla gerçekleştirilir.
- Rekabet Politikası, sınırötesi işbirliğini destekleyecek ve özellikle turizm sektöründe yeni fırsatlar geliştirecek faaliyetler yoluyla gerçekleştirilebilir.

- Yenilik, Araştırma ve Teknolojik Kalkınma Politikası, sınırötesi işbirliğinin ilerletilmesi için bir dereceye kadar eğitim kurumlarının işbirliğiyle ilgili faaliyetlerle ve dolaylı olarak girişimcilikle ilgili olan faaliyetlerle gerçekleştirilebilir.
- CIP tarafından öngörülen faaliyetler, Topluluk Çevre Politikası'nın temel çizgileriyle, çevrenin korunması ve geliştirilmesiyle, insan sağlığının korunmasıyla, ve doğal kaynakların akil kullanımıyla uyum içindedir.
- Son olarak, Ortak Tarım Politikasıyla ilgili olarak, bununla ilgili faaliyetler söz konusu olmadığı için CIP bu konuda tarafsızdır.

Programın uygulama ve izleme mekanizmasıyla ilgili olarak, önemli gelişmeler görülmüştür ve Yunan tarafında önemli deneyim ve hazırlık mevcuttur. Bahsedilmesi gereken anahtar noktalar, iki taraf arasında CIP'nin uygulanması ve izlenmesinde uyumlu yöntemlerin kurulmasıdır.

Ön değerlendirme, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın ilgili birçok birimlerini temsilen uzmanlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

3.3.Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı

Türkiye-Bulgaristan sınır ötesi işbirliği 2002 yılında sınır ötesi işbirliğini güçlendirmek amacıyla küçük ölçekli projeler ortak işbirliği fonuyla başlamıştır. Taraflar 25 Şubat 2003 ve 7 Nisan 2003 tarihlerinde bir araya gelerek katılım öncesi mali destek programı çerçevesinde sınır ötesi işbirliği programını uygulamaya yönelik pilot çalışma olarak ortak küçük projeler fonunu hayata geçirmeye karar vermiştir.¹²⁰

Avrupa Birliği'nin desteklediği "Bulgaristan ile Sınır Ötesi İşbirliği Programı" her iki ülke sınırında yer alan; Türkiye tarafında Edirne ve Kırklareli İlleri ile Bulgaristan tarafında Hasköy, Yambol ve Burgaz idari yerleşme birimleri arasındaki yerel işbirliğini kapsamaktadır. Program 2004 yılında uygulanmaya başlanmış olup, 2004–2006 dönemini kapsamaktadır.

¹²⁰ ESEN, a.g.m., s.105.

Sınır Ötesi İşbirliği programının ana hatları, 2760/98 sayılı 18 Aralık 1998 tarihli Avrupa Komisyonu Tüzüğü ile değiştirilen 1628/94 sayılı 4 Temmuz 1994 tarihli Avrupa Komisyonu Tüzüğünde verilmektedir. Bu Tüzükler, sınır ötesi işbirliğine yerel ve bölgesel aktörleri dahil etmek amacıyla ortak küçük projeler fonu oluşturulmasına özellikle atıfta bulunmaktadır. Bu fonlar, sınır ötesi etkiye sahip ortak küçük ölçekli projeleri tanımlamak ve geliştirmek amacıyla sınır bölgesindeki yerel ve bölgesel kamu idareleri ile demokratik toplumun diğer unsurlarının (ticaret, sanayi ve ziraat odaları, ticaret birlikleri, sendikalar, sivil toplum kuruluşları, okul ve üniversiteler, vb. gibi) yeteneklerinin artırılması için kullanılacaktır. Bu nedenle OKPF, yerel/bölgesel aktörlerin idari kapasitelerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Belirlenen yerel ihtiyaçlara hitap eden küçük ölçekli müdahaleleri desteklemeyi amaçlayan Ortak Küçük Projeler Fonları gibi görece hızlı bir uygulama dönemine sahip esnek finansman mekanizmalarının, sınır ötesi toplum, kurum ve teşkilatlar arasında doğrudan bağların geliştirilmesini hızlandırmak için etkili bir araç olacağı varsayılmaktadır. Bu fonlar, “bütünleşme taraftarı” sınır bölgelerinin oluşturulması sürecinin bir parçasıdır. Bu yüzden, söz konusu faaliyet, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki sınır bölgesinde sosyal ve ekonomik bütünleşmenin desteklenmesinde önemli bir unsur temsil etmektedir. ¹²¹

Avrupa Birliği Komisyonu 2004-2006 döneminde bu program için 15 milyon euro hibe kaynak tahsis etmiştir. Toplam bütçe, 4,5 milyon euro’su ulusal bütçe katkısı olmak üzere 19,5 milyon euro’dur. Bu programın uygulamaya konulmasına yönelik pilot bir faaliyet olarak 2003 yılında Ortak Küçük Projeler Fonu Hibe Programı için 500 bin euro kaynak tahsis edilmiştir

PHARE, (CBC) SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ (SOİ) PROGRAMI VE TÜRKİYE¹²² : PHARE Sınır Ötesi İşbirliği Programı Avrupa Birliği’nin Orta ve Doğu Avrupa amacıyla 1994 yılında kurulmuştur. 2760 sayılı PHARE revize edilmiş (1998) tüzüğü programın kapsamını Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri arasındaki sınırları da kapsayacak şekilde genişletmiş ve esas olarak ortak programlama dokümanı ve ortak uygulama ile ilgili genel çerçeveyi belirlemiştir.

¹²¹ www.mfib.gov.tr Erişim:22.09.2006

¹²² ESEN, a.g.m., s.103-105.

Sınır Ötesi İşbirliğinin Hedefleri:

1. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki, komşu bir ülkenin bölgeleri ile sınırı olan sınır bölgeleri arasındaki işbirliği artırılarak ilgili sınır bölgelerinin, ulusal ekonomilerindeki konumlarından kaynaklanabilecek belli kalkınma sorunlarını, yerel nüfusun çıkarı gözetilerek ve çevre koruması ile uyumlu bir şekilde aşmaları konusunda yardımcı olunması;

2. Sınırın her iki tarafında işbirliği ağlarının oluşturulması ve geliştirilmesi ve bu bağlar ile daha yaygın topluluk ağları arasında bağ kurulmasının teşvik edilmesi” hedeflenmektedir.

Sınır Ötesi İşbirliği programı kapsamına alınacak projeler konusunda ilgili ülkelerce mutabık kalınacaktır. Bu projeler, sınır ötesi bir etkiye sahip olmalı, sınır bölgelerindeki yapıların geliştirilmesine katkı sağlamalı ve bir bütün olarak ülkeler arasındaki işbirliğini kolaylaştırmalıdır. Bu program kapsamında finanse edilebilecek faaliyetler arasında şunlar yer alır.(Tüzük, madde 5.1):

- İnsan, ürün ve hizmetlerin sınır ötesi serbest dolaşımının önündeki idari ve bu dolaşımla ilgili güvenlik yönleri de dikkate alınarak;
- Özellikle iletişim tesislerinde altyapıların iyileştirilmesi ve sınır ötesi alanlara yerel su, gaz ve elektrik şebekelerinin yapılması;
- Çevrenin korunması, örneğin dış sınırlara yakınlıkları nedeniyle artan sorunları ele alan atık yönetimi, çevre yönetimi ve kirliliğin önlenmesi;
- Sınır ötesi işbirliği projelerinin kolaylaştırılması konusu özellikle dikkate alınarak zirai ve kırsal kalkınma tedbirleri;
- Komisyonca belirlenen tutum doğrultusunda Trans-Avrupa ağlarının geliştirilmesini tamamlamayı amaçlayan enerji ve ulaşım alanlarındaki tedbirler;
- Adalet ve içişlerine ilişkin Topluluk politikası ile ilgili faaliyetler;
- Ticaret sektörünü temsil eden kurumlar (örneğin, ticaret odaları) arasında ticari işbirliği, işletmelerin geliştirilmesi, mali işbirliğinin artırılması;
- Özellikle teknoloji transferi ve küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik pazarlama için yatırım ve destekleyici hizmet ve olanakların verilmesine yönelik yardım;
- Eğitim ve istihdam tedbirleri;
- Turizm dâhil yerel ekonomik kalkınma;

- Özellikle sınır ötesi temelde kaynak ve tesislerin paylaşımı olmak üzere sağlık alanındaki işbirliğini artırıcı tedbirler;
- Sınır ötesi radyo, televizyon, gazete ve diğler medya organlarının desteklenmesi dahil sınır bölgeleri arasında bilgi akışı ve iletişimin iyileştirilmesine yönelik tesis ve kaynakların geliştirilmesi veya oluşturulması;
- Kültür alış verişı;
- Yerel istihdam, öğretim ve eğitim girişimleri.

Sınır bölgelerinden yerel aktörleri dahil eden küçük ölçekli ortak projelerin teşvik edilmesi ve bunların bu tür projelere tanımlama, geliştirme ve uygulama yeteneklerinin artırılması çerçevesinde, ilgili SÖİ programlarına ayrılan ödeneklerin sınırlı bir yüzdesinin kullanılabileceğı her bir sınır bölgesinde küçük ölçekli proje fonu oluşturulabilir.

Güçlü bir sınır ötesi işbirliği niteliğı taşıyan, sınır bölgelerindeki bölgesel ve yerel çevrelerle yakın işbirliği içinde planlanan ve kamu ve yarı kamu kurumları yanı sıra kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasında sınır ötesi işbirliğini genişletmeyi ve derinleştirmeyi amaçlayan ortak yönetim yapılarının oluşturulması ve geliştirilmesini içeren tedbirler özellikle dikkate alınacaktır.

Sınır bölgelerinin kalkınmasına yönelik planların oluşturulması, proje tanımlama ve program oluşturma, fizibilite çalışmaları, programların uygulanmasına destek verilmesi ve izleme ve/veya değerlendirme çalışmaları da finanse edilebilmektedir.

3.3.1. Programın Genel Amacı

Programın genel amacı, Türkiye Bulgaristan arasındaki sınır bölgesinin, yerel /bölgesel kalkınma alanında sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde desteklenmesi, Sınırın her iki tarafında işbirliği ağlarının oluşturulması ve geliştirilmesi, bu ağlar ile Avrupa Birliği ağları arasında bağlantı kurulmasının teşvik edilmesidir.

3.3.2. Programın Öncelikleri

1. ÖNCELİK: Sınır ötesi altyapı

Tedbir 1,1: Sınır ötesi alt yapıların geliştirilmesi ve modernizasyonu

2. ÖNCELİK: Çevrenin korunması, geliştirilmesi ve yönetimi

Tedbir 2.1: Bütünleştirilmiş su yönetimi ve koruması

Tedbir 2.2: Doğal kaynaklar ve biyoçeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması

Tedbir 2.3: Doğal afetlerde işbirliği

3. ÖNCELİK: Kişisel/Toplumsal Faaliyetler

Aşağıdaki alanlarda yarışma usulüyle ortak projeler desteklenmektedir

- Ekonomik kalkınma
- Turizm
- Kültür alışverişi
- Yerel düzeyde kurumsal kapasite oluşturma.

3.3.3. Program Dâhilinde Geline Aşama

2003 yılı Katılım Öncesi Mali Yardım Programında yer verilen Ortak Küçük Projeler Fonu Hibe Programının uygulanması 26 Ekim 2004'te ilan edilen Teklif Çağrısı ile başlamıştır. Bu kapsamda, 18 Kasım 2004 tarihinde Edirne'de ve 19 Kasım 2004 tarihinde Kırklareli'nde programın tanıtımı amacıyla geniş katılımı gerçekleştirilen bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir. Bilgilendirme toplantılarını takiben, 20-22 Kasım 2004 tarihleri arasında Edirne'de ve 24-27 Kasım 2004 tarihleri arasında Kırklareli'de proje hazırlama eğitimleri düzenlenmiştir. Şu anda, başvuru yapan kuruluşların projeleri Merkezi Finans ve İhale Birimi'nde toplanan Değerlendirme Komitesi tarafından değerlendirilmekte olup, 2005 yılının ikinci yarısında başarılı bulunan projeler hayata geçirilecektir.

2003 yılında yürütülen hazırlık çalışmaları sonucunda Edirne il merkezinde yer alan Ekmekçi zade Ahmet Paşa Kervansarayı'nın Restorasyonu Projesi 2004

yılı programına alınmıştır. Bu proje ile, söz konusu kervansaray aslına uygun olarak restore edilecek ve Türk-Bulgar ortak etkinliklerinin düzenleneceği bir mekan olarak kullanıma açılacaktır. Projenin ihale dosyaları hazırlanmış olup, 1 Eylül 2005 tarihinde ihale Ankara'da Merkezi Finans ve İhale Birimi tarafından yapılmıştır. Avrupa Birliği kuralları uyarınca bütçesi 5 milyon Eurodan düşük olan projeler için 2 aylık bir değerlendirme süreci öngörülmektedir.

Yapım işlerinin kontrollük hizmetleri için de ihaleye çıkmıştır. Restorasyon işleri 2.401.000 € bedelle, kontrolörlük hizmeti de 188.600 € bedelle ihale edilmiştir. Tüm değerlendirmeleri müteakip ihaleyi kazanan şirketlerle anlaşılmış ve sonuç itibarıyla 30 Mart 2006 tarihinde restorasyon başlamıştır.

Şu anda, Istranca Dağları Bölgesindeki ekosistem, biyoçeşitlilik ve doğal kaynakların muhafazası, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla yönelik bir proje için hazırlık çalışmaları yürütülmektedir.

03 Nisan 2006 tarihinde yayınlanan CFCU/TR 0405.04 Teklif Çağrısı kapsamında Hibe Almaya Hak Kazananların Listesi¹²³

Tablo 6:Hibe Programı Kazananlar Listesi

HİBE YARARLANICISININ ADI VE ADRESİ	PROJE ADI	PROJE UYGULAMA YERİ	PROJE SÜRESİ (Ay)	HİBE MİKTARI (AVRO)	HİBE MİKTARININ TOPLAM PROJE BÜTÇESİNE ORANI(%)
Kırklareli Ziraat Odası Başkanlığı Karakaş Mah. Uzun Sok. No:22 KIRKLARELİ	Learn-See-Do Project	BURGAS KIRKLARELİ	8	37005,69	89,99
Edirne Genç İşadamları Derneği Fındık Fakih Mah. Hükümet Cad. İkinci Vakıf İş Merkezi No:204 EDİRNE	Vocational And Entrepreneurship Training Program For Tourism Sector In The Border Region	BURGAS EDİRNE YAMBOL	7	42328,99	83,53

¹²³ www.dpt.gov.tr Erişim:10.01.2007.

Kırklareli Pankobirlik Ordu Caddesi No:24 Alpullu/KIRKLARELİ	Modern Fruit Growing Project	BURGAS KIRKLARELİ	6	30558,41	89,99
Kırklareli Belediye Başkanlığı KIRKLARELİ	Initiative For Border Regions Development	BURGAS KIRKLARELİ	9	47670,15	89,87
Koçaz Belediye Başkanlığı Yeni Mahalle, Cumhuriyet Caddesi KIRKLARELİ	Promotion of Organic Agriculture In Cross-Border Provinces Project	KIRKLARELİ YAMBOL	8	31721,22	90,00
Üsküp Belediye Başkanlığı KIRKLARELİ	Promotion of Organic Agriculture In Cross-Border Provinces Project	HASKOVO KIRKLARELİ	7	45490,58	88,00
Pınarhisar Belediye Başkanlığı İstanbul Caddesi Cumhuriyet Meydanı KIRKLARELİ	Turkish-Bulgarian Cultural Heritage Network(Culturnet	BURGAS KIRKLARELİ	12	33929,22	82,62
Edirne Esnaf Ve Sanatkarları Odaları Birliği Dilaverbey Mah. Cumhuriyet Cad. No:14 Kat:2 EDİRNE	Incentive Of The Tradesmen And Craftsmen In The Border Region	BURGAS EDİRNE	7	27427,25	89,74
Babaeski Esnaf Ve Sanatkarlar Odası Hacı Hasan Mahallesi, Taktakçı Mehmet Ağa Sokak, No: 4 Kat: 2 KIRKLARELİ	Turkey-Bulgaria Cross-Border Craftsmen Cooperation Platform Project	YAMBOL KIRKLARELİ	12	26318,79	90,00
Edirne Romen Kültürünü Geliştirme Ve Yardımlaşma Derneği Çavuşbey Mah. Polat İşhanı Kat:3 No:5 KIRKLARELİ	Cross Border Cooperation Through Romanian Folk Music	EDİRNE HASKOVO KIRKLARELİ	10	37896,20	89,00
Anadolu Folklor Vakfı Edirne Grup Başkanlığı 2. Firuz Sokak Yusuf Öztürk İşhanı No.15 EDİRNE	When The Wheel Of Life Turns	EDİRNE YAMBOL	12	40670,38	89,99

Kırklareli Esnaf Ve Sanatkarları Odası Birliği Karacaibrahim Mah. Mustafa Kemal Bulvarı No:32 Kat:2	Kırklareli-Bourgaz Mutual Aid Network (Man) Trade Caravan Project	BURGAS KIRKLARELİ	11	46349,95	90,00
Merkez İ.Ö.Okulu Merkez İlköğretim Okulu EDİRNE	Brotherhood Of Serhad	EDİRNE YAMBOL	8	15279,28	89,99

3.3.4.Programın Stratejisi:

Program çerçevesinde, sınır bölgelerinin gelişmesi, karşılıklı değişimin çoğalması ve tamamlayıcı unsurlardan daha fazla faydalanılmasını sağlayan sonuçlar doğuracak ortak faaliyetler yoluyla iki ülke arasında yakınlaşma artacaktır. Sınır ötesi etkileri kısıtlı olan izole veya tek taraflı faaliyetler yerine bütünleşik müdahaleler uygulanmalıdır. Bu CBC ve AT tarafından finanse edilen ulusal programlar arasında tam bir uyumluluk; ve çakışmaları ya da tekrarları engellemek amacıyla diğer donörlerin finansman faaliyetleri ile de bir tutarlılık ve senkronizasyon olmalıdır.

3.3.5.Hedefler

Sınıra yakın yaşamaktan kaynaklanabilecek olumsuz etkilerin ortadan kaldırılmasına ve sınır bölgesindeki yaşam kalitesinin artırılmasının önkoşullarının yaratılmasına katkıda bulunmak

Özel hedefler:

- Sınır bölgesinin izolasyonunu azaltmak ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmasına yardımcı olmak.
 - Sınır bölgesinin çevre koşullarını iyileştirmek
 - Sınır bölgesinin ekonomik koşullarının gelişmesine ve sağlamlaştırılmasına katkıda bulunmak
 - Sınırlar arasındaki kültürel ilişkileri yoğunlaştırmak
- Yerel kurumları ve sivil toplumu güçlendirmek

Öncelik: sınır ötesi altyapı

1.özel hedef ile kısmen 3. özel hedefe yöneliktir.

Öncelik : çevrenin korunması, iyileştirilmesi, yönetilmesi

2.özel hedef ile kısmen 3. özel hedefe yöneliktir.

Öncelik İnsanlar arası faaliyetler

3., 4. ve 5. özel hedefe yöneliktir.

3.3.5.1.Çevre

- Bölgedeki başlıca nehirlerin(Arda, Meriç, Tuna) etrafındaki kentlerin, kasaba ve köylerin temel kanalizasyon ve atık su arıtma tesisleri;
- Çöplerin toplanması, arıtılması ve yok edilmesi alanlarına yatırılması;
- Ulusal parklar, koruma altındaki bölgeler ve doğal kaynaklara yapılacak geniş çaplı müdahaleler için gereken altyapı, ekipman ve teknik destek.
- Geniş çaplı ağaçlandırma projeleri.

3.3.5.2.Ekonomik Kalkınma

- Çeşitli ekonomik sektörlerde iki taraflı işbirliğini geliştirecek geniş çaplı projeler
- Büyük çaplı eğitim projeleri
- Altyapı
- Büyük çaplı ulaşım projeleri
- Telekomünikasyon ağları;
- Güç ve enerji bağlantıları.

3.3.6.Program Alanı

Türkiye ile Bulgaristan arasında sınır ötesi bölge, Bulgaristan'da Burgaz, Yanbolu ve Hasköy idare bölgeleri, Türkiye'de ise Edirne ve Kırklareli illerini kapsamaktadır.

3.3.6.1.İki Ülkenin At Yardımı Açısından Farklı Konumu

Sınır ötesi İşbirliği (CBC) yardımı dâhil AT yardımının verilmesi ile ilgili olarak iki ülke için farklı düzenlemeler bulunmaktadır. Daha önce Varşova Pakti'na üye ülkeler grubunda bulunan Bulgaristan anılan yardımı PHARE kredisi kapsamında almaya uygundur. CBC, PHARE bütçesi dışında finanse edilmektedir. günümüzde Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan ile devam eden CBC programlarına sahiptir ve Dağlık Karabağ ve sırbistan ile CBC oluşturma hazırlığındadır. Türkiye'ye verilecek AT yardımı, AB Konseyi tarafından Aralık 2001 de kabul edilen katılım öncesi mali destek hakkındaki ayrı bir düzenleme kapsamında sağlanmaktadır. Bu yüzden, söz konusu yardım, Türkiye'nin yer aldığı ilk sınır ötesi işbirliği planıdır. CBC programı her iki ülkede de, gelecekteki INTERREG programlarının yönetimine zemin hazırlayacaktır.

3.3.6.2.Ortak Program Dokümanı

Ortak Program Dokümanı (JPD), Sınır Ötesi İşbirliği (CBC) Programının ana ögesini oluşturmaktadır. Bu doküman, bölgesel işbirliği ve CBC programları için proje seçimine ilişkin ortak bir yaklaşım sunmaktadır.

JPD kapsamındaki önceliklere ayrılan fonlar yalnızca göstergesel fonlardır ve Ortak İşbirliği Komisyonu'nun (JCC) onayı ile değiştirilebilmektedir.

3.3.6.3.JPD'NİN Hazırlanmasında Sınır Ötesi Ve Aşağıdan Yukarıya Doğru Yaklaşımlar

JPD'nin hazırlık aşaması, gerek Bulgaristan gerek Türkiye sınır bölgelerinde yapılan yerel ve bölgesel çalışma grubu toplantıları sıra Bulgaristan'da Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Türkiye'de Dışişleri Bakanlığı ve DPT arasında gerçekleştirilen Sınır Ötesi Ortak Çalışma Grubu toplantısı müzakereleri kapsamıştır.

3.3.6.3.1.Kurumsal Çerçeve

Yönetim ve Ödeme Kurumları Bulgaristan ve Türkiye’de CBC programı, At merkezi Olmayan Uygulama Sistemi(DİS) prosedürlerine göre yönetilecektir. Ulusal Mali Yardım Koordinatörü (NAC), AT tarafından desteklenen bütün programların programlanması, izlenmesi ve uygulanmasına ilişkin her türlü sorumluluğu üstlenecektir.

İki ülkenin Maliye Bakanlığı bünyesinde bulunan, başkanlığını Ulusal Yetkilendirme Görevlisi’nin (NAO) yürüttüğü Ulusal Fon (NF), Programın mali yönetimini destekleyecek, Gerekli Bütün ödemelerin yapılması amacıyla fonları ihale Makamlarına aktaracak ve Avrupa Komisyonu’na rapor vermekle sorumlu olacaktır. Yetkili ulusal Kontrol idaresi, uygun mali kontrolü yapacaktır.

CBC Faydalanan Kurumları sırasıyla şunlardır. Bulgaristan’da Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (MRDPW) ve Türkiye’de Dışişleri Bakanlığı(DİB) ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı(DPT)

İlgili ihale makamları ise şunlardır: Bulgaristan’da MRDPW ve Türkiye’de Merkezi Finans ve İhale Birimi. Anılan kurumlar, şunlar dahil bütün PHARE CBC programının uygulanmasına ilişkin her türlü sorumluluğu üstlenir:

- Teklif davetiyesi koşullarının onayı;
- İhale dokümanlarının onayı;
- Değerlendirme kriterlerinin onayı;
- Tekliflerin değerlendirilmesine ilişkin onay;
- Sözleşmelerin imzalanması;
- Faturalara ilişkin yetki verilmesi ve bunların ödenmesi.

Her bir İhale Makamı’nın başkanlığını, program kapsamında gerçekleştirilen bütün işlemleri denetleyecek bir Program Yetkilendirme Görevlisi (PAO) yürütmelidir. NAO ve PAO, bütün sözleşmelerin DIS rehberinde öngörülen usuller uyarınca hazırlanmasını sağlayacaktır.

	TÜRKİYE	BULGARİSTAN
Faydalanan Kurumlar	Dışişleri Bakanlığı+DPT	Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (MRDPW)
İhale Makamı	Merkezi Finansman ve İhale Birimi(CFCU)	Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (MRDPW)
Ödeme Kurumu	Ulusal Fon(NF)	Ulusal Fon (NF)

3.3.6.3.2.Bölgesel Ve Yerel İdareler

Kaymakamlık ve Valilikler ile Belediyeler programda yer alan bölgesel ve yerel idarelerdir ve Türk hükümeti, İl ve Belediye idarelerini NUTS II düzeyinde bir araya getiren Hizmet Birlikleri oluşturmayı planlamaktadır. Oluşturulduklarında bu hizmet Birlikleri de programda yer alacaktır.

3.3.6.3.3.Yerel Paydaşlar

Bölgesel idareler ve belediye idarelerinin yanı sıra programdaki yerel katılımcılar diğerleri arasında şunlardan oluşacaktır: Ticaret Odaları; Ziraat Odaları; Meslek Birlikleri; Sendikalar; Okul ve Üniversiteler; Hükümet :Dışı Kuruluşlar

Bölgesel ve Yerel İdareler ile yerel paydaşlar, kendi aralarında müzakereler yürüterek; CBC programının hazırlık aşamasına katkı sağlayacaklardır.

3.3.6.4.Sınır Ötesi Organlar

3.3.6.4.1.Ortak Çalışma Grubu

Her iki ülkenin ulusal, bölgesel ve yerel temsilcilerinden oluşan Ortak Çalışma Grubu, Bulgar ve Türk paydaşlarının CBC programını hayata geçireceği çalışma organıdır. Bu çalışma grubu, programın ilk aşamaları- bu dönemde anılan çalışma grubu, CBC programına ilişkin öncelik ve önlemlerin tanımlanması ve

bunların öncelik sırasının belirlenmesi amacıyla Sınır Bölgesinde bütün düzeylerde toplantı ve müzakere yapılmasını teşvik edecektir. Ve CBC'nun uygulanması sırasında kilit bir rol oynayacaktır.

3.3.6.4.2.Ortak İşbirliği Komisyonu

Her iki ülkenin ulusal, bölgesel ve yerel temsilcileri ile Avrupa Komisyonu temsilcilerinden oluşan bir Ortak İşbirliği Komisyonu oluşturulacaktır.

JCC, 2004–2006 dönemini kapsayan çok yıllık Ortak Program Dokümanının (JPD) hazırlamasından sorumludur. JPD, tek bir sosyo-ekonomik ve coğrafi varlık olarak görülen bölge için ortak kalkınma strateji ve önceliklerini ve ortak uygulama ile ilgili hazırlıkları tanımlayacaktır.

JCC, her yıl, CBC Yıllık Programına eklenmek üzere Avrupa Topluluğuna sunulacak bir dizi ortak proje belirleyecektir.

3.3.6.4.3.Sınır Ötesi İşbirliği Programı (CBC)

Sınır Ötesi işbirliği programı, AB'nin, CBC ülkelerinde bölgelere komşu dış sınırlarında bulunan bölgelerde işbirliğinin artırılması amacıyla 1994'te oluşturulmuştur. CBC Programının tabi olduğu 1998 AT Tüzüğü (2760/1998 sayılı AT) programlarının yürütüleceği çerçeveyi belirlemektedir. Ortak Planlama Dokümanının (JPD) hazırlanması ve CBC Programı kapsamında finanse edilecek projelerin belirlenmesinde, Katılım Ortaklığında ve Müktesebatın Kabulüne İlişkin Ulusal Planda (NPAA) tanımlanan öncelikler yanı sıra Ön Ulusal Kalkınma Planlarında öngörülen hükümler dikkate alınacaktır.

CBC'nin hedefleri şunlardır:

1. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki, komşu bir ülkenin bölgeleri ile sınırı olan sınır bölgeleri arasındaki işbirliği artırılarak ilgili sınır bölgelerinin, diğer şeyler arasında ulusal ekonomilerindeki konumlarından kaynaklanabilecek belli kalkınma sorunlarını, yerel nüfusun çıkarı gözetilerek ve çevre korunması ile uyumlu bir şekilde aşmaları konusunda yardımcı olunması;

2. Sınırın her iki tarafında işbirliği ağlarının oluşturulması ve geliştirilmesi ve bu ağlar ile daha yaygın Topluluk ağları arasında bağ kurulmasının teşvik edilmesi.
3. Sınır ötesi işbirliği programı kapsamına alınacak projeler konusunda ilgili ülkelerce mutabık kalınacaktır. Bu projeler, sınır ötesi etkiye sahip olmalı, sınır bölgelerindeki yapıların geliştirilmesine katkı sağlamaları ve bir bütün olarak ülkeler arasındaki işbirliğini kolaylaştırmalıdır.

Eylül 2002’de, 1596/2002 sayılı Komisyon Tüzüğü (EC), 2760/1998 sayılı AT Tüzüğünü değiştirmiştir. Yeni Tüzük, 2760/1998 sayılı Tüzüğün 5.1. Bölümünde öngörülen, belli faaliyetlerin yalnızca Küçük Ölçekli Ortak Proje Fonu kapsamında gerçekleştirilebildiği kısıtlamayı kaldırmıştır. Bu faaliyetler artık CBC Projeleri kapsamında da yürütülebilmektedir. Ekim 2002’de, 1822/2003 sayılı Komisyon Tüzüğü(EC), CBC için uygun sınırları yeniden tanımlayarak ve bu sınırlar arasına Bulgaristan, Türkiye sınırını da dahil ederek 2760/1998 sayılı AT Tüzüğünü değiştirmiştir.

Sınır bölgelerinde yerel aktörleri dahil eden küçük ölçekli ortak projelerin teşvik edilmesin ve bunların bu tür projeleri tanımlama, geliştirme ve uygulama yeteneklerinin artırılması çerçevesinde, sınır ötesi işbirliği için ilgili program ve girişimleri ayrılan ödeneklerin sınırlı bir yüzdesinin kullanılabileceği her bir sınır bölgesinde küçük ölçekli proje fonu oluşturulmuştur.

3.3.7.Türkiye-Bulgaristan Sınırötesi İşbirliği Çalışması Örneği Sınırötesi Korunan

Alan Yaklaşımı Çerçevesinde Çilingöz Koyu Ve Çevresinin İrdelenmesi¹²⁴

Ülkemizin Trakya Bölgesinde varolan ulusal ve uluslar arası değer taşıyan doğal kaynaklarımız son yıllarda “AB Sınırötesi İşbirliği Programı” çerçevesinde oluşturulan projelerde öncelikli konuları oluşturmaktadır. Özellikle sınır kentlerimiz olan Edirne ve Kırklareli yönetim sınırlarında kalan ve doğal uzantıları Bulgaristan ve Yunanistan ulusal sınırları içinde süren orman rejimi içindeki doğal kaynaklarımız bu

¹²⁴ ormanweb.sdu.edu.tr/sempozyum/bildiriler/141.pdf Erişim: 10.05.2007

alandaki gündemin basında yer almaktadır. Bildiride “Sınırötesi Doğa Parkı” kavramı gündeme getirilerek böyle bir uygulama örneğinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunun tartışmaya açılması amaçlanmıştır. Bunun içinde, Çilingoz Koyunda peyzaj planlaması amacına yönelik yapılmış olan doktora çalışmasından yola çıkılarak, bölgedeki orman kaynaklarının AB Sınırötesi İşbirliği programı çerçevesinde Türkiye-Bulgaristan korunan alan yönetim ortaklığı altında bir “Sınırötesi Doğa Parkı” modeli önerisi getirilmiştir. Model önerisinde Bulgaristan bölümünü oluşturan ve halen korunan alan statüsünde yönetilen “Istranca Doğa Parkı”nın kaynak özellikleri ile Türkiye bölümündeki Çilingoz Koyunu da kapsayan bölge orman kaynaklarının ve bölgenin sosyo-ekonomik özellikleri “Sınırötesi Istranca Doğa Parkı” başlığı altında irdelenmiştir. “Sınırötesi Istranca Doğa Parkı” önerisinin genel ve spesifik amaçlarını şöyle özetlemek mümkündür:

Genel Amaçlar:

Sınırlararası ekonomik, sosyal ve kültürel bağların pekişmesi; sınır bölgelerinin ekonomik potansiyelinin gelişmesine katkı sağlamak.

Spesifik Amaçlar:

- Alt yapının geliştirilmesi; doğal çevre korunması, çevre kirliliğinin engellenmesi ve doğal çevre yönetimi,
- Kırsal ve tarımsal ortak etkinlikleri geliştirmek,
- Sınır bölgeleri arasındaki yardımlaşmayı geliştirmek böylece ortaya çıkabilecek gelişim ve ulusal ekonomi içindeki yerinden dolayı sorunları yerel halk yararına ve doğal çevre korunmasına dikkat ederek çözmektir.

•

Son olarak her iki ülkenin de bu alandaki yönetim sistemi ve korunan alan statüleri de

değerlendirilerek iki ülke işbirliği çerçevesinde “Sınırötesi Istranca Doğa Parkı”nın yasama geçirilip geçirilemeyeceği, ortaya çıkabilecek sorunların çözümü vb. konular tartışmaya açılmalıdır.¹²⁵

¹²⁵ Kırklareli Sınır Ötesi işbirliği personeli ile yapılan görüşmede “Sınırötesi Istranca Doğa Parkı” projesiyle Türkiye’de Eurogio alan çalışması yapılması düşünüldüğü vurgulanmıştır.

Tablo 7: CBC Bulgaristan-Türkiye
Güçlü Ve Zayıf Yönlerin Analizi-I

SEKTÖR	GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
COĞRAFİ KONUM	Avrupa, Karadeniz, Orta Doğu ve Asya arasındaki önemli geçiş yolları	Bölge, iki ülkenin büyük ekonomik ve idari merkezlerine uzaktır; Kentsel yerleşimler ve kırsal alanlar, bölgedeki büyük şehirlerden yalıtılmış durumdadır.
İNSAN KAYNAKLARI	Akademik yapıların mevcudiyeti İyi durumdaki genel eğitim düzeyi	Sınırın iki tarafı asında, farklı nüfus büyümesi, yaşlanma eğilimleri ve işsizlik düzeyleri; Bulgaristan'ın kırsal kesimlerinde demografik kriz; Kentsel yoğunluk; kırsal kesimde nüfusun azalması(özellikle Bulgaristan'da); Artan işsizlik (özellikle Bulgaristan'da; Nitelikli işgücünün büyük şehirlere göç etmesi; Sınır belediyelerindeki düşük yaşam kalitesi.
EKONOMİ	Yavaş yavaş ekonomik iyileşme işaretleri; Gelişen ikili ilişkiler ve ticaret; Özellikle hafif sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde küçük ve orta ölçekli işletmelerin daha çok geliştirilebileceği iyi olanakların bulunması Türk yatırımcıların Sınır Bölgesinin Bulgaristan tarafında devam eden girişimleri	Bulgaristan'daki gri ekonominin önemli rolü ve yüksek işsizlik oranları; İki ülke arasındaki ticaretin dengesizliği; Bulgaristan'da düşük tarımsal üretim:sulanan alanların azalması ve tarım arazilerinin çok çok daha büyük bölümlerinde ekim yapılmaması, Doğal kaynakların henüz potansiyel bir gelir kaynak olarak tanınmaması Sanayi sektörünün bir bölümü ile işgücünün, artık geçerli olmayan ticari faaliyetlerde bulunması, işletmelerin teknolojik modernizasyon ihtiyacı; Düşük dış yatırım düzeyi

**Tablo 8: CBC Bulgaristan-Türkiye
Güçlü Yönler Ve Zayıf Yönlerin Analizi-II**

SEKTÖR	GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
BÖLGESEL KALKINMA	Bölgesel ve yerel idareleri ekonomik kalkınmayı desteklemesi ve yerli halkın daha yakın bir sınır ötesi işbirliği için istekli olması	Bölgedeki büyük merkezler ile küçük köyler arasında yaşam kalitesi ve kalkınma eğilimleri açısından eşitsizlikler bulunması; ekonomik faaliyetlerin büyükşehirlerde yoğunlaşması;uzak kırsal alanların terk edilmiş olması, bölgenin, sınırın özellikle Bulgaristan tarafında belli bölümlerinin çevre konumunda bulunması;Özellikle uzak kırsal alanlarda genel hizmetlere kısıtlı erişim ve düşük yaşam kalitesi;Uzmanlık gerektiren ticari hizmetlerin-mali, pazarlama desteği, vb-yok denecek kadar az olması.
TURİZM	Önemli ortak kültürel ve tarihi miras, adet ve gelenekler; Çoğu kullanılmayan,zengin ve çeşitli doğal kaynaklar.	Yetersiz deneyim ve altyapı;Turistlere sunulan hizmetler konusunda çeşitlerin çoğunlukla yetersiz olması;Mevcut turizm faaliyetlerinin çoğunlukla sezonluk olması; Geliştirilecek pazarlama ve tanıtım stratejileri; İki ülke arasında yetersiz işbirliği;Sınırın her iki tarafındaki tarihi eserler ile arkeolojik sitlerin yeterince muhafaza edilmemesi ve bazı zamanlar terk edilmesi

ALT YAPI ULAŞIM TELEKOMÜNİKASYON	Pan Avrupa ulaşım ağı ile bağlantı; Büyük şehirlerde modern telekomünikasyon hizmetlerinin mevcut olması	Doğu- Batı bağlantılarının yetersiz olması; Mevcut yol alt yapısının her zaman bütünleştirilememesi; sınıra uzanan ana eksenlerin genellikle yol ağına geri kalanı ile bağlantısının olmaması; Özellikle Bulgaristan'da birçok tali ve yerel yolun kötü durumda olması; Bütün olanakları sunan ancak alt yapısı ve organizasyonun yetersiz olması nedeniyle sınırdan geçişte uzun bekleme sürelerine neden olan, , Kapıkule-Kapitan Andeevo'daki tek sınır kapısı; Kırsal kesimlerde telekomünikasyon kapsamındaki alanların sayısının çok az olması; Svilengrad'daki, kapasitenin altında çalışan mevcut gümrüksüz bölge

ÇEVRE	Zengin ve çeşitli doğal çevre; Olağanüstü biyo-çeşitlilik; Benzersiz eko sistemler ile ulusal boyutta ve Avrupa'da öneme sahip koruma altındaki alanların bulunması; Büyük ekolojik öneme sahip, sınır aşan nehir ve ormanların bulunması; Bazı çevre izleme tesisinin bulunması; İyi su kaynakları; Birçok kırsal alanda iyi durumdaki genel ekolojik koşullar.	İnsan müdahalesine büyük oranda açık ve insanlar tarafından belirlenen hassas değişkenle eko sistemlerin varlığı; Maritza/Meriç,Arda ve Tunca nehirlerinin, Türkiye'ye girdikleri noktada çok kirli olması ve sulama için uygun olmaması; Özellikle kırsal alanlardaki kasaba ve köylerde kanalizasyon sistemleri yanı sıra atık su arıtma tesislerinin yetersiz olması; Yetersiz atık yönetimi; Yetersiz genel çevresel izleme.
--------------	---	---

**Tablo 9: CBC Bulgaristan-Türkiye
Fırsat Ve Tehditlerin Analizi-I**

SEKTÖR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
İNSAN KAYNAKLARI	İyi gelişmiş yapıların kullanılabilir olması; Hizmetlerin kalitesinin iyileştirilmesi ve kullanılabilirliğinin yaygınlaştırılması olanağı.	İstihdam olanaklarının yeterli olmaması ve hizmetlerin yetersiz yerelleşmesinden dolayı iyi eğitilmiş ve nitelikli kişilerin göç etmesi; İnsan kaynakları yönetimi ve hizmetlerin verimliliğinin iyileştirilmesi konusunda iki taraflı işbirliği eksikliği
EKONOMİ	Bölge, Avrupa Orta Doğu ve Asya arasında lojistik bir “merkez” konumuna gelebilir; Bulgar ve Türk işletmeleri arasında şu an devam eden sınır ötesi ekonomik işbirliğinin daha da geliştirilmesine yönelik olumlu beklentiler mevcuttur; Düşük ücretler ve görece nitelikli işgücü, bölgeye dış yatırım çekilmesi açısından iyi bir potansiyel oluşturmaktadır; Ekonomik olarak kullanılacak zengin doğal kaynakların mevcut olması.	Sınır ötesi ekonomik bütünleşme düzeyinin düşük olması; Çevredeki kırsal alanların artan yalıtılmışlığı; Yetersiz alt yapıların gelişmesi ekonomik büyümeyi engelleyebilir; Rasyonel olmayan kullanım bölgenin kaynaklarını yoksullaştırabilir; Mevzuat kısıtlamaları iki taraftaki işbirliğini engelleyebilir ve yatırımcıları caydırabilir.
BÖLGESEL KALKINMA	Yeni teknolojilerin kullanımı yoluyla hizmetlerin iyileştirilmesine yönelik sınır ötesi faaliyetlerin artırılması.	Yerel olarak hayata geçirilen kalkınma programlarının ulusal düzeyde yeterince dikkate alınmaması ve/veya yeterli etkiyi yaratmaması nedeniyle artan yalıtılmışlık
TURİZM	Alternatif turizm biçimlerinin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesine yönelik elverişli ön koşullar; Birleşik turizm sektörü için olumlu fırsatların bulunması; Ortak kültürel ve tarihi miras ile bilinmeyen ve bozulmamış doğal alanların turizme açılması olanağı.	Kaynakların çok fazla, çok küçük girişimlere dağıtılması; Tanıtım faaliyetlerinin ortak bir pazarlama stratejisi kapsamında bütünleştirilmesi eksikliği; Nitelikli personel eksikliği; Sınırın her iki tarafında da benzer turizm faaliyetleri arasında rekabet oluşması riski.

**Tablo 10: CBC Bulgaristan-Türkiye
Fırsat Ve Tehditlerin Analizi-II**

SEKTÖR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
ALT YAPI ULAŞIM İLETİŞİM	Pan Avrupa ulaşım koridorlarının planlanan kesimlerinin tamamlanması; Telekomünikasyon ağının uzak alanlara kadar yaygınlaştırılması; Yakın gelecekte yeni bir sınır kapısının açılması.	Doğu-Batı hatlarının eksikliği ve kuzey-güney eksenindeki aşırı yoğunlaşma, bölgenin, yerel ekonomik ve sosyal kalkınma üzerindeki olumsuz etki doğuracak “geçiş” ve çevre niteliğinin artmasına yol açabilir.
ÇEVRE	Sınır ötesi doğal kaynak ve ekosistemlerin eş güdümlü koruması, tanıtım, kullanımı ve yönetimi; Su kaynakları yönetiminde işbirliği; Doğal ve teknolojik felaketlere karşı ortak savunma	Sınır ötesi nehir ve ekosistemlerin kirliliğinin artması riski; Atıklar nedeniyle kirliliğin artması riski; Bölge ormanlarındaki kontrolsüz ağaç kesimi nedeniyle çevresel dengesizlik oluşması tehdidi.

3.3.8.Değerlendirme

Bilindiği üzere Kırklareli ve Edirne illerinde Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı uygulanmaktadır. Türkiye- Yunanistan arasında da her iki ülkenin sınır bölgesinde bulunan illerini kapsayan sınır ötesi işbirliği programına başlanmıştır. Gerek sınır ötesi işbirliği programına gerekse diğer programlara kaynak sağlayan AB fonlarında yararlanma ile ilgili koordinasyon ve önderlik, il valiliklerinin ve ilçe kaymakamlıklarının görev sorumluluğu içindedir.

Avrupa Birliği tarafından, Birliğe sınır ülkelerin, sınır bölgelerinin desteklenmesi amacıyla yürütülen “Sınır Ötesi İşbirliği” çalışmaları nedeniyle; Edirne valiliği, yeni projeler geliştirilmesini istemekte ve bu konuda ellerindeki imkanlar dahilinde yardımcı olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti adına Merkezi Finans ve İhale Birimi, AB’nin Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardım Programı kapsamında desteklenecek, Türkiye’de Edirne ve Kırklareli, Bulgaristan’da ise Haskova, Yambol ve Burgas sınır bölgelerinde küçük ölçekli “kişiden kişiye”, sınır ötesi niteliğe sahip yerel gelişme faaliyetlerini geliştirmek ve ortak projelerin, tanımlanması ve uygulanmasında yerel ve bölgesel idarelerin ve diğer sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini arttırmak amacıyla teklif çağrısında bulunmaktadır.

Valilikçe Türkiye ve Bulgaristan’ın gerek birliğe entegrasyonunu, gerekse birbirleriyle anlaşmalarını sağlayacak projelerin, kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar tarafından, ekonomik kalkınma, çevre, turizm, kültür, mahalli demokrasi, planlama ve gelişme çalışmalarını kapsayacak şekilde hazırlanabileceği belirtilmektedir.

Hazırlanacak projeler Bulgaristan’dan bir ortakla yürütülmesi gerektiği vurgulanmakta, projelerin daha büyük projelere örnek oluşturması bakımından önem taşımaktadır.ABEM’in öncülüğünde bir çok çalışma yapılmıştır. Bunlardan biri de Türk UNESCO Komisyonu ve UNESCO-ROSTE, Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Genel Müdürlüğü, Edirne Valiliği ve İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü’nün desteklediği MAB (Man and Biosphere) Biyosfer Rezervleri ve Sınır Ötesi İşbirliği, Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye adlı çalışma

gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmayla üç ülkede yer alan Trakya Bölgesinde'ki sulak alanlarda flora envanteri, Vegetasyon haritası, Habitat haritası, sosyo-ekonomik konular ve çalışmalar; türlerin korunması, nehir havzaları, kirlilik izleme, hayvanlar (grupların belirlenmesi), Istranca ve Rodop Dağları'nda ise;yukarıdaki çalışma konularının yanı sıra, hava kirliliği- iklim değişiklikleri, ekosistemlerin izlenmesi, yönetim planları, çalılıkların yüksek bitkilere dönüştürülmesi, çalışmaların MAB hedefleri doğrultusunda geliştirilerek gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Bunun için; network (irtibat, e-mail listesi, anket, bilgi toplama)kurulmasına, karşılıklı ziyaretler yapılmasına karar verilmiştir.

SONUÇ

Avrupa Konseyi'nin kuruluşundan bu yana en önemli amacı Avrupa ulus ve vatandaşlarının haklarını, temel değerlerimiz olan demokrasiye, insan haklarına ve yasa düzenine saygıyı sağlamak yoluyla güvence altına almak olmuştur. Üyeleri arasında ortak mirasları olan ülkü ve prensipleri korumak, yaymak ve siyasi, ekonomik ilerlemelerini sağlamak amacıyla daha sıkı bir birlik oluşturmak da diğer önemli hedefleri olarak görülmektedir. Bunları yaparken Avrupa bütünlüğünün sağlanabilmesi için tüm yerel ve bölgesel birimlerin katılımının sağlanması, bunlar arasında işbirliğinin yaratılması ve bu birimlerin özerkliğinin sağlanması amaçlarını gerçekleştirmek için en önemli araçlar olacaktır.

Araçlar amaçları gerçekleştirmenin yolu olduğu görüşüne dayanarak diyebiliriz ki Konsey, demokrasilerin ana taşlarını oluşturan birimler olarak yerel ve bölgesel yönetimleri görmektedir. Bu yüzden de yerel ve bölgesel düzeyde demokrasinin önemi gözönünde tutulmuştur. İşte bu yüzden ki Avrupa Konseyi'nin demokratik gelişimin sağlanması, insan hakları ve özgürlüklerinin korunabilmesi ve sürdürülebilir ilişkiler yaşanmasının sağlanması açısından yerel veya bölgesel düzeyde işbirliği en önemli araç olmaktadır. Zira işbirliği tek boyutla ele alınamamakta, politik, sosyal, kültürel vb. birçok açılardan işbirliği zorunlu olmaktadır.

Avrupa Konseyi açısından Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, ilerleyen dönemde Avrupa Birliği'nin oluşum süreciyle beraber Avrupa Bölgeler Komitesi gibi kurumlar yerel ve bölgesel yönetimlerin etkinliğinin artırmak ve her türlü konuda karar alma süreçlerine katılımını sağlamak açısından çabalarını artırmaktadırlar.

Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arası Sınırötesi İşbirliği Sözleşmesi sınırötesi işbirliğiyle ilgili en önemli metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözleşmenin temelinde; Avrupa halklarını oluşturan birlik ve beraberlik ruhundan, özellikle sınır bölgelerinin gelişmesine katkısından bahsedilmektedir. Avrupa Konseyi üye devletlerin aralarında daha sıkı bir işbirliğinin gelişebilmesi için, sınırlardaki yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında, bölgesel, kentsel ve

kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyel önemini dikkate alınması gerekmektedir. Bunlar ışığında sınır bölgelerinden yerel aktörleri dahil eden küçük ölçekli projelerin teşvik edilmesi ve bunların bu tür projeleri tanımlama, geliştirme ve uygulama yeteneklerinin artırılması çerçevesinde, ilgili Sınır Ötesi İşbirliği programlarına ayrılan ödeneklerinin sınırlı bir yüzdesinin kullanılabileceği her bir sınır bölgesinde küçük ölçekli proje fonu oluşturulması gerekmektedir.

Güçlü bir sınır ötesi işbirliği niteliği taşıyan, sınır bölgelerindeki bölgesel ve yerel çevrelerle yakın işbirliği içinde planlanan ve kamu ve yarı kamu kurumları yanı sıra kar amacı gütmeyen kuruluşlar arasında sınır ötesi işbirliğini genişletmeyi ve derinleştirmeyi amaçlayan ortak yönetim yapılarının oluşturulması ve geliştirilmesini içeren tedbirler özellikle dikkate alınmalıdır.

Sınırötesi işbirliğinin önem taşımasının birtakım nedenleri vardır. Öncelikle sınırlara yakın yerlerin kültürel özellikleri genellikle birbirine benzemektedir. Hatta iki bölge halkı arasında akrabalık ilişkileri dahi bulunmakta ve bu ilişkiler zaman içinde daha da gerilere dayanmaktadır. Akrabalık ilişkilerine paralel olarak, kültürel unsurlar arasındaki benzerlik kendini pek çok konuda göstermektedir. Bu yüzden işbirliğinin temelinde kan bağı, bunun ötesinde kültürel bir bağlılık vardır. Komşular arasında yakın kültürel ve sosyal ilişkiler ortak mirasın yaşamasına yardımcı olacak ve çağdaş kültürün ortaya çıkması için uygun zemini ortaya çıkaracaktır.

Bundan ziyade sınır bölgeler benzer coğrafi özellikler taşımakta, bazen bir nehrin iki kıyısını paylaşabilmektedirler. Sınır bölgeleri, birçok doğal kaynak içermekte ve büyük oranda çevresel ve ekolojik öneme sahip bitki ve hayvan türlerini barındırmaktadır. Artan sanayileşme ve trafik sorunlarına bağlı olarak ekosistemler çeşitli çevresel etkilere tabi kalabilmektedir. Biyolojik çeşitlilik, su kaynakları, ormanlar, kıyı alanları ve dağların korunması ve sürdürülebilir kullanımı ile çevrenin korunması ve yönetimi ekolojik dengelerin sürdürülmesine yönelik ortak bir politika oluşturulması, sürdürülebilir kalkınma ve bölge halkının yaşam kalitesinin iyileştirilmesinin önemli bir önceliğidir.

Sınır bölgeler ortak gereksinimleri olan, ortak geçim kaynaklarına sahip bulunan bölgeler olarak, ortak sorunlarla boğuşmaktadırlar. Bu kadar benzerliklerin

bulunmasındandır ki sınır ötesi işbirliğinin temelinde kardeş şehir ilişkileri yatmaktadır. Kardeş şehir ilişkilerinin temelini de sınırdaş kentler oluşturmaktadır. Yerel halkların paylaşımlarından kaynaklanan bu ikili ilişkiler hem yerel halkı hem de yerel yönetimleri bütünleştirici ortak harekete sevk etmektedir.

Tabi ki sınır bölgelerinde birçok sorun da bulunmaktadır. En başta, genellikle sınırı bölgeler diğer bölgelere oranla az gelişmiş, geride kalmış bölgelerdir. Bölgesel gelişmişlik farklarının en aza indirilmesinin sağlanması amacıyla sınırötesi işbirliği projelerinde ekonomik olarak kadınların ve gençlerin işgücü piyasasına yeterli katılımlarını sağlayacak şekilde yeni veya geliştirilmiş nitelik ve beceriler kazanmalarına yönelik, altyapının ve yerel nüfusun yaşam koşulların iyileştirilmesine yönelik projelerin hazırlanması gerekmektedir. Yerel ticaret ve işletmelere verilecek destek, işbirliğinin artırılmasına katkıda bulunacak ve böylece bölgesel ekonomiyi yeniden hayata geçirecektir. Bu faaliyetler, yerel istihdam üzerinde uygun bir etki doğurmalı ve kadın ve gençlerin işgücü piyasasında yeterli ve etkin katılımına yönelik eşit fırsatlar sunulmasına dönük olmalıdır. Bölgenin zengin doğal kaynakları ekonomik olarak kullanılabilir. Bu tamamen ekolojik denge gözetilerek ve sürdürülebilir bir yolla yapılırsa uzun vadeli istihdam alternatifleri ve bölge nüfusu için ilave kazanç kaynakları sağlayabilir. Sınırlarımızda bulunan çok sayıda tarihi eser ve doğal sit olmak üzere önemli kültürel miras ve tarihi gelenekler, doğal, tarihi ve kültürel kaynakların turizm amaçlı kullanımına dayalı bir yerel ekonominin geliştirilmesine yönelik bir varlık olarak görülebilir.

Tüm bu süreçlerde, bölgedeki kuruluşlar, kamu kurumları ve yerel idareler bünyesindeki becerileri geliştirmek ve yeni kapasiteler oluşturmak suretiyle bu proje, demokratik toplumun güçlendirilmesine katkıda bulunacak, bölgenin daha dışarıya dönük bir tutum geliştirmesi ve dünyaya açılmasına yardımcı olacak, hizmetleri modernize edecek ve insan kaynaklarının kalitesi ile sınırın her iki tarafındaki sosyal ortamı iyileştirecektir.

Tüm bu projeleri hazırlarken önem verilmesi gereken noktalardan biri de hedef kitleleri bilgilendirmek, teşvik etmek, bilgi ve tecrübe paylaşımlarını sağlamak, işbirliğinin projeksiyon zeminlerini hazırlamaktır. Çünkü bilgiye erişim tüm toplumlar açısından en önemli kriterlerden biridir. Projelerde rol alan yönetim otoritelerince, uygun, açık, hedefli bilgilendirme kampanyaları düzenlenmeli, yerel

çevrelerle ve basınla periyodik olarak toplantılar düzenlenmeli, izleme verilerine ve etkinlik göstergelerine ulaşımın kolaylaştırılması gerekmektedir. Özellikle Interreg programları doğrultusunda elektronik mübadelenin sağlanması istenmektedir. Projeler için gerekli olan kategoriler sisteminin tüm kodlanmış verileri, bu kategorilerin , hareket ve etki göstergeleri, bölgesel, şehirs el ve yerel tahsisler, tüm süreçlere katılan kuruluşları, öngörülen tüm bilgisayar dosyalarının mübadele edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Bilgiye erişimin bu kadar önemli olduğu bu süreçte Türkiye’de bilgiye ulaşmada ve bunu paylaşmada birtakım eksiklikleri vardır. Gerek yasal gerek kurumsal eksiklikler yüzünden bilgiye erişim tam olarak sağlanamazken, elektronik mübadele için ileri bir süreç gerekmektedir. Kent bilgi sistemleri ve coğrafi bilgi sistemleriyle bilgiye erişimi kolaylaştırmaya yönelik adımlar atan Türkiye ‘nin bu adımlarını hızlandırması gerekmektedir.

Burada aşılması gereken önemli bir nokta da güven sorunudur. Aynı sınırı paylaşan yerel veya bölge vatandaşlarının birbirlerine güvenin sağlanabilmesi, ortak hareket edebilme ve paylaşım sağlama, ortak katılımın sağlanabilmesi ve böylece yapılan çalışmalardan etkin ve verimli sonuçların alınabilmesi açısından oldukça önemli bir noktadır. Yapılan anket çalışmaları gösterdiği üzere güven noktası sınırötesi işbirliği sürecini etkileyen önemli noktalardan biridir.

Bu süreçte geline n aşamayı ve yapılması gerekenleri değerlendirmek gerekirse; ilk olarak kurumsal yapılanmanın eksikliği göze çarpmaktadır. Merkezi yönetim ve yerel yönetim birimleri arasında denge sağlayacak, bilgi alışverişinde bulunup karar mekanizmalarını yönetecek , yerel bölgeyi tanımlayabilme ve sorunları yanıtlayabilecek yerel kurumsal yapılanmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kurumda çalışacak kalifiye personele ihtiyaç duyulmaktadır. Zira yapılan gözlemler neticesinde denilebilir ki sınır bölgelerimizde sınırötesi işbirliğine yönelik alanlarda çalışan personel oldukça yetersiz olmakta, bir çok konuyla aynı kişi ilgilenmektedir. Birincisi, yabancı dil bilen uzman personelin istihdam edilmesi ve uluslar arası ilişkileri düzenleyebilecek yeni birimlerin yerel yönetimler bünyesinde tesis edilmesi gerekmektedir. Yapılan mülakatlar ve alan incelemelerine istinaden bir değerlendirme yapmak gerekirse; gerekli yasal düzenlemeler yapılırsa ve imkanlar sağlanırsa ilerleme kaydetmek kolaylaşacaktır. Sınır ötesi işbirliği büroları kıt

kaynakları ve personellerine rağmen önemli çalışmaların temellerini atmakta, yol gösterici projelere yönelik ilerlemeler kaydetmektedirler.

Ayrıca, tanıtıma yönelik faaliyetlerin artırılması da gerekmektedir. Bunlar, sınır ötesi işbirliği alanlarında ortak projeler geliştirebilmek için sınırdaş belediyelerle ortak grupların kurulması istekleri temelinde ortaya çıkmaktadır. Bu tip ilişkiler için bütçeye ayrı ödenek konulması ve halk katılımının sağlanması, altyapı ve ulaşım imkanlarını geliştirilmesi; belediyeleri birbirine yakınlaştırmak amacıyla kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılarak devam ettirilmesi önemli bir noktadır.

Taşımacılık politikasının geliştirilmesi, altyapılarının ve sınırötesi ağlarını geliştirecektir. Bunları destekleyecek faaliyetlere yönelinmeli, sınırötesi bölgenin izolasyonuna son vermek amacıyla taşımacılık ağlarının geliştirilmesine yardımcı olunmalıdır.

İstihdam politikasıyla, yerel iş piyasasının güçlendirilmesi amacıyla, eşit fırsatlarla ilgili açık hüküm olmamasına rağmen büyük oranda birimler ve hizmetler arasında işbirliğini destekleyecek faaliyetler yoluyla gerçekleştirilebilir.

Rekabete yönelik politikalarla, sınırötesi işbirliğini destekleyecek ve özellikle turizm sektöründe yeni fırsatlar geliştirecek faaliyetler yoluyla gerçekleştirilebilir.

Araştırma ve teknolojik kalkınma politikalarıyla, sınırötesi işbirliğinin ilerletilmesi için bir dereceye kadar eğitim kurumlarının işbirliğiyle ilgili faaliyetlerle ve dolaylı olarak girişimcilikle ilgili olan faaliyetlerle gerçekleştirilebilir.

Uygulamaya bakarsak; aslında belediyelerimizde işbirliği konusunda bir istek ve kararlılık bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki işbirliği projeleri çok yetersiz ve sınırlı sayıdadır. İl özel idarelerimizin yerel yönetim birimi olarak çalışmaları çok az sayıdadır. Komşu ülke belediyeleriyle işbirliği yapmayı arzulayan belediyelerin önemli bir kesimi, personel ve mali güçlerinin de yetersiz olduğunu düşünmektedirler ve bu konudaki parasal kaynakların artırılması, harcama yetkilerinin, eğitilmiş personel ve bunların istihdamına yönelik yetkilerin artırılmasını istemektedirler.

Belediyelerimiz proje hazırlamakta zorluklar yaşamaktadır. Avrupa normlarına uygun proje üretilmemesinin temelinde bu yatmaktadır. Ortak işbirliği için ilgili yerel ve bölgesel birimler arasında yapısal uygunluğun sağlanması gerekmektedir. Bir yanda hızla karar alabilen bir yerel birim diğer yanda ise hemen her türlü kararların merkezi yönetime danışıldığı, uzun sürece dayalı bir birim. Yerel birimler kendi projelerini üretebilen birimler olabilmelidir

Tüm bu gelişmeler ışığında diyebiliriz ki en iyi sonucu elde edebilmek için, yerel, kamu, sivil ortaklığının tam olarak sağlanabildiği, ortak sorunlara ortak çözüm yolları bulabilmek için tartışabildiğimiz, her türlü bilgiye erişim imkânının rahatlıkla sağlandığı, ortak kültür, çevre, altyapı, vb niteliklere sahip sınır alanlarında işbirliği güçlenir ve gelişir. Önemli olan değişime ayak uydurabilmek ve sınırın diğer ucundakilere el uzatıp, onlardan da gerekli eli görebilmektir. Sınırlar aşılması zor yerler olmaktan çıkıp, uzak ama yakın olabilmelidir.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR&MAKALELER

Avrupa Konseyi, Avrupa Konseyi Basın ve Enformasyon Müdürlüğü Yayını, Strasburg, 1986.

BARAN, Sarya., **Demokrasi Mücadelesinde Yerel Yönetimler**, Aram Yayıncılık, İstanbul, 2003.

Avrupa Sınırötesi İşbirliği Sözleşmesi Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Türkiye Türk Belediyecilik Derneği&Konrad Adenauer Vakfı, Ankara, 1999.

DALGIÇ, Duygu “Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği ve Türkiye Uygulaması”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2006.

DAŞÖZ, H.İbrahim.,“AB Fonları ve Yerel Yönetimler”, **Yerel Yönetim ve Denetim, Aylık Mesleki ve Bilimsel Dergi**, Mahalli idareler Kontrolörleri Derneği Yayını, Cilt 10, Sayı 4, 2005,

ERBAY, Yusuf - YENER, Zerrin., **Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi**, Demokrasi Kitaplığı, Ankara, 1999,

ERBAY, Yusuf., YENER, Zerrin., KOÇDEMİR, Kadir., ÇELİKKAYA, Yusuf Ziya., **Türk Yerel Yönetimlerinde Sınırötesi İşbirliği Araştırması**, Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adanaeur Vakfı, 1997.

ESEN, Selin., “Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi”,**Ankara Üniversitesi SBF dergisi, No:59-4**

ESEN, Kasım., “Avrupa Birliği Topluluk Programları Kapsamında Sınır Ötesi İşbirliği”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl:76,Eylül 2004,Sayı:444

GÖNLÜBOL, Mehmet.,**Uluslararası Politika**, Siyasal Kitabevi, 5. Baskı, Ankara,2000,

Uluslar arası Seminer “Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler”, Türkiye Belediyeler Birliği, 2003,

Hizmette Yerellik İlkesinin Tanımı ve Sınırları, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını No:1, Ankara, 1995,

JERNECK, Magnus,. “East Meets West.Cross-Border Co-operation in the Öresund- Successful Case of Transnational Region-building?”, **LOCAL AND REGIONAL GOVERNANCE IN EUROPE**, EDİT:Janerick Gidlurdad, Magnus Jerneck, Edward Elgar Publishing, Northampton, U.S.A., 2000,

MENGİ, Ayşegül - ALGAN, Nesrin., **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel sürdürülebilir Gelişme (AB ve Türkiye Örneği)**, Siyasal Kitabevi,

ÖZEL, Mehmet., “Avrupa Birliği’nde Bölgeselleşme ve Bölge Yönetimleri Sorunu”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, No:59-2**,

KARAMAN, Zerrin Toprak.,”Avrupa Konseyi’nde Sınır Ötesi İşbirliği Stratejileri Açılımında Sınır ve Sınır Ötesi Komşularımıza Bakış”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**,Cilt:1,No:4,

KELEŞ,Ruşen., **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, 4. Basım, İstanbul, 2000.

Yerel Yönetimler Kongresi-Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma-Bildiriler Kitabı, Biga-ÇANAKKALE, 2004.

TOPRAK, Zerrin , **Yerel Yönetimler**,Beşinci Baskı,2001 İzmir,

TOPRAK, Zerrin.,Belediyeler arası Yurtiçi ve Sınır Ötesi İşbirliği”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 441Yıl-75, Aralık 2003,

“İçişleri Bakanı Saadettin Tantan’ın Avrupa Konseyi 12. Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansını Açış Konuşması, **“Türk idare dergisi**, yıl:72, haziran 2000,

Uluslararası Toplantı “Sınırötesi İşbirliği Sözleşmesi Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Türkiye”, Türk Belediyecilik Derneği Konrad Adenauer Vakfı, Ankara,1999

Uluslararası Seminer, “Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler”, Türkiye Belediyeler Birliği, 2003.

Edit: TOPRAK, Zerrin., YAVAŞ, Hikmet., GÖRÜN, Mustafa. **Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Antlaşmalarında Avrupa Konseyi”**, Birleşik Yayınları, İzmir, 2004.

Edit: PALABIYIK,Hamit., DEMİRCAN, Esra., **1.Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı**, Çanakkale, 2003.

Edit: PARLAK,Bekir., ÖZGÜR, Hüseyin., **Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.

Edit: TOPRAK, Zerrin, KÖKTAŞ M.Emin, TENİKLER Gökhan, **21.Yüzyıla Başlarken Türkiye’de Uzlaşmacı ve Çatışmacı Değerler**,İzmir, 2004

Edited: M.J.F.Gold Smith and K.K.Klausen, Edward Elgar, Brank Field, **European İntegration and Local Government**, US, 1997

Inforegio- Panorama 7, European Union, Regional Policy, June, 2002

Inforegio, No:13, April 2004, -Panorama,

Inforegio, No:14, September 2004, -Panorama,

Inforegio, No:17, September, 2005, Panorama

Cooperation Association of LDAs/FEDRE/NALAs, Transborder co,operation and networking for institution building in South and Eastern Europe, Transborder co-operation activities of LDAs, CG/ASS/AADL(10)33,Strasbourg, 5th of December 2003,

Dr. Yusuf ERBAY ve diğlerleri, **Türk Yerel Yönetimlerinde Sınırötesi İşbirliği Araştırması**, s.9, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Aralık 1997, IV.Bölüm, Grafikler ve Bulgular.

YAPILAN MÜLAKATLAR

- Edirne Valiliği Avrupa Birliği Eşgüdüm Sorumlusu Füsun ÖZERDEM İle Yapılan Mülakat (27.07.2005)
- Edirne Belediyesi Sınırötesi İşbirliği Sorumluları Ebru EROĞLU ve Mehmet Tan İle Yapılan Mülakat (29.07.2005)
- Meriç Belediyeler Birliği sorumlusu Hülya ZİHİR ile Yapılan Görüşme (29.07.2005)
- Kırklareli Valiliği Sınırötesi İşbirliği Bürosu'ndan Ruhi ERAY İle Yapılan görüşme (04.08.2005)

DİĞER YAYINLAR

Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi,ETS No:106

Avrupa Yerel topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi'ne Ek Protokol, No:159

Avrupa Yerel topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi'ne Ek Protokol 2 No:169

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, ETS:122

Avrupa Komisyonu, "Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesine İlişkin 2001 Yılı Düzenli Raporu",2001.

Avrupa Komisyonu, "Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesine İlişkin 2002 Yılı Düzenli Raporu",2002.

Avrupa Topluluğu Komisyonu 28.04.2000 tarihli Bildirgesi-C(2000)1101-EN, Brüksel

AYBYK'nın 1997 Tarihli "Türkiye'de Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumu" Hakkında 29 Sayılı Tavsiye Kararı, Clrae, Strasbourg 7 April1997, CG(4) 3 Part II, Four Session, (Strasbourg, 3-5 June 1997), Report on the State of Local and Regional Democracy in Turkey, Rapporteur: Mr. Haluden Skard (Norway), www.coe.int/T/Congress/.

AYBYK'nın Türkiye'de Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumu" İnceleme Raporu, CLRAE, Strasbourg ,22 November 2001, CG/INST (8)24, Institutional Committee, Information Report of Local and Regional Democracy in Turkey-Follow up to Recommendation 29 (1997), Rapporteurs: Mr. Anders Knape (Sweden), Mr. Hans-Ulrich Stöckling(Switzerland)

AYBYK'nın "Türkiye'deki Yerel ve Bölgesel Demokrasinin Surumu üzerine taslak Rapor",CLRAE, Strasbourg, 2005, CG/INST(11)13,Institutional Committee, Preliminary Draft Report on Local and Regional Democracy in Turkey, Rapporteurs: Mr.Anders Knappe (Sweden),, Mr.Hans-Ulrich Stöckling (Switzerland)12 September 2005,

AYBYK'nın "Türkiye'deki Yerel Ve Bölgesel Demokrasinin Durumuna İlişkin 176 (2005) Sayılı Tavsiye Kararı", CLRAE, Strasbourg, 2005, CG/INST(11)12,Institutional Committee, Preliminary Draft Report on Local and Regional Democracy in Turkey, Rapporteurs: Mr.Anders Knappe (Sweden),, Mr.Hans-Ulrich Stöckling (Switzerland)13 September 2005,

Bulgaristan-Türkiye Sınırötesi İşbirliği Ortak Program Dokümanı 2004-2006 Taslak-3 Aralık 2003

Bulgaristan-Türkiye Sınırötesi İşbirliği-Ortak Küçük Projeler Fonu Teklif Çağrısı:Ref:CFCU/TR 0305.06

Edirne Valiliği İle Yambol Valiliği Arasında Ekonomik,Kültürel Ve Sportif İşbirliği Sözleşmesi

Güneydoğu Avrupa Şehirleri ve Bölgeleri Forumu,8.Ekonomik Forum,Sonuç Bildirgesi Taslağı (2-3 Kasım 2001)

İNTEGREG III/ A Türkiye Raporu

Katma Protokol-Mali Protokol,TC.Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı .Avrupa Ekonomik Topluluğu Başkanlığı Yayınları,Ankara, 1993.

Katılım Öncesi Stratejisi Çerçevesinde Aday Ükelere Yönelik Yardımın Koordinasyonu Hakkında, 89/3906/EC Sayılı Tüzüğü tadil eden 21 Haziran 1999 tarih ve 1266/1999/EC sayılı Konsey Tüzüğü.

Meriç Belediyeler Birliği Tüzüğü

“Turizmin Karşılıklı Geliştirilmesi” Toplantısı Sonuç Bildirgesi, Sınır Valilikleri Ağı, 13 Aralık 2005 tarihli Toplantı Karar metni.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Avrupa Konseyi İngilizce Sayfası: <http://www.coe.int/tr/>
- Avrupa Konseyi Antlaşmaları İçin: <http://conventions.coe.int>
- Avrupa Konseyi Türkçe Sayfası: <http://www.avrupakonseyi.org.tr/>
- Trakya kent Resmi Sitesi: www.trakyakent.org/
- Ege Gelişim Vakfı Resmi Sitesi:
<http://www.egeev.org/index.php?t=ana&catid=89&geoid=0&sid>
- Merkezi Finansman ve İhale Birimi: www.mfib.gov.tr
- Devlet Planlama Teşkilatı: www.dpt.gov.tr
- Edirne Valiliği Sınırötesi İşbirliği Bürosu: cbc@edirne.gov.tr
- Kırklareli Valiliği Sınır Ötesi İşbirliği Bürosu: abof@kirkklareli.gov.tr
- AB İletişim Grubu: <http://abig.org.tr>
- Avrupa Birliği İletişim Projesi: <http://abinfoturk.net/news/>
- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği: <http://www.abgs.gov.tr/indextr.html>
- Avrupa Komisyonu Türk Delegasyonu: <http://www.avrupa.info.tr>
- Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü <http://www.byegm.gov.tr/>
- Çerçeve Yönetmelik: <http://mfa.gov.tr/Turkce/grupa/ab/abab/cerceverap.htm>
- 2001 İlerleme Raporu, <http://www.ikv.org.tr/turkiyeab/guncel/2001ilerleme-rapor.htm>
- 2002 Katılım Ortaklığı Belgesi, <http://ikv.org.tr/ikv/arsiv/kob.htm>
- <http://www.antalya.bel.tr/tr/bel.guncel/haber.detay.cfm?sayfa:500>
- http://www.abhaber.com/haber_sayfasi.asp?id=11859
- <http://www.deltur.cec.eu.int/belediyeler.html>
- <http://www.dogadernegi.org/index.php?sayfa=12>
- <http://ekutup.dpt.gov.tr/a.b./kavalalim/genislem.pdf>
- <http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare/intro.htm#1.Introduction>
- www.ibb.gov.tr/.../ABProjelerininYonetimiHususundailgiliMevzuat/abveyerelli/CLRAE.doc
- http://insanca.kadikoy.bel.tr/tih_avrupa_konseyi_hakkinda.html
- <http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=1227>

- www.legalisplatform.net/ozel_dosyalar/Komşuluk%20Politikası.pdf
- <http://setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/tr/features/setimes/features/2006/12/26/feature-03>
- www.stabilitypact.org,
- <http://www.tarihiKentlerBirliği.org/icerik/yerelKimlikDetay.asp?sayi=15&makale=109>
- http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/akpm/orta/main_genel.html